

RAPORT KOŃCOWY Z BADANIA

Ewaluacja wdrażania
polityk horyzontalnych
w ramach RPOWŚ 2014–2020

KIELCE 2019

ZAMAWIAJĄCY

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

WYKONAWCA

ZESPÓŁ BADAWCZY

Maciej Maj
Jolanta Maj
Michał Niebylski
Oliwia Mazan
Joanna Jaworska
Weronika Walo
Patrycja Klimek

Badanie realizowane w ramach Działania 11.1 Skuteczny i efektywny system wdrażania RPOWŚ 2014-2020 Osi priorytetowej 11. Pomoc Techniczna Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

STRESZCZENIE

Głównym celem niniejszego badania było dokonanie oceny działań podejmowanych na rzecz realizacji zasad horyzontalnych w zakresie zarządzania i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020. WRPOWŚ zapewniło realizację polityk horyzontalnych, w tym zasady partnerstwa, zasady zrównoważonego rozwoju, zasady równości szans i niedyskryminacji oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Na każdym etapie projektowania i wdrażania Programu przewidziano działania, służące zapewnieniu realizacji wyżej wymienionych polityk. Dzięki temu zapisy RPOWŚ, a także sposób wdrażania Programu wykazują zgodność zarówno z europejskimi dokumentami strategicznymi (m.in. strategią Europa 2020), jak również z krajowymi regulacjami, w tym Agendą działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014–2020, Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020 oraz Wytycznymi w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014–2020.

Etap programowania

W procesie programowania założeń RPOWŚ spełniono wymóg związany z uwzględnieniem realizacji polityk horyzontalnych. W celu urzeczywistnienia zasady partnerstwa zaangażowano w prace nad projektem RPOWŚ nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej, ale również reprezentantów innych środowisk. Płaszczyzną do prowadzenia prac nad projektem RPOWŚ były: Grupa Robocza ds. Rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 oraz Zespół Redakcyjno-Programowy ds. Opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020. Należy też zwrócić uwagę na fakt, iż alokację środków finansowanych w podziale na osie priorytetowe dokonano w oparciu o zebranie informacji od świętokrzyskich instytucji publicznych na temat szacunkowego zapotrzebowania finansowego w związku z planowanymi inwestycjami. W województwie świętokrzyskim przeprowadzono w okresie od 15 listopada do 20 grudnia 2013 roku konsultacje społeczne, w których wzięli udział przedstawiciele różnych środowisk, począwszy od JST, poprzez IOB, kończąc na III sektorze. Równolegle umieszczono projekt RPOWŚ na stronie internetowej oraz umożliwiono zgłaszanie uwag do projektu Programu w specjalnie przygotowanym do tego celu formularzu. Poprzez szeroką formułę konsultacji społecznych oraz włączenie w ten proces różnych środowisk (IOB, NGO'S, JST), udało się również zapewnić realizację pozostałych polityk horyzontalnych.

Etap wdrażania

System oceny i wyboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach RPOWŚ skonstruowano w taki sposób, aby zgodność z politykami horyzontalnymi przesądzała o możliwości uzyskania dofinansowania. Podkreślenia wymaga fakt, iż projekt wykazujący negatywny wpływ na choćby jedną politykę horyzontalną, wyklucza się ze wsparcia. Obligatoryjne jest więc wykazywanie pozytywnego lub przynajmniej neutralnego wpływu na polityki horyzontalne.

Zasada zrównoważonego rozwoju w osiach 1-7 finansowanych z EFRR uwzględniona jest w kryteriach dopuszczających ogólnych, kryteriach dopuszczających sektorowych oraz w kryteriach punktowych. Od specyfiki Działania, w ramach którego prowadzony jest nabór, zależy to, w jakim stopniu uwzględniona zostanie przedmiotowa zasada horyzontalna. W największym stopniu zasadę tę bierze się pod uwagę w naborach prowadzonych w ramach osi priorytetowych 3 „Efektywna i zielona energia” oraz 4 „Dziedzictwo naturalne i kulturowe”. Z kolei w osiach 8-10 finansowanych z EFS, wpływ projektu na zasadę zrównoważonego rozwoju sprawdza się na I etapie oceny merytorycznej, kiedy to stosuje się tzw. kryteria horyzontalne.

Dla zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, również przewidziano miejsce w systemie oceny i wyboru projektów. W osiach finansowanych z EFRR przedmiotową zasadę uwzględniono w kryteriach dopuszczających ogólnych oraz kryteriach dopuszczających sektorowych. W niektórych naborach (np. w ramach Działania 1.1 „Wsparcie infrastruktury B+R”) wymagane jest wykazanie pozytywnego wpływu na zasadę niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami¹. Stosuje się to tego celu kryterium dopuszczające ogólne. Z kolei w innych naborach (np. w ramach działania 5.2 „Infrastruktura kolejowa”) obecność zasady równości szans przejawia się na poziomie kryteriów dopuszczających sektorowych. Wówczas składane projekty ocenia się przez pryzmat dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej zdolności ruchowej. Dla przedmiotowej zasady horyzontalnej nie przewidziano w ramach osi finansowanych z EFRR miejsca w kryteriach punktowych. Inaczej sprawa wygląda w przypadku naborów w osiach 8-10. W nich bowiem uwzględniono omawianą zasadę zarówno w kryteriach horyzontalnych, jak również kryteriach premiujących (objęcie wsparciem większej liczby osób z niepełnosprawnościami w stosunku do wymogów określonych w naborze skutkuje przyznaniem dodatkowych punktów dla wniosku o dofinansowanie projektu). Z badań przeprowadzonych wśród uczestników projektów wspartych w ramach RPOWŚ wynika, iż projekty te były dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Projekty te faktycznie przyczyniały się do realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

WRPOWŚ przyjęło rozwiązanie, zgodnie z którym dofinansowanie może być udzielone tylko takiemu projektowi, który wykazuje pozytywny bądź neutralny wpływ na zasadę równości szans kobiet i mężczyzn. Projekty, prowadzące do pogłębiania nierówności ze względu na płeć, są odrzucane. Weryfikacja wniosków w naborach prowadzonych w osiach finansowanych z EFRR pod kątem wpływu na równość szans kobiet i mężczyzn, odbywa się wyłącznie w ramach kryteriów dopuszczających ogólnych. Natomiast w osiach finansowanych z EFS weryfikacja przedmiotowej zasady dokonywana jest w ramach kryteriów horyzontalnych. Zgodnie z Wytocznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 stosuje się w RPOWŚ tzw. standard minimum. Zdaniem ekspertów oceniających wnioski oraz samych Beneficjentów, zastosowanie standardu minimum pozwala wyłaniać do dofinansowania projekty, przyczyniające się do niwelowania różnic ze względu

---

¹ Przez pozytywny wpływ rozumie się zapewnienie dostępności infrastruktury, transportu, towarów, usług, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz wszelkich innych produktów projektów (które nie zostały uznane za neutralne) dla wszystkich ich użytkowników, zgodnie ze standardami dostępności.

na płeć. Wyniki badań przeprowadzonych wśród uczestników projektów wykazały, iż projekty te w istotnym stopniu przyczyniały się do realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Dostęp do projektów, a także zakres realizowanego wsparcia, były określane w taki sposób, aby służyć poprawianiu sytuacji grup defaworyzowanych ze względu na płeć.

Na etapie wdrażania RPOWŚ 2014–2020 zapewniono realizację zasady partnerstwa poprzez powołanie na mocy Uchwały Nr 339/15 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego w dniu 20 kwietnia 2015 r. Komitetu Monitorującego. Komitet działa jako niezależne ciało doradczo-opiniotwórcze dla Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2014–2020. W składzie KM zapewniono reprezentację wszystkim ważniejszym środowiskom, począwszy od administracji samorządowej, poprzez sferę biznesu i przedstawicieli III sektora. Od czasu powołania KM do połowy grudnia 2019 roku odbyło się dwadzieścia pięć posiedzeń Komitetu, co świadczy o dosyć wysokiej aktywności tej instytucji. W ramach KM funkcjonują dwie grupy robocze: Grupa robocza ds. ZIT oraz Grupa robocza ds. EFS.

Etap monitorowania

Dla zasad horyzontalnych takich jak: zrównoważony rozwój, równość szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz równość szans kobiet i mężczyzn, przewidziano szereg wskaźników, umożliwiających śledzenie postępów we wdrażaniu Programu w obszarach związanych z przedmiotowymi politykami horyzontalnymi. W sprawozdaniach przygotowywanych przez Instytucję Zarządzającą na bieżąco aktualizowane są wartości wskaźników związanych z zasadami horyzontalnymi. Określa się w nich także bariery związane z wdrażaniem Programu oraz zastosowane mechanizmy zaradcze.

Etap ewaluacji

Instytucja Zarządzająca, zamawiając badanie dotyczące oceny wdrażania polityk horyzontalnych w ramach RPOWŚ 2014–2020, którego ustalenia badawcze przedstawiono w niniejszym raporcie, jednocześnie spełniła wymóg określony w Wytycznych, mówiący o konieczności przeprowadzenia ewaluacji na temat wdrażania polityk horyzontalnej w Programach w obecnej perspektywie finansowej.

Należy też zauważyć, że Plan Ewaluacji RPOWŚ, jak również jego aktualizacje są zatwierdzane przez Komitet Monitorujący. Członkowie KM zapoznawani są z wynikami badań ewaluacyjnych oraz stanem wdrażania rekomendacji pobadawczych. Stosowaną praktyką w województwie świętokrzyskim jest także to, iż Wykonawcy badań są zapraszani na posiedzenia Komitetu w celu zaprezentowania wyników badań. Raporty z badań dostępne są na stronie internetowej RPOWŚ.

Działania informacyjno-promocyjne

Działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez IZ opierają się o zapisy „Strategii komunikacji RPOWŚ 2014–2020”. Strategia ta nie zawiera bezpośrednich odniesień do tematyki polityk horyzontalnych. Uwzględnia przy tym zapisy mówiące o tym, iż komunikacja w ramach RPOWŚ ma odbywać się z poszanowaniem zasad równego dostępu do informacji. Zwracano uwagę na fakt, iż nikt nie może być wykluczony z procesu komunikacji z powodu niepełnosprawności. W dokumencie wskazano, iż szczególny rodzaj komunikacji będzie dostosowany dla osób słabowidzących. Odnotować należy fakt, iż Lokalny System Informatyczny dostosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Podobne udogodnienia stosuje się w dokumentach udostępnianych

na stronie Programu. Dąży się do tego, aby treści umieszczane na stronie spełniały wymogi zawarte w Wytycznych w zakresie realizacji równości szans (...), w szczególności w zakresie standardów informacyjno-promocyjnych. Instytucja Zarządzająca realizuje działania na rzecz podnoszenia świadomości Beneficjentów na temat polityk horyzontalnych poprzez włączanie niniejszych zagadnień do zakresu szkoleń/warsztatów. Zidentyfikowano też jedno szkolenie dla Beneficjentów w całości poświęcone stosowaniu zasady równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn w projektach finansowanych w ramach RPOWŚ. Należy zwrócić uwagę na to, iż polityki horyzontalne nie stały się przedmiotem szkoleń dla pracowników IZ. Nie przeprowadzono też osobnych działań informacyjno-promocyjnych, które miałyby podnosić świadomość mieszkańców województwa świętokrzyskiego na temat znaczenia polityk horyzontalnych. Niewątpliwie w tym obszarze istnieją możliwości do intensyfikacji działań na rzecz większego zapewnienia realizacji polityk horyzontalnych.

SUMMARY

The purpose of this study was to evaluate the measures taken for the execution of the horizontal principles in terms of the management and incorporation of the The Regional Operational Programme for Świętokrzyskie Voivodeship 2014-2020. The ROPŚV 2014-2020 ensured the execution of the horizontal policies, including the principle of partnership, sustainable development, equal opportunity and non-discrimination as well as the principle of equality between women and men.

Each stage of the Programme's designing and incorporation featured measures aimed at ensuring the execution of the aforementioned policies. Thanks to the above, the ROPŚV 2014-2020 entries and the Programme's incorporation method demonstrate compliance with both the European strategic documents (Europe 2020 strategy, among others) and with domestic regulations, including the Agenda of measures for equal opportunities and non-discrimination as part of EU funds 2014-2020, the Guidelines concerning the execution of the equal opportunities and non-discrimination principle, including the availability for disabled persons and the principle of equal opportunities for women and men as part of the EU funds for 2014-2020 and the Guidelines concerning the execution of the partnership principle for 2014-2020.

Programming stage

The requirement related to the consideration of the horizontal policies' execution was met during the designing of the ROPŚV assumptions. The realisation of the partnership principle featured participation in the ROPŚV of not only the Managing Authority's representatives, but also representatives of other environments. The area for executing the works on the ROPŚV included the following: the Recommendation Work Group for the Regional Operational Programme for Świętokrzyskie Voivodeship 2014-2020 and the Editorial and Programme Team tasked with Developing the Regional Operational Programme for Świętokrzyskie Voivodeship 2014-2020. It is also necessary to note that the allocation of funds with division into priority axes was done based on the information collected from public institutions in Świętokrzyskie, concerning the estimated demand for funds due to the planned investments. Public consultation was held in the Świętokrzyskie Voivodeship in the period from 15 November to 20 December 2013 with participation of representatives of various environments, starting with Local Government Units (JSTs), Business Environment Institutions (IOBs) and ending with sector III. At the same time, the ROP ŚV project was published on a website and it was made possible to provide comments on the Programme in a specially prepared form. Through a broad formula of public consultation and enrolling various environments (IOBs, NGOs, JSTs) into the process, it was possible to ensure the execution of other horizontal policies.

Incorporation stage

The project subsidisation application evaluation and selection system as part of the ROPŚV was designed in such a manner to ensure that the compliance with the horizontal policies was decisive in terms of the ability to obtain a subsidy. It is necessary to note that a project demonstrating a negative impact on even a single horizontal policy is excluded from the process. It is therefore obligatory to demonstrate a positive or at least neutral impact on horizontal policies.

The principle of sustainable development in axes 1-7 funded from the European Regional Development Fund is included in the general acceptance criteria, sectoral acceptance criteria and in scoring criteria. The specificity of the Measure in which recruitment is executed affects the degree to which the subject horizontal principle is taken into consideration. The principle is taken into consideration in the greatest degree during recruitment as part of the priority axis 3 “Effective and green energy” as well as 4 “Natural and cultural heritage”. On the other hand, in axes 8-10 funded from the ESF, the project’s impact on the principle of sustainable development is checked during the first stage of substantive evaluation, when the so-called horizontal criteria are applied.

The project evaluation and selection system also features the principle of equal opportunities and non-discrimination, including the availability for disabled persons. In the axes funded from the ERDF, the subject principle is taken into consideration in the general acceptance criteria and sectoral acceptance criteria. In some recruitment processes (e.g. Measure 1.1 “Support for the R&D infrastructure”), it is required to demonstrate a positive impact on the non-discrimination principle, including the availability for disabled persons². The general acceptance criterion is applied for this purpose. On the other hand, in other recruitment processes (e.g. Measure 5.2 “Railway infrastructure”), the presence of the equal opportunities principle is reflected in the sectoral acceptance criteria. The submitted projects are then evaluated in terms of adapting the infrastructure to the need of disabled persons and persons with limited mobility. The subject horizontal principle was not included in the scoring criteria as part of axes funded from the ERDF. The case is different for recruitment processes in axes 8-10. The processes include the discussed principle both in the horizontal criteria and in premium criteria (support for a larger number of disabled persons when compared to the requirements specified in the recruitment process results in awarding additional points to the project subsidisation application). The studies conducted among the participants of projects supported as part of the ROPŠV demonstrate that the projects were adapted to the needs of disabled persons. The projects indeed contributed to the execution of the principle of equal opportunities and non-discrimination, including the availability for disabled persons.

The ROPŠV featured a solution according to which a subsidy can be granted only to a project that demonstrates a positive or neutral impact on the principle of equality between women and men. Projects that lead to deepening of inequality between genders are rejected. The verification of applications in the recruitment processes executed in axes funded from the ERDF in terms of their impact on equality between women and men takes place only as part of general acceptance criteria. On the other hand, in axes funded from the ESF, the verification of the subject principle is done as part of horizontal criteria. According to the Guidelines concerning the execution of the equal opportunities and non-discrimination principle, including the availability for disabled persons and the principle of equal opportunities for women and men as part of the EU funds for 2014-2020, the so-called minimum standard applies in the ROPŠV. According to experts evaluating the applications and the Beneficiaries themselves, the application of the minimum standard allows for selecting projects that contribute to eliminating the gender-based differences. The results of studies conducted among

---

² A positive impact is deemed as ensuring the availability of infrastructure, transport, goods, services, technologies as well as ICT system as well as other project products (which were not deemed as neutral) to all of their users according to the availability standards.

the project participants demonstrated that the projects substantially contributed to the execution of the principle of equal opportunities between women and men. The availability of the projects and the scope of provided support were determined in a manner that served improving the situation of groups disadvantaged due to gender.

During the incorporation of the ROPŚV 2014–2020, the execution of the partnership principle was ensured through the establishment of a Monitoring Committee by virtue of the Resolution no. 339/15 of the Świętokrzyskie Voivodeship Management Board from 20 April 2015. The Committee acts as an independent consulting and advisory body for the ROPŚV 2014–2020 Managing Authority. The MC features representation of all important environments, starting with local government administration, through the business sector and sector III representatives. From the time of the MC's establishment to middle of December 2019, a total of twenty five Committee sessions took place, which gives evidence of the institution's high activity. The MC includes two work groups: the ITIs Work Group and the ESF Work Group.

Monitoring stage

For the following horizontal principles: sustainable development, equal opportunities and non-discrimination, including availability for disabled persons and equal opportunities between women and men, a series of indices enabling tracking of progress in the Programme's incorporation in areas related to the subject horizontal policies was projected. The values of indices related to the horizontal principles are regularly updated in the reports developed by the Managing Authority. The reports also specify the barriers related to the Programme's incorporation and the applied remedies.

Evaluation stage

The Managing Authority, by ordering a study concerning the evaluation of the incorporation of horizontal policies as part of the ROPŚV 2014–2020, the findings of which are presented in this report, has concurrently met the requirement specified in the Guidelines, i.e. the obligation to conduct an evaluation concerning the incorporation of horizontal policies in the Programmes in the current financial perspective.

It is also necessary to note that the ROPŚV Evaluation Plan and its updates are approved by the Monitoring Committee. The MC members are acquainted with the results of the evaluation studies and the state of incorporation of the post-study recommendations. The common practice in the Świętokrzyskie Voivodeship is also that the study Contractors are invited to the Committee's sessions to present the study results. The study reports are available on the ROPŚV website.

Information and promotional measures

The information and promotional measures executed by the MA are based on the entries of the "ROPŚV 2014–2020 Communication Strategy". The strategy does not include direct references to the topic of horizontal policies. However, it includes entries stating that communication as part of the ROPŚV must take place with respect of the principles of equal access to information. It was pointed out that no one can be excluded from the communication process due to a disability. It was announced in the document that special type of communication will be adapted to persons with visual impairments. It is necessary to note that the Local Information System was adapted to the needs of disabled persons. Similar conveniences are applied in documents provided on the Programme's

website. The aim is for the contents published on the website to meet the requirements specified in the Guidelines concerning the execution of the equal opportunities principle (...), especially in terms of the information and promotional standards. The Managing Authority executes measures aimed at increasing the beneficiaries' awareness concerning the horizontal policies by incorporating these notions into the scope of trainings/workshops. Furthermore, a Beneficiaries training fully devoted to applying the principle of equal opportunities and non-discrimination as well as equal opportunities between women and men in projects funded as part of the ROPŚV was identified. It is necessary to point out that the horizontal policies did not become the subject of training for the MA's employees. No separate information and promotional measures that would improve the awareness of the Świętokrzyskie Voivodeship's residents concerning the importance of horizontal policies were executed. There are undoubtedly opportunities to intensify the measures aimed at ensuring greater execution of the horizontal policies.

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE.....	3
SUMMARY.....	7
SPIS SKRÓTÓW.....	13
METODYKA BADANIA.....	14
KONTEKST BADANIA.....	15
CELE BADANIA.....	16
ZAKRES BADANIA.....	17
KRYTERIA EWALUACYJNE.....	17
METODY BADAWCZE.....	18
ZASADA PARTNERSTWA.....	21
UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY PARTNERSTWA.....	22
REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA W RAMACH RPOWŚ 2014-2020.....	23
ETAP PROGRAMOWANIA.....	23
ETAP WDRAŻANIA I MONITOROWANIA.....	25
ETAP EWALUACJI.....	32
ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.....	33
UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.....	34
REALIZACJA ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W RAMACH RPOWŚ 2014-2020.....	35
ETAP PROGRAMOWANIA.....	35
ETAP WDRAŻANIA.....	41
MONITORING I KONTROLA.....	51
ZASADA RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI.....	54
UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.....	55
REALIZACJA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI W RAMACH RPOWŚ 2014-2020.....	56
ETAP PROGRAMOWANIA.....	56
ETAP WDRAŻANIA.....	64
MONITORING I KONTROLA.....	83
ZASADA RÓWNOŚCI SZANS Kobiet I MĘŻCZYŹN.....	85
UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN.....	86
REALIZACJA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN W RAMACH RPOWŚ 2014-2020.....	87
ETAP PROGRAMOWANIA.....	87

ETAP WDRAŻANIA.....	94
ETAP MONITOROWANIA I KONTROLI	107
DOBRE PRAKTYKI	108
REKOMENDACJE.....	108

SPIS SKRÓTÓW

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

IZ – Instytucja Zarządzająca

KE – Komisja Europejska

KM – Komitet Monitorujący

KOF – Kielecki Obszar Funkcjonalny

OP – oś priorytetowa

PI – priorytet inwestycyjny

RPOWŚ 2014–2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020

UE – Unia Europejska

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

KONTEKST BADANIA

Państwa członkowskie Unii Europejskiej (UE) wdrażające fundusze unijne zobowiązane są do przestrzegania polityk horyzontalnych, a konieczność ich realizacji została unormowana w podstawowych dokumentach i aktach prawnych obowiązujących w ramach perspektywy 2014-2020³.

Polityki horyzontalne to priorytetowe kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego UE. Każdy projekt, który ma być realizowany z udziałem funduszy europejskich, jest oceniany w kontekście zgodności z czterema podstawowymi zasadami, którymi są:

- Zasada partnerstwa - polega na stałej, zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządem terytorialnym, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia aktywnego udziału wymienionych partnerów w całym procesie funkcjonowania programu operacyjnego od jego programowania poprzez wdrożenie wraz z monitorowaniem, aż po jego ocenę⁴.
- Zasada zrównoważonego rozwoju - rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.
- Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami - polega na umożliwieniu wszystkim osobom, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną, sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach.
- Zasada równości szans kobiet i mężczyzn - ma prowadzić do podejmowania działań na rzecz osiągnięcia stanu, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz gdy mają oni równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju), z których mogą korzystać. Zasada ta ma gwarantować możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci.

Badanie zasad horyzontalnych zostało wskazane jako obowiązkowe do przeprowadzenia we wszystkich programach operacyjnych na mocy Wytycznych w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Obowiązkiem Instytucji

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Rozporządzenie ogólne 1303/2013) – Artykuł 5,7,8; Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Umowa Partnerstwa, Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020; Agenda działań na rzecz równości szans płci i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020. Warszawa 2015 r.; Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020. Warszawa 2015r., aktualizacja 2018 r. Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020. Warszawa 2015 r.

⁴ Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020. Warszawa 2015 r.

Zarządzającej (IZ) jest przeprowadzenie co najmniej raz w okresie realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 oceny uwzględniania zasad horyzontalnych. Badanie to zostało uwzględnione w Planie Ewaluacji RPOWŚ 2014–2020.

CELE BADANIA

Celem przeprowadzonego badania była ocena wdrażania polityk horyzontalnych w ramach RPOWŚ 2014–2020 tj.:

Szczegółowe cele badania obejmowały:

- Ocenę działań podejmowanych na rzecz realizacji zasad horyzontalnych w zakresie zarządzania i wdrażania RPOWŚ 2014–2020
- Ocenę wpływu wsparcia realizowanego w projektach RPOWŚ 2014–2020 na faktyczną realizację zasad horyzontalnych w regionie.
- Ocenę użyteczności wsparcia w ramach RPOWŚ 2014–2020 w kontekście zgodności z potrzebami odbiorców wsparcia.

W sposób szczególny, w oparciu o zapisy Wytycznych⁵ ocenie ewaluacyjnej podlegały takie aspekty jak:

- skuteczność stosowanych przez instytucje rozwiązań w kontekście wyboru i realizacji projektów, które wspierają równość szans, w tym m.in.
  - ✓ ocena wpływu standardów stanowiących załącznik nr 1 i 2 do Wytycznych na realizację obu zasad,

⁵ Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020

- ✓ oszacowanie skali projektów neutralnych w EFRR w odniesieniu do zasady równości szans kobiet i mężczyzn (czy występują takie projekty, jeśli tak, to w jakich obszarach wsparcia najczęściej one występują, czy są one uzasadnione),
- ✓ oszacowanie skali zastosowania mechanizmu racjonalnych usprawnień (MRU) w ramach projektów,
- identyfikacja dobrych praktyk w kwestii modelowego wdrażania zasad w ramach RPOWŚ 2014-2020 i realizowanych projektów,
- postęp w realizacji zapisów Agendy działań na rzecz równości szans w ramach funduszy unijnych 2014-2020 w Programie, w tym identyfikacja dobrych praktyk w zakresie działań podejmowanych przez IZ i IP na rzecz podnoszenia wiedzy pracowników instytucji i potencjalnych projektodawców na temat ww. zasad.

ZAKRES BADANIA

Badanie objęło swym zakresem okres od etapu programowania RPOWŚ 2014-2020 do dnia podpisania umowy (październik 2019 r.) Badaniem został objęty obszar województwa świętokrzyskiego. W zakresie przedmiotowym badania znalazła się analiza i ocena realizacji zasad horyzontalnych. Badaniem objęto wszystkie osie priorytetowe RPOWŚ 2014-2020), tj. osie 1-7 finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz osie 8-10 finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz oś 11 – Pomoc Techniczna, na podstawie dostępnych dokumentów oraz danych pochodzących z SL 2014 według aktualnego stanu na dzień rozpoczęcia realizacji badania (październik 2019 r.).

KRYTERIA EWALUACYJNE

Ewaluację oparto na pięciu kryteriach ewaluacyjnych. Są nimi:

Zaprezentowane powyżej kryteria definiowane są w następujący sposób:

- Skuteczność – pozwala ocenić na ile przyjęte w ramach RPOWŚ 2014–2020 rozwiązania dla poszczególnych procesów realizacji programu sprzyjały realizacji ww. zasad horyzontalnych.
- Trwałość – pozwala ocenić na ile i w jakim zakresie efekty wdrażania zasad są długotrwałe.
- Użyteczność – pozwala ocenić na ile efekty działań podejmowanych przez instytucje zaangażowane w realizację RPOWŚ 2014–2020 okazały się zgodne z potrzebami odbiorców.
- Efektywność – pozwala ocenić stopień osiągniętych efektów w zakresie wdrażania zasad w stosunku do poniesionych nakładów.
- Trafność – pozwala ocenić w jakim stopniu działania podejmowane przez instytucje w odniesieniu do systemu zarządzania i wdrażania oraz zrealizowane wsparcie w programie okazało się zgodne z potrzebami odbiorców tych działań.

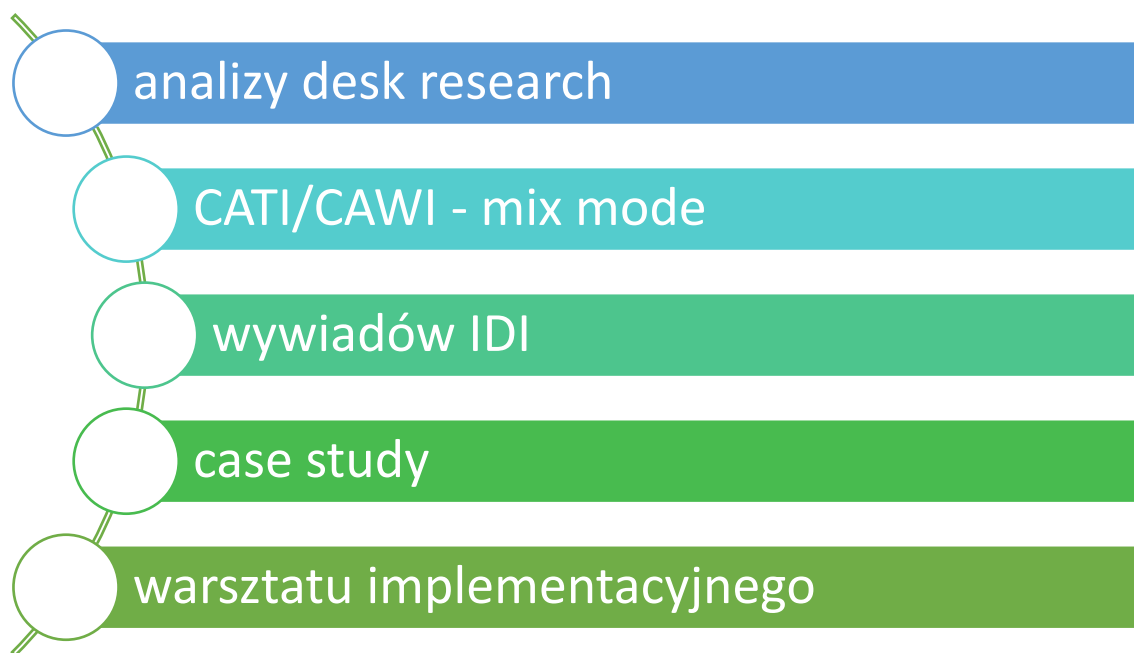
METODY BADAWCZE

W przeprowadzonej ewaluacji zastosowano różnorodne metody badawcze, reprezentujące zarówno podejście ilościowe, jak i metodologię jakościową.

W celu uzyskania wiarygodnych wyników ewaluacji zastosowano triangulację metodologiczną na trzech poziomach:

- źródeł danych – co oznacza wykorzystanie różnorodnych źródeł pochodzenia materiału badawczego, od danych zastanych, niewytworzonych przez badacza (gotowe opracowania, raporty, dokumenty programowe) do danych wywołanych, czyli pochodzących od respondentów i zebranych podczas realizacji badań terenowych,
- metod badawczych – co oznacza łączenie różnych metod i technik w badaniu tych samych zagadnień, np. badań ilościowych z wywiadami indywidualnymi, co pozwala na uchwycenie przedmiotu badania z różnych perspektyw, a także wykorzystanie mocnych stron stosowanych metod przy wzajemnej neutralizacji ich słabszych punktów i zwiększenie wiarygodności uzyskanych danych,
- perspektyw badawczych – co oznacza zaangażowanie całego zespołu, nie zaś jednej osoby w realizację badania ewaluacyjnego, co pozwala uniknąć subiektywizmu i uzyskać wszechstronny, pogłębiony opis poddawanych badaniu zjawisk

Instrumentarium metodologiczne przeprowadzonego badania ewaluacyjnego składało się z:

1. Analiza danych zastanych pełniła bardzo istotną rolę w zrealizowanym procesie badawczym. Rola tej metody była szczególnie ważna w fazie strukturalizacji badania, kiedy czynności badawcze były ukierunkowane na rozpoznanie założeń i systemu realizacji RPOWŚ 2014–2020. Informacje pozyskane ze wstępnej analizy danych zastanych pozwoliły opracować raport metodologiczny i przygotować adekwatne do celów badania narzędzia badawcze. Analiza danych zastanych znalazła też zastosowanie w fazie obserwacji. Zapoznano się z wtórnymi źródłami danych, by poznać uwarunkowania prawne, strategiczne i programowe realizacji Programu. Przeanalizowano też ustalenia badawcze zawarte w raportach z badań na temat Programu.
2. Badanie CAWI/CATI z beneficjentami oraz uczestnikami projektów RPOWŚ 2014–2020 stanowiło jedną z ważniejszych metod badawczych przewidzianych w całym procesie badawczym. Dzięki tej metodzie możliwe było zebranie danych pozwalających ocenić wpływ wsparcia realizowanego w projektach RPOWŚ 2014–2020 na faktyczną realizację zasad horyzontalnych w regionie, a także określić użyteczność wsparcia w ramach RPOWŚ 2014–2020 w kontekście zgodności z potrzebami odbiorców wsparcia. Badanie zrealizowano na reprezentatywnej próbie 327 Beneficjentów (z osi I-X RPOWŚ 2014–2020) oraz 383 uczestnikach projektów finansowanych z EFS (osie VIII-X RPOWŚ). Dobór próby do badania miał charakter losowo-warstwowy.
3. Badania przeprowadzone metodą indywidualnych wywiadów pogłębionych IDI (*Individual In-depth Interview*) mają charakter rozmowy badacza z respondentem. W kontekście realizacji badania, wywiady pogłębione służyły poznaniu logiki funkcjonowania Programu oraz roli polityk horyzontalnych na różnych etapach tworzenia i realizowania Programu, począwszy od etapu programowania, kończąc na fazie monitorowania i kontroli. W badaniu przeprowadzono w sumie wywiady z 30 przedstawicielami instytucji/organizacji.

Nazwa instytucji/PODMIOTU

Liczba
wywiadów

Przedstawiciele IZ/IP RPOWŚ 2014-2020 /IP ZIT/IP WUP zaangażowanymi w realizację Programu	12 IDI
Członkowie Komitetu Monitorującego RPOWŚ 2014-2020	3 IDI
Ekspertów oceniających projekty;	3 IDI
Beneficjenci i uczestnicy projektów m.in. z grup defaworyzowanych, przedstawiciele organizacji wspierających równość szans.	12 IDI
SUMA	30

4. Studium przypadku (in. case study) to szczegółowy opis zjawiska czy procesu, pozwalający wyciągnąć wnioski na temat jego przebiegu, przyczyn i rezultatów. Case study służy promocji i upowszechnieniu określonego modelu działania. Celem case study jest przedstawienie koncepcji wartych skopiowania i wdrożenia przez inne podmioty. W przeprowadzonym badaniu, case studies służyło zidentyfikowaniu najlepszych rozwiązań w sposobie realizacji projektów wspartych w ramach RPOWŚ pod kątem znalezienia dobrych praktyk w kwestii wdrażania zasad horyzontalnych. W ramach omawianej metody przygotowano cztery studia przypadków (po jednym studium dla każdej analizowanej polityki horyzontalnej). Dobór przypadków do badania miał charakter celowy.
5. Warsztat implementacyjny ma charakter spotkania, podczas którego zostają przedyskutowane wnioski z badania, a także propozycje rekomendacji. W przypadku badania dotyczącego ewaluacji wdrażania polityk horyzontalnych w ramach RPOWŚ 2014-2020, warsztat implementacyjny został przeprowadzony po oddaniu roboczej wersji raportu końcowego. Uczestnicy warsztatu mogli więc zapoznać się zarówno z wynikami badania, jak i z zaproponowanymi rekomendacjami. To pozwoliło przeprowadzić pogłębioną dyskusję na propozycjami rekomendacji i ulepszyć je pod kątem potrzeb Zamawiającego oraz możliwości implementacyjnych.

Badaniem objęto następującą grupę podmiotów:

- przedstawicieli Instytucji Zarządzającej RPOWŚ oraz Instytucji Pośredniczących tj. IP WUP i IP ZIT, w tym ekspertów oceniających wnioski o dofinansowanie,
- Członków Komitetu Monitorującego RPOWŚ,
- Beneficjentów/interesariuszy RPOWŚ 2014-2020,
- Ostatecznych odbiorców/uczestników projektów.

UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY PARTNERSTWA

Stosowanie zasady partnerstwa wynika z art. 152 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w którym zapisano, iż „Unia uznaje i wspiera rolę partnerów społecznych na swoim poziomie, uwzględniając różnorodność systemów krajowych. Ułatwia ona dialog między nimi, szanując ich autonomię”⁶.

Dookreślenie zasady partnerstwa w kontekście realizacji interwencji publicznych finansowanych ze źródeł europejskich, przedstawiono w tzw. rozporządzeniu ogólnym⁷. W punkcie 11 preambuły rozporządzenia ogólnego zalecono państwom członkowskim organizowanie partnerstwa w celu zapewnienia poszanowania zasad wielopoziomowego zarządzania, a także pomocniczości i proporcjonalności oraz specyfiki ram instytucjonalnych i prawnych poszczególnych państw członkowskich, a także zagwarantowania odpowiedzialności zainteresowanych podmiotów za planowane interwencje oraz korzystanie z doświadczenia i wiedzy stosownych podmiotów.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, w odniesieniu do umowy partnerstwa i każdego programu państwo członkowskie organizuje, zgodnie z jego ramami instytucjonalnymi i prawnymi, partnerstwo z właściwymi instytucjami regionalnymi i lokalnymi. Zasada partnerstwa powinna być realizowana przy wykorzystaniu współpracy z takimi podmiotami jak:

- właściwe władze miejskie i inne instytucje publiczne;
- partnerzy gospodarczy i społeczni;
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia płci i niedyskryminacji.

W celu zapewnienia minimalnych standardów realizacji zasady partnerstwa i wskazania państwom członkowskim ogólnych podstaw wdrażania tej zasady, Komisja Europejska wydała dokument pn. Europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Ujednoliceniu sposobu realizacji zasady partnerstwa w Polsce przez instytucje zaangażowane w programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluację Programów na lata 2014–2020 służyły wytyczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014–2020, przygotowane w październiku 2015 roku przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Wytyczne te odpowiadały na postulaty dotyczące zwiększenia udziału partnerów, w tym przede wszystkim partnerów

---

⁶ Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 326/47, 26.10.2012.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE z 20.12.2013, str. 320 L 347, z późn. zm.);

społecznych oraz organizacji pozarządowych, w procesie realizacji wsparcia ze środków funduszy polityki spójności w perspektywie finansowej 2014–2020.

W przywołanych wyżej Wytycznych zapisano, iż „udział partnerów w ramach realizacji zasady partnerstwa powinien być, w miarę możliwości, uwzględniony na wszystkich etapach realizacji polityki spójności UE, tj. programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji”⁸.

REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA WRAMACH RPOWŚ 2014–2020

ETAP PROGRAMOWANIA

Prace nad tworzeniem założeń RPOWŚ na lata 2014–2020 w początkowej fazie zachodziły głównie wewnątrz Instytucji Zarządzającej.

W celu zapewnienia realizacji zasady partnerstwa na etapie programowania przyjęto uchwałę nr 1838/13 z dnia 24 kwietnia 2013 roku powołującą Grupę Roboczą ds. Rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 oraz Zespół Redakcyjno-Programowy ds. Opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020.

W dyskusji nad założeniami RPOWŚ w ramach Grupy Roboczej brali głównie udział członkowie Zarządu Województwa Świętokrzyskiego i pojedynczy reprezentanci środowisk z otoczenia zewnętrznego. Natomiast skład Zespołu Redakcyjno-Programowego (składający się z 20 osób) był tworzony przez pracowników Instytucji Zarządzającej lub jednostek podległych UMWS (np. Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego), a także przedstawiciele Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach. Ciąta te co prawda nie reprezentowały szerokiego spektrum podmiotów z otoczenia społeczno-gospodarczego, aczkolwiek stanowiły pierwszą próbę włączenia w proces projektowania Programu przedstawicieli środowisk spoza IZ.

W 2013 roku Grupa Robocza ds. Rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 spotkała się dwukrotnie. Pierwsze posiedzenie zostało zwołane 19 czerwca 2013 r. Agenda spotkania przewidywała przedstawienie dwóch prezentacji na temat: 1) realizacji polityki rozwoju na poziomie regionalnym dzięki funduszom europejskim 2014–2020 oraz 2) stanu prac nad RPOWŚ na lata 2014–2020. Drugie posiedzenie Grupy Roboczej miało miejsce 8 listopada 2013 roku. Posiedzenie służyło omówieniu II wersji projektu RPOWŚ na lata 2014–2020, przyjętą Uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego nr 2298/13, w tym podział alokacji na poszczególne priorytety inwestycyjne.

Zespół Redakcyjno-Programowy zebrał się w sumie czterokrotnie w 2013 roku i jego prace skupiały się na wsparciu merytorycznym i redakcyjnym procesu przygotowania regionalnego dokumentu operacyjnego.

---

⁸ Minister Infrastruktury i Rozwoju, Wytyczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014–2020, MliR/H 2014–2020/8(02)/10/2015, Warszawa, 28 października 2015 r., s. 12.

Pod koniec 2013 roku udało się znacznie szerzej otworzyć proces programowania RPOWŚ i włączyć do niego szereg różnych podmiotów. Jak podano w dokumencie pt. „Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu Regionalnego Programu Operacyjnego województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020”, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą nr 2319/13 z dnia 13 listopada 2013 roku ogłosił konsultacje społeczne projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 w okresie od 15 listopada do 20 grudnia 2013 roku⁹.

Konsultacje objęły obszar całego województwa świętokrzyskiego oraz skierowane zostały do wszystkich potencjalnych beneficjentów wsparcia w ramach RPOWŚ 2014–2020. Konsultacje społeczne obejmowały spotkania w powiatach województwa świętokrzyskiego oraz w stolicy regionu, a także szereg spotkań bilateralnych koncentrujących się na poszczególnych aspektach projektu RPOWŚ 2014–2020. Ponadto, zorganizowano osiem konferencji na obszarze całego regionu, na które zostało zaproszonych prawie 2 tys. reprezentantów takich środowisk jak: JST, IOB, NGO's, nauka i biznes. Całkowita liczba osób biorących udział w przeprowadzonych konsultacjach wyniosła, jak podano w sprawozdaniu z konsultacji, 613. Oznacza to, iż przeciętna frekwencja ukształtowała się na poziomie 31,3 proc.

Cały proces programowania trwał półtora roku, najpierw w gronie pracowników Urzędu Marszałkowskiego w oparciu o współpracę z Komisją Europejską i ze stroną ministerialną opracowaliśmy projekt programu. Następnie po konsultacjach wewnętrznych, zostały uruchomione konsultacje publiczne na szeroką skalę. Mamy 8 dużych konferencji, staraliśmy się je dzielić tematycznie – konferencja ogólna, a potem ze stroną biznesową, przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu, instytucjami naukowymi, przedstawicielami samorządów, trzeciego sektora i innych podmiotów, które mogły być potencjalnymi beneficjentami RPO. Oczywiście udostępniono projekt programu i formularz uwag na stronie internetowej, aby można było zgłaszać uwagi.

Podkreślenia wymaga fakt, iż projekt Programu został opublikowany na stronie internetowej www.rpo-swietokrzyskie.pl. Jednocześnie podmiotom z otoczenia społeczno-gospodarczego, ale też innym instytucjom i grupom nieformalnym, umożliwiono składanie uwag i opinii na temat konsultowanego projektu dokumentu. Uwagi i opinie umieszczano w specjalnie stworzonym do tego celu formularzu. Łącznie wpłynęło 759 uwag. Nie podano informacji, ile z tych uwag uwzględniono w RPOWŚ. Nie zastosowano też rozwiązania, polegającego na udzieleniu bezpośredniej odpowiedzi podmiotom zgłaszającym uwagi bądź opinie. Natomiast wypracowano inne rozwiązanie, służące ustosunkowaniu się do zgłoszonych uwag i sugestii na temat kształtu RPOWŚ. Rozwiązanie to polegało na zebraniu uwag do projektu RPOWŚ, a następnie uporządkowaniu ich w bloki tematyczne i ustosunkowaniu się do ogólnych wniosków wyłaniających się z przekazanych uwag.

W kontekście realizacji zasady partnerstwa na poziomie projektowania założeń Programu warto jeszcze wspomnieć o rozwiązaniu, które można uznać za dobrą praktykę wartą kontynuowania w kolejnej perspektywie finansowej. Rozwiązanie, które zastosowano w województwie

---

⁹ Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu Regionalnego Programu Operacyjnego województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, s. 3.

świętokrzyskim, polegało na szacunkowym określeniu zapotrzebowania po stronie JST na środki finansowe na realizację planowanych inwestycji po to, aby alokacja finansowa w ramach poszczególnych osi priorytetowych odpowiadała rzeczywistej skali potrzeb. Dzięki temu rozwiązaniu nie tylko włączono partnerów zewnętrznych w proces ustalania alokacji w ramach RPOWŚ, ale też zwiększono trafność tej alokacji. Sposób wdrożenia tego rozwiązania został szczegółowo opisany przez uczestnika wywiadów pogłębionych:

Opracowane zostały karty informacyjne tzw. fiszki projektowe, które zostały wysłane do wszystkich podmiotów JST – gmin i powiatów z prośbą o zamieszczenie w nich przyszłych zamierzeń inwestycyjnych. Z tych kart informacyjnych powstał raport, który został opublikowany na stronie internetowej. Zebranie tych informacji dało obraz, gdzie i jakie potrzeby inwestycyjne były największe. Sektor prywatny również mógł składać karty informacyjne, lecz trudno byłoby dotrzeć do każdego podmiotu, dlatego uruchomiono konsultacje internetowe. Planowane przyszłe przedsięwzięcia można było zgłaszać poprzez wypełnienie i odesłanie formularza do IZ RPOWŚ – tj. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

ETAP WDRAŻANIA I MONITOROWANIA

Na etapie wdrażania i monitorowania RPOWŚ 2014–2020 zapewniono realizację zasady partnerstwa poprzez powołanie na mocy Uchwały Nr 339/15 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego w dniu 20 kwietnia 2015 r. Komitetu Monitorującego (KM). Komitet działa jako niezależne ciało doradczo-opiniotawcze dla Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2014–2020. W składzie KM zapewniono reprezentację wszystkim ważniejszym środowiskom, poczynając od administracji samorządowej, poprzez sferę biznesu, kończąc na III sektorze. Do świętokrzyskiego Komitetu należą: przedstawiciele Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2014–2020, przedstawiciele strony samorządowej, przedstawiciel ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i przedstawiciele ministrów właściwych ze względu na zakres programu operacyjnego, przedstawiciele organizacji związkowych i organizacji pracodawców i izb gospodarczych, przedstawiciele środowiska naukowego, przedstawiciele organizacji pozarządowych, obserwatorzy oraz przedstawiciele Komisji Europejskiej, pełniący rolę doradcą.

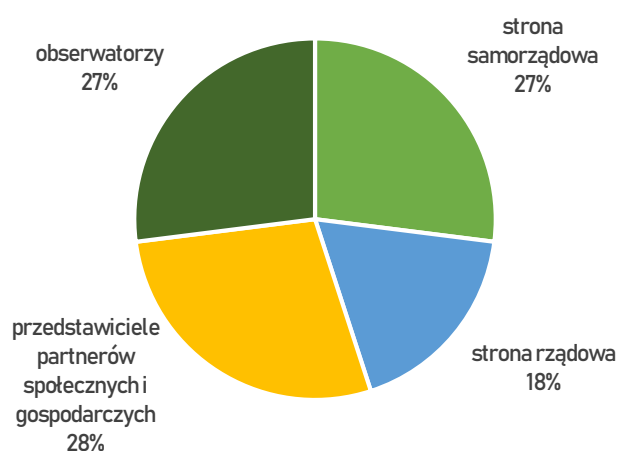
Skład

KM RPOWŚ składa się ze 100 osób, w tym 37 stałych członków, 36 stałych zastępców oraz 27 obserwatorów (bez prawa do głosowania). Struktura Komitetu wynika z przepisów nadrzędnych. Należy w tym miejscu wymienić przede wszystkim art. 5 Rozporządzenia ogólnego, art. 14 Ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz rozdział 4 Wytucznych w zakresie komitetów monitorujących na lata 2014–2020

Najliczniej reprezentowaną stroną w składzie KM są przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych (28 proc. licząc obserwatorów lub 38 proc. uwzględniając tylko członków z prawem do głosowania). Trzeba jednak mieć na uwadze fakt, iż strona ta jest zróżnicowana wewnątrz.

Znajdują się w niej bowiem reprezentacje związków zawodowych (NSZZ Solidarność, OPZZ, Zarząd Wojewódzkiego Forum Związków Zawodowych), pracodawców (Pracodawcy RP, Świętokrzyski Związek Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Izba Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach, Business Centre Club Związku Pracodawców), środowiska akademickiego oraz organizacji pozarządowych (Świętokrzyska Rada Działalności Pożytku Publicznego). 27 proc. miejsc w KM należy do przedstawicieli IZ, IP WUP oraz przedstawicieli miast, gmin i powiatów z województwa świętokrzyskiego (nie licząc obserwatorów jest to udział na poziomie 37 proc.). Najmniej liczna jest reprezentacja rządowa (18 proc. w ogólnej liczbie KM lub 25 proc. wśród członków z prawem głosu). W składzie KM przewidziano również miejsce dla obserwatorów. Trzeba jednak pamiętać, iż mogą oni jedynie zabierać głos i wyrażać opinię w każdej ze spraw będących przedmiotem obrad.

WYKRES 1. SKŁAD KOMITETU MONITORUJĄCEGO RPOWŚ 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznik do Uchwały 1044/19 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13.09.2019r

Podział miejsc w Komitecie jest zgodny z zapisami Wytucznych w zakresie komitetów monitorujących na lata 2014-2020. Co więcej, w Komitecie zrównoważono reprezentację poszczególnych stron (samorządowej, rządowej i społeczno-gospodarczej). Analiza składu Komitetu wykazała, że w odniesieniu do członków z prawem do głosowania zapewniony jest ustawowy wymóg, aby co najmniej jedną trzecią członków stanowili łącznie przedstawiciele spoza administracji, a więc tzw. partnerów społecznych i gospodarczych: organizacji związkowych, organizacji pracodawców, izb gospodarczych oraz organizacji pozarządowych i środowiska naukowego – stanowią oni bowiem 38 proc. wszystkich członków z prawem do głosu. Z drugiej jednak strony, w trakcie realizacji wywiadów jakościowych można było spotkać się z opinią wśród członków KM, reprezentujących III sektor, iż w składzie KM – ich zdaniem – zbyt mało miejsca przewidziano dla przedstawicieli organizacji pozarządowych.

W ewentualnych dyskusjach nad składem KM w nowej perspektywie finansowej warto pochylić się nad postulatem przedstawicieli organizacji pozarządowych i rozważyć możliwość zwiększenia ich liczby w składzie KM.

Zakres kompetencji

Zgodnie z Regulaminem Komitetu Monitorującego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, zakres kompetencji KM obejmuje:

- prowadzenie systematycznego przeglądu wdrażania RPOWŚ 2014–2020 i postępów poczynionych na drodze osiągania jego celów, w szczególności w odniesieniu do celów pośrednich i końcowych wskazanych w ramach wykonania;
- analizowanie wszelkich kwestii, które wpływają na wykonanie RPOWŚ 2014–2020, w tym wniosków z przeglądu wyników oraz zatwierdzania spraw wskazanych w art. 110 ust. 2 rozporządzenia ogólnego;
- konsultowanie i akceptowanie zmian RPOWŚ 2014–2020 proponowanych przez Instytucję Zarządzającą;
- przedstawianie uwag dotyczących wdrażania i ewaluacji RPOWŚ 2014–2020, w tym przedsięwzięć na rzecz zmniejszania obciążenia administracyjnego dla beneficjentów i monitorowanie działań podjętych w ich następstwie.
- ocena postępów w realizacji planu ewaluacji oraz ewaluacje dotyczące RPOWŚ 2014–2020, w tym wyniki ewaluacji oraz ich wykorzystanie;
- ocena postępów w realizacji strategii komunikacji, tj. rozpatrywanie informacji o postępach w realizacji Strategii komunikacji programu i analizę wyników realizacji tej strategii, dokonanej przez Instytucję Zarządzającą oraz informację o planowanych działaniach informacyjnych i promocyjnych na kolejny rok;
- ocena działań mających na celu promowanie równości szans płci, równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami;
- ocena działań mających na celu promowanie zrównoważonego rozwoju;
- ocena postępów w zakresie działań podejmowanych w celu spełnienia mających zastosowanie warunków wstępnych;
- ocena wdrażania instrumentów finansowych¹⁰.

Podkreślenia wymaga fakt, że zakres kompetencji KM wykazuje zgodność z zapisami dokumentów nadrzędnych m. in. art. 49 i 110 Rozporządzenia ogólnego oraz Wytocznych w zakresie komitetów monitorujących na lata 2014–2020.

Z wywiadów pogłębionych przeprowadzonych wśród członków KM wynika, iż przypisane do Komitetu kompetencje były realizowane w praktyce. Wśród badanych dominował pogląd, iż Komitet jest ciałem skutecznie realizującym zasadę partnerstwa i faktycznie umożliwia włączenie partnerów z otoczenia zewnętrznego w kształtowanie procesu wdrażania i monitorowania RPOWŚ.

Posiedzenia KM

Regulaminem Komitetu Monitorującego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 stanowi, iż Komitet zbiera się nie rzadziej niż raz na pół roku z inicjatywy Przewodniczącego Komitetu. Ust. 3 art. 6 przewiduje ponadto, iż na pisemny wniosek co najmniej 1/3 członków KM Przewodniczący ma obowiązek zwołać posiedzenie nie później niż w terminie miesiąca od złożenia tego wniosku.

---

¹⁰ Regulaminem Komitetu Monitorującego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020. Załącznik nr 1 do Uchwały nr 162/2018 r. Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 z dnia 24.05.2018 r.

Do końca III kwartału 2019 roku odbyło się w sumie 25 posiedzeń Komitetu Monitorującego (ostatnie 30 września 2019 r.). Największa częstotliwość posiedzeń KM występowała w początkowym okresie realizacji Programu, kiedy konsultowano z Komitetem i zatwierdzano najważniejsze kwestie związane z wdrażaniem RPO (ocena i przyjmowanie kryteriów ocen, regulaminów Konkursów itp.). W 2016 roku odbyło się aż 7 posiedzeń. Natomiast rok później nieznacznie mniej (6 posiedzeń). W pozostałych latach ograniczono się do organizacji 4 posiedzeń w ciągu roku. Zmniejszenie częstotliwości posiedzeń KM wynika głównie z tego, iż przyjęto najważniejsze dokumenty wdrożeniowe i poziom wykorzystanej alokacji środków finansowych wskazuje na zaawansowany stan realizacji Programu.

TABELA 1. LICZBA POSIEDZEŃ KMRPOWŚ

Lata	Liczba posiedzeń	Terminy posiedzeń KM
2015	4	5 maja, 4 sierpnia, 14 września, 18 listopada
2016	7	14 stycznia, 11 lutego, 23 marca, 30 maja, 29 czerwca, 14 września, 24 października
2017	6	19 stycznia, 17 marca, 22 maja, 26 czerwca, 19 września, 27 listopada
2018	4	21 marca, 24 maja, 31 lipca, 5 października,
2019	4	29 stycznia, 20 lutego, 24 maja, 30 września

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/dowiedz-sie-o-instytucjach-w-programie/komitet-monitorujacy/posiedzenia-komitetu-monitorujacego>

Artykuł 7 pkt. 5 Regulaminu Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 przewiduje możliwość przyjmowania uchwał w trybie obiegowym. Tryb ten polega na tym, iż Sekretariat KM rozsyła drogą elektroniczną dokumenty do członków Komitetu. Następnie członkowie mogą wносить pisemne uwagi bądź zastrzeżenia do przesłanych dokumentów. Instytucja Zarządzająca rozpatruje zgłoszone uwagi i decyduje o tym, które z nich zostaną wprowadzone do projektu uchwały. Gdy w terminie 5 dni roboczych od powtórnego otrzymania projektu uchwały członkowie Komitetu nie zgłoszą zastrzeżeń, wówczas poddaje się uchwałę pod głosowanie zapewniając quorum, zgodnie z którym w głosowaniu musi wziąć udział co najmniej połowa osób uprawnionych do głosowania oraz większość głosujących opowie się za uchwałą w ustalonym terminie. Do końca III kwartału 2019 roku skorzystano dziesięciokrotnie z trybu obiegowego. Tego typu procedurę stosuje się także w innych województwach. Jest ona zgodna z Wytycznymi w zakresie komitetów monitorujących na lata 2014-2020.

Trzeba jednocześnie zwrócić uwagę na fakt, iż częstotliwość odbywania się posiedzeń Komitetu Monitorującego RPOWŚ jest średnia, jeśli porównamy ją z innymi regionami kraju. W sześciu województwach (lubuskim, pomorskim, śląskim, podkarpackim, podlaskim i zachodniopomorskim) częstotliwość odbywania się posiedzeń jest mniejsza niż w świętokrzyskim. Natomiast województwo mazowieckie odbiega od pozostałych regionów pod względem częstotliwości działania KM (w sumie 52 posiedzenia). Dosty często posiedzenia KM zwoływane są na terenie województw: dolnośląskiego i kujawsko-pomorskiego.

TABELA 2 LICZBA POSIEDZEŃ KM W PRZEKROJU WOJEWÓDZTW

Lp.	Województwo	Liczba posiedzeń KM
-----	-------------	---------------------

1	lubuskie	14
2	pomorskie	14
3	wielkopolskie	14
4	śląskie	17
5	podkarpackie	18
6	podlaskie	18
7	zachodniopomorskie	20
8	łódzkie	25
9	świętokrzyskie	25
10	małopolskie	26
11	lubelskie	27
12	opolskie	28
13	warmińsko-mazurskie	28
14	dolnośląskie	31
15	kujawsko-pomorskie	36
16	mazowieckie	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych Komitetów Monitorujących RPO w poszczególnych województwach

Pomimo faktu, iż jak wynika z powyższego zestawienia, RPOWŚ zbiera się dosyć często, to zarazem pojawiają się postulaty ze strony członków KM, aby posiedzenia Komitetu odbywały się częściej i w nieco zmienionej formule. W trakcie badania zgłoszono propozycje, aby posiedzenia KM miały również charakter wyjazdowy. W czasie takich posiedzeń członkowie KM nie tylko realizowaliby te obowiązki, które zwyczajowo wykonują, ale też mieliby okazję do zapoznania się z niektórymi efektami, jakie osiągnięto w wyniku realizacji RPOWŚ.

Biorąc pod uwagę stosowane w innych województwach rozwiązania, polegające na organizacji wyjazdowych posiedzeń KM (np. w kujawsko-pomorskim czy dolnośląskim) oraz postulaty formułowane przez członków KM RPOWŚ warto rozważyć możliwość zorganizowania raz do roku wyjazdowego posiedzenia Komitetu. Takie rozwiązanie, z jednej strony, pozwoli uskutecznić działania kontrolno-monitorujące Komitetu, z drugiej zaś, umożliwi integrację środowisk wchodzących w skład Komitetu, co z kolei powinno przelożyć się na lepszą współpracę i komunikację w ramach KM.

Grupy robocze

W strukturze KM RPOWŚ stworzono dwie grupy robocze. Grupę roboczą do spraw Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych powołano Uchwałą nr 73/2016 KM RPOWŚ 2014 – 2020, na podstawie artykułu 5 Regulaminu Komitetu Monitorującego. Natomiast Grupa robocza do spraw Europejskiego Funduszu Społecznego została powołana na mocy Uchwały nr 74/2016. Obie grupy rozpoczęły funkcjonowanie z końcem listopada 2016 roku, a więc dosyć późno biorąc pod uwagę fakt, iż Komitet rozpoczął działalność półtora roku wcześniej. Trzeba jednak podkreślić, iż zanim powstały grupy robocze organizowano tzw. spotkania robocze, które poprzedzały część posiedzeń Komitetu. Takie sytuacje zdarzyły się czterokrotnie. Tego typu spotkania poprzedziły IV, VII, VIII i X posiedzenie KM. Fakt organizacji spotkań roboczych przed posiedzeniami KM świadczy o dużej aktywności Komitetu w zakresie podejmowania prac nad ulepszeniem systemu realizacji RPOWŚ.

Prowadzone spotkania w formule spotkań roboczych zostały bardzo pozytywnie ocenione przez członków KM biorących udział w wywiadach pogłębionych.

Kilka ciekawych spotkań przed posiedzeniami Komitetu udało się zorganizować. Polegało to na tym, że szczególnie w ramach EFS odbywały się spotkania na temat konkursów, które miały zostać ogłoszone i kryteriów, które były dyskutowane i taka forma spotkania wcześniej z urzędnikami odpowiedzialnymi za przygotowanie tych konkursów jeszcze przed samym Komitetem była bardzo fajna, to były nieformalne spotkania. Było to w ten sposób, że faktycznie była ta dyskusja, można było porozmawiać, od razu wymienić te uwagi, nie zgłaszając ich już bezpośrednio na drodze formalnej, to było dobre moim zdaniem. Natomiast było to dosyć to krótko i nie wiem szczerze mówiąc nawet dlaczego to zostało ucięte.

Uzasadnione wydaje się twierdzenie, że powołanie do życia Grup Roboczych miało sformalizować współpracę realizowaną wcześniej w formie spotkań roboczych. Celem powołania Grup Roboczych, jak zapisano w ich regulaminach, było wykonywanie określonych zadań związanych z realizacją RPOWŚ na lata 2014–2020, które zwiększą efektywność i skuteczność działań Komitetu.

Do zadań obu grup należy:

- analiza i opiniowanie projektów uchwał Komitetu dotyczących Osi Priorytetowych/Działań związanych z obszarem działań danej grupy;
- opracowywanie projektów uchwał dotyczących Osi Priorytetowych/Działań związanych z obszarem działań danej grupy.

Mimo, iż istnieją dwie odrębne grupy, to jednak – ze względu na zbliżony skład osobowy – spotykają się one razem. W kontekście oceny funkcjonowania grup roboczych uzasadnione wydają się dwa postulaty. Po pierwsze, istnieje potrzeba przygotowania informacji przez Sekretariat KM o terminach zbierania się grup roboczych oraz udostępnienie tych informacji na stronie internetowej RPO. Po drugie, mając na uwadze – z jednej strony – znaczenie grup roboczych w wypracowywaniu rozwiązań wpływających na założenia RPO oraz – z drugiej strony – potrzebę zachowania pełnej transparentności, istnieje potrzeba sporządzania protokołów ze spotkań grup roboczych (w analogiczny sposób jak w przypadku posiedzeń KM) i zamieszczanie ich na stronie internetowej.

Współpraca pomiędzy KM a IZ RPOWŚ

Na podstawie zebranego materiału badawczego można stwierdzić, iż korzystnie układa się współpraca między Komitetem a Instytucją Zarządzającą. Potwierdzają to wypowiedzi przedstawicieli obu stron.

Zgodnie z oceną przedstawiciela IZ, członkowie Komitetu sumiennie wywiązują się ze swoich obowiązków i angażują się w prowadzone dyskusje.

Bardzo dobrze układa się nasza współpraca. Nie było takiej sytuacji, żeby spotkanie było odwołane, bo nie zebrało się kworum. Mamy też bezpośredni kontakt z tymi osobami, na

---

początku wydawało nam się, że trudno będzie dostosować harmonogram do tych grup. Udało się zapewnić wszystkie parytety, mamy też jako obserwatorów członków Komisji Europejskiej i rzeczywiście odbywa się to na zasadzie prawdziwego dialogu. Są dostępne na stronie zawsze protokoły, widać z tych protokołów, że dyskusja jest na tych spotkaniach.

Członkowie KM zwracali uwagę na sprawne funkcjonowanie Sekretariatu KM, dobrą organizację posiedzeń KM oraz możliwość ustalania z IZ zmian w wielu różnych kwestiach.

Prace wyglądają w ten sposób, że otrzymujemy materiały wcześniej z którymi możemy się zapoznać, zgłosić uwagi. Uwagi są dyskutowane podczas posiedzenia, uwagi są pokazywane w formie prezentacji, były też odniesienia do nich. Nasza praca nie idzie na marne.

Spotykaliśmy się, te komitety były częściej, bo było bardzo dużo do przyjmowania, część głosowań oczywiście odbywała się w trybie obiegowym, my jako organizacje też wpłynęliśmy na zmianę regulaminu i pewnych zapisów.

Kwestia problemowa w relacjach między Komitetem a Instytucją Zarządzającą dotyczy budowania potencjału partnerów z otoczenia społeczno-gospodarczego do pełnienia zadań jako członkowie KM. Należy zauważyć, iż zgodnie z pkt. 2 rozdziału 7 Wytocznych w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020 „jakość partnerstwa zależy od poziomu wiedzy, umiejętności i doświadczenia partnerów oraz zaplecza eksperckiego partnerów, dlatego IZ – w zależności od zdiagnozowanych potrzeb partnerów oraz możliwości – powinny podejmować działania umożliwiające partnerom rozwój ich potencjału, poprzedzone analizą konieczności skorzystania ze środków pomocy technicznej w ramach PO w celu udzielenia wsparcia na rzecz wzmocnienia zdolności instytucjonalnych partnerów”¹¹. Członkowie Komitetu w trakcie wywiadów zwrócili uwagę na problem dotyczący niewystarczającego wsparcia dla budowy potencjału swoich partnerów. W opinii członków KM utrudniona jest możliwość uzyskania środków finansowanych na realizację szkoleń i przygotowanie ekspertyz, które podnosiłyby wiedzę członków KM w zakresie funkcjonowania Programu i sposobów na poprawienie jego działania.

Ewentualne usprawnienia relacji pomiędzy IZ a Komitetem w przyszłej perspektywie finansowej powinny obejmować zapewnienie w możliwie prosty sposób dostępu członkom KM do specjalistycznej wiedzy, aby – po pierwsze – wyrównywać dysproporcje merytoryczne między reprezentantami różnych środowisk (strona samorządowa i rządowa wydają się być w uprzywilejowanej pozycji ze względu na stały kontakt z regulacjami krajowymi i unijnymi) w Komitecie oraz – po drugie – podnosić ich przygotowanie do wypełniania przypisanych im zadań w ramach KM.

---

¹¹ Minister Infrastruktury i Rozwoju, Wytoczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020, MliR/H 2014-2020/8(02)/10/2015, Warszawa, 28 października 2015 r., s. 22.

ETAP EWALUACJI

Zasada partnerstwa, podobnie jak na poprzednich etapach realizacji Programu, jest zachowana w praktyce funkcjonowania Programu.

Rola Komitetu w kontekście przyjmowania Planu Ewaluacji jest ujęta w Regulaminie KMRPOWŚ (art. 4 Zadania Komitetu Monitorującego RPOWŚ 2014–2020). Udział partnerów w procesach dotyczących ewaluacji wyraża się za pomocą opiniowania i zatwierdzania Planu Ewaluacji RPOWŚ. Komitet może też rekomendować obszary i tematy, które powinny zostać poddane ewaluacji.

Za przygotowanie Planu Ewaluacji odpowiada Jednostka Ewaluacyjna (JE) ulokowana w strukturze Instytucji Zarządzającej RPOWŚ. Obecnie rolę tę pełni Departament Inwestycji i Rozwoju (a wcześniej Departament Polityki Regionalnej UMWS). Jednostkę Ewaluacyjną wspiera Grupa sterująca ewaluacją (GSE), stanowiąc forum współpracy oraz wymiany wiedzy i doświadczeń na temat realizowanych badań ewaluacyjnych, ich metodologii i sposobów wykorzystania wyników. Grupa ma charakter roboczy i ma za zadanie przyczynić się do budowy i wzmocnienia potencjału ewaluacyjnego instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu. W skład GSE wchodzi: przedstawiciele IZ RPOWŚ (DIR), IP ZIT oraz IP WUP, zajmujący się zarządzaniem i wdrażaniem Programu, a także przedstawiciele JE. Do udziału w pracach grupy w zależności od tematyki badań ewaluacyjnych mogą zostać zaproszone dodatkowe osoby z departamentów merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego. WGSE nie przewidziano natomiast miejsca dla przedstawicieli ze strony KM, mimo iż tego typu praktyka funkcjonuje w innych województwach oraz zapewnia ona realizację działań przypisanych do Komitetu, polegających na opiniowaniu Planu oraz rekomendowaniu obszarów i tematów, które powinny zostać poddane ewaluacji.

Komitet Monitorujący najpierw zatwierdził Plan Ewaluacji RPOWŚ, a następnie przyjął dwie aktualizacje Planu (pierwszą aktualizację przyjął na mocy uchwały nr 120/2017 z dnia 10.08.2017 r., drugą uchwałą nr 220/2019 z dnia 30 września 2019 roku). Ponadto członkowie KM zapoznawani są z wynikami badań ewaluacyjnych oraz stanem wdrażania rekomendacji pobadawczych. Stosowaną praktyką w województwie świętokrzyskim jest to, iż Wykonawcy badań są zapraszani na posiedzenie KM w celu zaprezentowania wyników badań, o ile pozwalają na to możliwości. Ponadto raporty z badań dostępne są na stronie internetowej RPOWŚ. Z przeprowadzonych wywiadów wynika również, iż członkowie Komitetu są informowani o rozpoczynających się badaniach ewaluacyjnych.

Z punktu widzenia zapewnienia realizacji zasady partnerstwa na etapie ewaluacji jest także to, iż w metodyce badań ewaluacyjnych przewiduje się realizację badań z udziałem członków KM, dzięki czemu stanowiska w ramach Komitetu znajdują odzwierciedlenie w zgromadzonym materiale badawczym.

UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zasada zrównoważonego rozwoju znajduje swoje odzwierciedlenie w aktualnie najważniejszym dla Unii Europejskiej dokumencie strategicznym, jakim jest „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”. Unijna Strategia wyznaczyła trzy wzajemnie powiązane ze sobą priorytety, do osiągnięcia których Komisja Europejska zobligowała zarówno państwa członkowskie, jak i regiony europejskie.

Zarysowana przez KE wizja rozwojowa została oparta na trzech elementach:

- Rozwoju inteligentnym – dotyczy on rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- Rozwoju zrównoważonym – rozumie się przez to wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- Rozwoju sprzyjającym włączeniu społecznemu – celem jest wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną¹².

Ukierunkowanie rozwoju społeczno-gospodarczego na realizację wymienionych wyżej celów rozwojowych ma doprowadzić w 2020 do:

- osiągnięcia wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75 proc. wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat;
- osiągnięcia poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3 proc. PKB w skali UE; redukcji emisji dwutlenku węgla o co najmniej 20 proc., w porównaniu z poziomem z 1990 roku, a najlepiej o 30 proc., o ile pozwolą na to warunki;
- zwiększenia do 20 proc. udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20 proc.;
- podniesienia poziomu wykształcenia za pomocą ograniczenia wskaźnika przerywania nauki do 10 proc.;
- zwiększenia do co najmniej 40 proc. odsetka osób w wieku 30–34 lat posiadających wyższe wykształcenie;
- ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez ograniczanie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25 proc., co oznacza wydobycie z ubóstwa ponad 20 mln osób.

Wizja rozwojowa zawarta w Strategii Europa 2020 została uszczegółowiona, jeśli idzie o zapisy dotyczące zrównoważonego rozwoju, w innych dokumentach, wśród których najważniejsze to: Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii Europa 2020¹³ oraz VII Program działań na rzecz środowiska (7EAP)¹⁴.

¹² Komunikat Komisji Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela 2010, s. 5.

¹³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”. Bruksela 26.01.2011

¹⁴ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady NR 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”.

W ustawie Prawo ochrony środowiska zrównoważony rozwój definiuje się jako taki „rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”¹⁵.

REALIZACJA ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W RAMACH RPOWŚ 2014-2020

ETAP PROGRAMOWANIA

Ocena realizacji zasady zrównoważonego rozwoju na etapie programowania RPOWŚ opierać się będzie na sprawdzeniu dwóch aspektów. Po pierwsze, czy i w jakim stopniu zapisy RPOWŚ uwzględniają zasadę zrównoważonego rozwoju. Po drugie, jaką alokację środków finansowych przewidziano na projekty bezpośrednio związane z koncepcją zrównoważonego rozwoju.

W dokumencie RPOWŚ 2014-2020 zapisano, iż działania w ramach Programu zostały zaprojektowane „w sposób dążący do zapewnienia jak najwyższego zabezpieczenia: wymogów ochrony środowiska; efektywności wykorzystania zasobów; łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu; odporności na klęski żywiołowe”. Stwierdzono również, że – zgodnie z postanowieniami Umowy Partnerstwa – zasady zrównoważonego rozwoju sprowadzać się będą w głównej mierze do:

- pogodzenia poprawy wyniku ekonomicznego z jednoczesnym ograniczeniem wykorzystania zasobów oraz zmniejszeniem negatywnych oddziaływań na środowisko;
- postrzegania odpadów jako źródła zasobów;
- dążenia do zamykania obiegów surowcowych, a w tym maksymalizacji oszczędności wody energii;
- ograniczania zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, w tym zwłaszcza powietrza oraz wody już na etapie projektowania rozwiązań technologicznych;
- wspierania zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł przy wykorzystaniu lokalnego potencjału;
- niskoemisyjnego i zrównoważonego transportu, promowania transportu zbiorowego i publicznego;
- energooszczędnego budownictwa;
- inwestycji infrastrukturalnych z uwzględnieniem konieczności adaptacji do zmian klimatu;
- planowania przestrzennego według zasad: powstrzymywania żywiołowego rozlewania się miast, zapobiegania rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego; kształtowania w maksymalnym możliwym zakresie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym; uwzględnienia w polityce przestrzennej kwestii adaptacji do zmian klimatu; preferowania ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane; troski

---

¹⁵ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.)

o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowanie do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego; zapewnienia szerokiej partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji.

Przechodząc do kwestii oceny zgodności zapisów RPOWŚ z zasadą zrównoważonego rozwoju trzeba powiedzieć, iż w Programie nie sformułowano celu głównego bądź wizji rozwojowej i w związku z tym trudno odnieść się do kwestii zgodności ogólnego celu z zasadą zrównoważonego rozwoju. Taką ocenę można sformułować wyłącznie na poziomie analizy osi priorytetowych oraz priorytetów inwestycyjnych.

Struktura RPOWŚ składa się 11 osi priorytetowych (OP). W sumie aż 4 osie mają bezpośredni wpływ na wymiar środowiskowy zasady zrównoważonego rozwoju. Oś 3 „Efektywna i zielona energia” dotyczy poprawy efektywności energetycznej oraz zwiększenia poziomu wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (OZE). W ramach tej osi założono, iż finansowane będą projekty dotyczące wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej. Wsparcie uzyskają interwencje polegające na kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych i służących prowadzeniu działalności gospodarczej. Oś 4 „Dziedzictwo naturalne i kulturowe” dotyczy ochrony terenów cennych przyrodniczo, różnorodności biologicznej, promocji i rozwoju zasobów dziedzictwa naturalnego i kulturowego. W jej ramach przewidziano wsparcie finansowane dla działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie klęskom żywiołowym oraz zabezpieczeniu przeciwpowodziowym. Wsparcie przewidziano też na rozwój infrastruktury ochrony środowiska. Ponadto w osi 6 „Rozwój miast” uwzględniono działania odnoszące się do zwiększenia efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej, ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej zbiorników wodnych, inwestycji, służących podniesieniu standardów połączeń drogowych na drogach o różnej kategorii w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym (KOF). Natomiast w osi 1 „Innowacje i nauka” zapewnienie realizacji zasady zrównoważonego rozwoju odbywa się poprzez wsparcie rozwoju innowacji, dzięki którym możliwe jest ograniczenie szkodliwego wpływu przedsiębiorstw na środowisko naturalne.

Pozostałe osie uwzględnione w RPOWŚ związane są w mniejszym stopniu z wymiarem środowiskowym zrównoważonego rozwoju. Przejawiają one silny związek albo z wymiarem gospodarczym (oś 2 „Konkurencyjna gospodarka”), albo z wymiarem społecznym (osie 8 „Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo”, 9 „Włączenie społeczne i walka z ubóstwem” oraz 10 „Otwarty rynek pracy”), albo też odnoszą się do kwestii transportowych (oś 5 „Nowoczesna komunikacja”) lub do poprawienia usług publicznych (oś 7 „Sprawne usługi publiczne”). Osobno należy ocenić oś XI „Pomoc Techniczna”, gdyż ze względu na jej specyfikę (wsparcie działań związanych z przygotowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, ewaluacją, kontrolą oraz działalnością informacyjno-promocyjną upowszechniającą rezultaty wdrażania RPOWŚ na lata 2014–2020) w niewielkim stopniu wpływa ona na realizację zasady zrównoważonego rozwoju.

TABELA 3 OSIE PRIORYTETOWE RPOWŚ A ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Numer osi	Nazwa osi	Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju			
		Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
I	Innowacje i nauka				

Numer osi	Nazwa osi	Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju			
		Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
II	Konkurencyjna gospodarka				
III	Efektywna i zielona energia				
IV	Dziedzictwo naturalne i kulturowe				
V	Nowoczesna komunikacja				
VI	Rozwój miast				
VII	Sprawne usługi publiczne				
VIII	Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo				
IX	Włączenie społeczne i walka z ubóstwem				
X	Otwarty rynek pracy				
XI	Pomoc Techniczna				

Źródło: opracowanie własne

Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju w zapisach RPOWŚ widoczne jest także na poziomie celów tematycznych oraz wyodrębnionych priorytetów inwestycyjnych. Spośród 10 celów tematycznych 4 mają bezpośredni związek z zasadą zrównoważonego rozwoju. Są to: CT4 „Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach”, CT 5 „Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem”, CT 6 „Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami” i CT 7 „Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniach najważniejszych infrastruktur sieciowych”. Z kolei na podstawie analizy priorytetów inwestycyjnych można powiedzieć, że z ogólnej liczby 32 PI 11 uwzględnia w wysokim stopniu zasadę zrównoważonego rozwoju, 7 w średnim stopniu, a 14 w niskim stopniu.

TABELA 4 CELE TEMATYCZNE I PRIORYTETY INWESTYCYJNE A ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
1 Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1a. Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	wysoki
	1b. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	wysoki

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
2 Zwiększenie dostępności wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> 2c. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia 	średni
3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	<ul style="list-style-type: none"> 3a. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> 3b. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> 3c. Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług 	niski
4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	<ul style="list-style-type: none"> 4.a. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> 4.b. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> 4.c. Wspieranie efektywności energetycznej inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> 4.e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu 	wysoki
5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	<ul style="list-style-type: none"> 5.b. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami 	wysoki
6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	<ul style="list-style-type: none"> 6.a. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> 6.b. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> 6.c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> 6.d. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę 	wysoki
7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniach najważniejszych infrastruktur sieciowych	<ul style="list-style-type: none"> 7.b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi 	średni
	<ul style="list-style-type: none"> 7.d. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu 	średni

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
<p>8</p> <p>Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników</p>	<ul style="list-style-type: none"> 8.b. Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój 	<p>średni</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 8i. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 8iv. Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę. 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 8v. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 8vi. Aktywne i zdrowe starzenie się 	<p>niski</p>
<p>9</p> <p>Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją</p>	<ul style="list-style-type: none"> 9a. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich 	<p>średni</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 9i. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 9iv. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 9v. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia. 	<p>niski</p>
<p>10</p> <p>Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie</p>	<ul style="list-style-type: none"> 10a. Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 10i. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia 	<p>niski</p>
	<ul style="list-style-type: none"> 10iii. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji 	<p>niski</p>

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
	10iv. Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	niski

Źródło: opracowanie własne

Można stwierdzić, iż zapisy RPOWŚ w dostatecznym stopniu odzwierciedlają zasady zrównoważonego rozwoju. Bezpośrednie odniesienia do analizowanej zasady horyzontalnej pojawiają się zarówno na poziomie osi priorytetowych, jak i celów tematycznych oraz priorytetów inwestycyjnych. Podobna ocena została sformułowana w raporcie, oceniającym prognozowany wpływ RPOWŚ na środowisko. W raporcie tym stwierdzono, iż „Program jest w dużej mierze spójny z założeniami zrównoważonego rozwoju. Dokument przewiduje wsparcie dla zadań, które odnoszą się do trzech filarów zrównoważonego rozwoju (rozwój gospodarczy, społeczny, ochrona środowiska)”¹⁶.

Nie mniej ważne od samego ujęcia zasady zrównoważonego rozwoju w zapisach RPOWŚ jest przyjęcie takiego podziału środków finansowych, aby umożliwić realizację projektów związanych z wyżej wymienioną zasadą horyzontalną. Na realizację projektów w ramach PI w wysokim stopniu związanych z zasadą zrównoważonego rozwoju (1a, 1b, 4a, 4b, 4c, 4e, 5b, 6a, 6b, 6c, 6d), łącznie przydzielono kwotę rzędu 1 657 mld zł, co stanowi 28,9 proc. ogółu środków UE przeznaczonych na wdrożenie RPOWŚ 2014–2020. Przeznaczenie blisko 1/3 ogólnej alokacji środków UE na projekty powiązane bezpośrednio z koncepcją zrównoważonego rozwoju świadczy o tym, iż położono w ramach RPOWŚ odpowiedni nacisk na tę zasadę horyzontalną.

TABELA 5 ALOKACJA ŚRODKÓW NA POSZCZEGÓLNE PRIORYTETY INWESTYCYJNE RPOWŚ 2014–2020

PI	Numer OP	Alokacja środków UE [PLN]	Udział % alokacji	Fundusz
01a	I	259 793 273,30	4,53%	EFRR
01b	I	161 215 835,40	2,81%	EFRR
02c	VII	149 442 913,12	2,61%	EFRR
03a	II	121 789 874,94	2,13%	EFRR
03b	II	9 296 555,42	0,16%	EFRR
03c	II	570 534 946,09	9,96%	EFRR
04a	III	149 382 155,01	2,61%	EFRR
04b	III	89 294 091,66	1,56%	EFRR
04c	III	256 389 352,94	4,47%	EFRR
	III	60 715 978,13	1,06%	EFRR
04e	IV	269 115 251,79	4,70%	EFRR
	VI	49 693 445,62	0,87%	EFRR

¹⁶ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, Gliwice 2014, s. 40.

05b	IV	56 708 189,12	0,99%	EFRR
06a	IV	109 064 898,69	1,90%	EFRR
06b	IV	380 253 829,64	6,64%	EFRR
06c	IV	163 444 626,46	2,85%	EFRR
06d	IV	29 905 198,33	0,52%	EFRR
	VI	43 725 503,82	0,76%	EFRR
07b	V	460 331 145,12	8,03%	EFRR
	VI	113 273 666,05	1,98%	EFRR
07d	VI	102 226 076,52	1,78%	EFRR
08i	X	300 950 693,92	5,25%	EFS
08iii	X	174 776 892,73	3,05%	EFS
08iv	VIII	52 368 303,52	0,91%	EFS
08v	X	65 545 850,17	1,14%	EFS
08vi	VIII	59 412 634,92	1,04%	EFS
08b	VII	59 648 162,87	1,04%	EFRR
09i	IX	145 115 736,26	2,53%	EFS
09iv	IX	248 199 774,08	4,33%	EFS
09v	IX	41 585 275,41	0,73%	EFS
09a	VII	196 355 740,42	3,43%	EFRR
09b	VI	219 472 979,55	3,83%	EFRR
10i	VIII	134 232 787,30	2,34%	EFS
10iii	VIII	23 696 658,48	0,41%	EFS
10iv	VIII	205 642 251,68	3,59%	EFS
10a	VI	31 588 067,31	0,55%	EFRR
	VII	166 312 802,97	2,90%	EFRR
Ogółem		5 730 501 418,76	100%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji RPOWŚ III kwartał 2019 r.

Na podstawie przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, iż na etapie projektowania RPOWŚ zapewniono realizację zasady horyzontalnej nie tylko poprzez uwzględnienie zapisów odnoszących się do tej zasady, ale także poprzez zapewnienie środków finansowych na realizację projektów, przyczyniających się do implementacji koncepcji zrównoważonego rozwoju.

ETAP WDRAŻANIA

Ocena stopnia zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju na etapie wdrażania Programu oparta zostanie na trzech aspektach. Pierwszym jest ocena systemu wyboru projektów do dofinansowania, w tym przyjęte kryteria oceny wniosków. Drugim odbiór obowiązujących procedur i zasad przez Beneficjentów. Z kolei trzecim ocena działań informacyjno-promocyjnych podejmowanych przez IZ.

Oceniając cały system wyboru projektów, w tym kryteria oceny, należy stwierdzić, że system ten zaprojektowano tak, aby w sposób bezwzględny zapewnić realizację zasady zrównoważonego rozwoju. System ten oparto bowiem na założeniu, że projekty o negatywnym wpływie na środowisko

nie będą mogły uzyskać dofinansowania. Praktyka oceny wniosków potwierdza, iż tego typu projekty są odrzucane. Warunkiem uzyskania pozytywnej oceny przez projekt w tym zakresie jest albo wykazywanie pozytywnego wpływu na środowisko albo przynajmniej odznaczenie się neutralnym wpływem. Oczywiście inne wymogi przewidziano dla projektów finansowanych z EFRR, inne zaś dla projektów finansowanych z EFS. Podkreślenia wymaga fakt, iż samo spełnienie zasady horyzontalnej jest niewystarczające, aby możliwe było zakwalifikowanie projektu do dofinansowania. Muszą być bowiem spełnione inne kryteria.

SYSTEM WYBORU WNIOSKÓW

EFRR

Proces oceny wniosków jest wielostopniowy. W ramach EFRR w pierwszej kolejności sprawdza się ogólne warunki formalne. Etap oceny warunków formalnych sprowadza się do udzielenia odpowiedzi (Tak/Nie) na kilka pytań, sprawdzających m.in. kompletność, poprawność, terminowość itp. Wykrycie błędów formalnych nie dyskwalifikuje jeszcze wnioskodawcy z ubiegania się o dofinansowanie, gdyż IZ wzywa go do uzupełnienia wniosku, przewidując na to 7 dni. Jeśli w tym czasie wnioskodawca nie złoży uzupełnień, wówczas wniosek pozostaje bez rozpatrzenia. Niewątpliwie dobrym rozwiązaniem jest przewidzenie w procesie oceny wniosków możliwości uzupełnienia dokumentacji.

Następnie sprawdzane są kryteria formalne związane ze specyfiką poszczególnych działań bądź poddziałań. Z punktu widzenia zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju kluczowe są tzw. kryteria dopuszczające ogólne. Niespełnienie co najmniej jednego z tego typu kryteriów powoduje odrzucenie projektu. Oprócz takich kwestii jak: spójność dokumentacji projektowej, właściwie przygotowana analiza finansowa czy adekwatność rodzaju wskaźników do typu projektów i realność ich wartości docelowych, zwraca się uwagę na zgodność z zasadami horyzontalnymi, w tym zgodność projektu z zasadą zrównoważonego rozwoju. Co ciekawe, w przypadku wątpliwości dotyczących spełnienia kryterium horyzontalnego, IZ może wezwać Wnioskodawcę do uzupełnienia lub poprawienia projektu w zakresie niniejszego kryterium (zgodnie z art. 45 ust. 3 ustawy wdrożeniowej). Dopuszczenie takiej możliwości sugeruje, iż część beneficjentów doświadcza trudności w uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju w projekcie lub w wykazaniu, iż projekt ma pozytywny wpływ na środowisko naturalne lub w sposób szkodliwy nie oddziałuje na środowisko.

Na kolejnym etapie oceny sprawdza się wniosek pod kątem spełnienia kryteriów dopuszczających sektorowych. Podobnie jak w przypadku kryteriów dopuszczających ogólnych, niespełnienie co najmniej jednego z tego typu kryteriów powoduje odrzucenie projektu. Kryteria te są każdorazowo dostosowywane do wymogów poszczególnych działań, w ramach których przeprowadza się nabór wniosków. Dla przykładu: w działaniu 1.1 „Wsparcie infrastruktury B+R” (oś 1 „Innowacje i nauka”) w kryteriach dopuszczających sektorowych uwzględniono kryterium dotyczące tego, czy projekt wykazuje zdolność do adaptacji do zmian klimatu i reagowania na ryzyko powodziowe. Ocena spełnienia tego kryterium dokonuje się poprzez odpowiedź twierdzącą lub przeczącą (dopuszczalna jest też możliwość „nie dotyczy”). Trzeba jednocześnie zauważyć, iż w niektórych działaniach, wykazujących większy stopień powiązania ze środowiskiem naturalnym, ocena wpływu projektu na środowisko jest bardziej pogłębiona. Za egzemplifikację tego stwierdzenia można uważać kryteria oceny przypisane do działania 3.1 „Wytwarzanie i dystrybucja energii pochodzącej ze źródeł

odnawialnych” (oś 3 „Efektywna i zielona energia). Projekty związane np. z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej oceniane są przez pryzmat takich kryteriów jak: zgodność z „Programem ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego” oraz z Dyrektywą 2008/50/WE; zgodność projektu z Dyrektywą 2000/60/WE (art. 4 ust. 7); brak negatywnych efektów ekologicznych; czy redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza.

W ostatniej fazie oceny stosuje się tzw. kryteria punktowe. Przyjęto rozwiązanie, zgodnie z którym brak co najmniej 60 proc. maksymalnej liczby punktów powoduje odrzucenie projektu. W przypadku kryteriów punktowych zastosowane są wagi, które określają znaczenie poszczególnych kryteriów. W przypadku przywołanego już Działania 3.1 przewidziano 9 kryteriów punktowych, przy czym 4 odnoszą się w bezpośredni sposób do zasady zrównoważonego rozwoju (ograniczenie emisji dwutlenku węgla, efekt ekologiczny, dodatkowy efekt ekologiczny oraz wpływ realizacji projektu na zasadę zrównoważonego rozwoju). Łącznie przewidziano możliwość zdobycia 42 punktów w ramach tych kryteriów (na 90), co stanowi 46,6 proc. ogólnej liczby punktów. Jednak w przypadku wielu działań finansowanych z funduszu EFRR (poza osiami 3 i 4) znaczenie zasady zrównoważonego rozwoju w kryteriach punktowych nie jest aż tak istotne. Dla przykładu: w ramach działania 5.2 „Infrastruktura kolejowa” (oś 5 „Nowoczesna komunikacja”) przewidziano tylko jedno kryterium punktowe (na 7 możliwych), sprawdzające, jakie jest zorientowanie projektu na efektywne wykorzystanie energii. W ramach tego kryterium można uzyskać 6 punktów (w sumie do zdobycia jest 50), co stanowi tylko 12 proc. ogólnej liczby punktów. Należy rozważyć, czy możliwe jest w następnej perspektywie finansowej zwiększenie roli zasad horyzontalnych w systemie oceny projektów poprzez częstsze wykorzystywanie ich jako kryteriów punktowych i przyznawanie im wyższej wagi niż w obecnie realizowanej perspektywie.

W przypadku uzyskania przez projekty w wyniku oceny jednakowej liczby punktów, o ich kolejności na liście rankingowej przesądza wyższa liczba punktów uzyskana w kryteriach wskazanych jako rozstrzygające. W działaniach z osi 3 i 4 rozstrzygający charakter mają kryteria związane z zasadą zrównoważonego rozwoju. Poza tymi osiami nie mają one jednak dużego znaczenia.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż w RPOWŚ zapisano, iż oś 1 „Innowacje i nauka” będzie uwzględniać zasadę zrównoważonego rozwoju w zakresie „racjonalnego korzystania z posiadanych zasobów oraz innowacji, stanowiących podstawę dla budowy przewagi konkurencyjnej gospodarki”¹⁷. Jednak analiza kryteriów oceny przypisanych do osi 1 wykazała, że kryteria te w niewielkim stopniu zorientowane są na ocenę projektów przez pryzmat potencjalnego wpływu na zrównoważony rozwój lub korzyści z punktu widzenia środowiska naturalnego. W kryteriach punktowych przygotowanych dla działań z osi 1 nie zapewniono realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. W ocenie wniosków wystąpiły kryteria powiązane z zasadą horyzontalną tylko na poziomie kryteriów dopuszczających ogólnych (Czy Wnioskodawca wykazał, że projekt nie ma negatywnego wpływu na zasadę horyzontalną UE?) oraz kryteriów dopuszczających sektorowych (Czy projekt wykazuje zdolność do adaptacji do zmian klimatu i reagowania na ryzyko powodziowe?). Wydaje się jednak, że w przypadku osi, która traktowana jest jako jedna z kluczowych z punktu widzenia zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, powinien zostać położony zdecydowanie większy

---

¹⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, Wersja 7.0, wrzesień 2018 roku, s. 307.

nacisk na kwestię zrównoważonego rozwoju. Prace nad modyfikacją kryteriów oceny w osi 1 w nowej perspektywie finansowej powinny silniej uwzględniać zasadę zrównoważonego rozwoju. Proponuje się, aby prace badawczo-rozwojowe przewidziane przez Wnioskodawców w projektach były oceniane przez pryzmat potencjalnego efektu ekologicznego.

Z przeprowadzonych badań jakościowych wynika, iż istniejący system oceny wniosków w sposób dostateczny uwzględnia zasadę zrównoważonego rozwoju.

Generalnie wszystkie te projekty są nastawione na działania, które mają być działaniami ekologicznymi, czyli tymi, które ograniczają szkodliwe oddziaływanie na środowisko naturalne i w zasadzie sama specyfika projektów broni się w zakresie tej polityki horyzontalnej. Zrealizowanie każdego projektu, sam fakt jego realizacji uzasadnia już w znacznym stopniu to, że ten wpływ na politykę horyzontalną jest pozytywny przy osi priorytetowej III.

W inwestycjach drogowych z osi V pojawia się polityka zrównoważonego rozwoju, ponieważ jest nacisk na ochronę środowiska, gdzie w projektach są te elementy dotyczące odwodnienia, czy też zbiorniki retencyjne zbierające wodę lub separatory, żeby oczyszczać ścieki.

EFS

Proces oceny wniosków w ramach EFS wygląda nieco inaczej niż w EFRR. Proces ten obecnie składa się z 3 etapów oceny merytorycznej (wcześniej istniało rozdzielanie na część formalną i merytoryczną). Na pierwszym etapie weryfikuje się tzw. kryteria dopuszczające, które *de facto* sprowadzają się do kwestii formalnych. Również na tym etapie ocenia się wnioski przez pryzmat spełnienia kryteriów horyzontalnych. Do sprawdzenia zgodności z zasadą zrównoważonego rozwoju przewidziano jedno kryterium – zgodność projektu z prawodawstwem unijnym (w tym z art. 65 ust. 6 Rozporządzenia ogólnego 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.) oraz zasadą zrównoważonego rozwoju. Ocena spełnienia kryterium polega na przypisaniu mu wartości logicznej (tak lub nie). W przypadku projektów konkursowych spełnienie kryterium jest konieczne do przyznania dofinansowania i skierowania projektu do II etapu oceny. Projekty niespełniające danego kryterium są odrzucane na I etapie. W przypadku projektów pozakonkursowych projekty niespełniające przedmiotowego kryterium kierowane są do poprawy lub uzupełnienia. Wydaje się, iż wymogi względem Wnioskodawców w projektach konkursowych i pozakonkursowych nie powinny być różnicowane, lecz ujednoczone. Proponuje się, ażeby od Wnioskodawców (niezależnie od typu konkursu) wymagać wykazania, iż działania projektowe przyniosą pozytywny lub przynajmniej neutralny wpływ na przedmiotową zasadę horyzontalną. Ostatnią kwestią, jaka podlega ocenie na I etapie są kryteria dostępu, gdzie sprawdza się, jaki jest czas trwania projektu, grupa docelowa, obszar działania i ich zgodność z wymogami poszczególnych konkursów.

II etap oceny merytorycznej przewiduje weryfikację projektu pod kątem np. zgodności z celem szczegółowym PI, uzasadnienie realizacji projektu (wyboru grupy docelowej, identyfikacja barier, określenie potrzeb potencjalnych odbiorców wsparcia, sposób rekrutacji), opis ryzyk związanych z nieosiągnięciem założeń projektu, sposób zarządzania projektem oraz wcześniejsze doświadczenie

w tym zakresie. Projekty są też oceniane przez pryzmat kryteriów premiujących, które zapewniają dodatkowe punkty projektom, jeśli spełnione są określone warunki. Od specyfiki konkursu zależy to, jakie kryteria premiujące stosuje IZ. Zdarza się, iż uwzględnione są kryteria zapewniające wyższy poziom realizacji zasad horyzontalnych, ale nie dotyczy to zasady zrównoważonego rozwoju, ponieważ wynika to ze specyfiki osi 8-10.

W ostatniej fazie oceny przeprowadza się III etap oceny merytorycznej. Do tego celu wykorzystuje się tzw. kryteria negocjacyjne. Chodzi o zgodność projektu w zakresie spełnienia warunków postawionych przez oceniających lub przewodniczącego Komisji Oceny Projektów (KOP). Ocena ta może zakończyć się wynikiem pozytywnym, jeśli Wnioskodawca wprowadzi do wniosku wszystkie wymagane zmiany lub stanowisko Wnioskodawcy zostanie poparte informacjami, wyjaśnieniami, które sprawiają, iż zmiany w projekcie nie będą konieczne. Jeśli nie są spełnione te warunki, wówczas wniosek może otrzymać ocenę negatywną i ostatecznie nie jest wskazywany do dofinansowania.

Reasumując, na podstawie przeprowadzonej analizy systemu oceny i wyboru projektów można powiedzieć, iż system ten został zaprojektowany w taki sposób, aby uwzględniać zasadę zrównoważonego rozwoju. Zgodność projektów z tą zasadą horyzontalną jest traktowana jako warunek *sine qua non*. Jeśli nie jest on spełniony, wówczas dany projekt jest odrzucany. To sprawia, że projekty zatwierdzone do dofinansowania rzeczywiście przejawiają pozytywny wpływ na środowisko.

Obowiązujące procedury i zasady związane z zasadą zrównoważonego rozwoju poddano ocenie Beneficjentów, aby ustalić, czy zapewniały one Beneficjentom niezbędne wsparcie w przygotowaniu i realizacji projektów i czy realizacja projektów z uwzględnieniem tej zasady wiązała się z dużym obciążeniem administracyjnym.

OCENA REALIZACJI ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU PRZEZ BENEFICJENTÓW

Wśród badanych Beneficjentów (n=337) 224 wskazało, że realizowane przez nich projekty w największym stopniu dotyczyły zasady zrównoważonego rozwoju. W ramach tej grupy podjęto próbę określenia poziomu trudności procesu przygotowania wniosku w ramach RPOWŚ w zakresie uwzględnienia w nim zasady zrównoważonego rozwoju. Okazało się, iż zdanie Beneficjentów w tym aspekcie jest mocno podzielone. Połowa Beneficjentów uznała, że przygotowanie wniosku jest stosunkowo łatwe (tylko 3,6 proc. badanych było zdania, iż jest to bardzo łatwe zadanie). Natomiast druga połowa respondentów uznała ten proces za trudny (dla prawie 8 proc. badanych proces ten był bardzo wymagający).

WYKRES 2 OCENA POZIOMU TRUDNOŚCI PRZYGOTOWANIA WNIOSKU W RAMACH RPOWŚ W ZAKRESIE UWZGLĘDNIENIA ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

■ Bardzo łatwy ■ Łatwy ■ Trudny ■ Bardzo trudny

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

Bardziej wyrazisty obraz procesu przygotowania wniosku o dofinansowanie i ujęcia w nim zasady zrównoważonego rozwoju, pojawia się w kontekście oceny czasochłonności. Otóż, w sumie dla blisko 60 proc. badanych był to czasochłonny proces (12,5 proc. oceniło go jako bardzo czasochłonny). Co trzeci Beneficjent stał na stanowisku, iż przygotowanie wniosku jest przeciętnie czasochłonne. Najmniej Beneficjentów (4,5 proc.) stanowiło grupę, która oceniła ten proces jako mało czasochłonny.

WYKRES 3 OCENA POZIOMU CZASOCHŁONNOŚCI PROCESU UWZGLĘDNIENIA ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WE WNIOSKU O DOFINANSOWANIE WRAMACH RPOWŚ

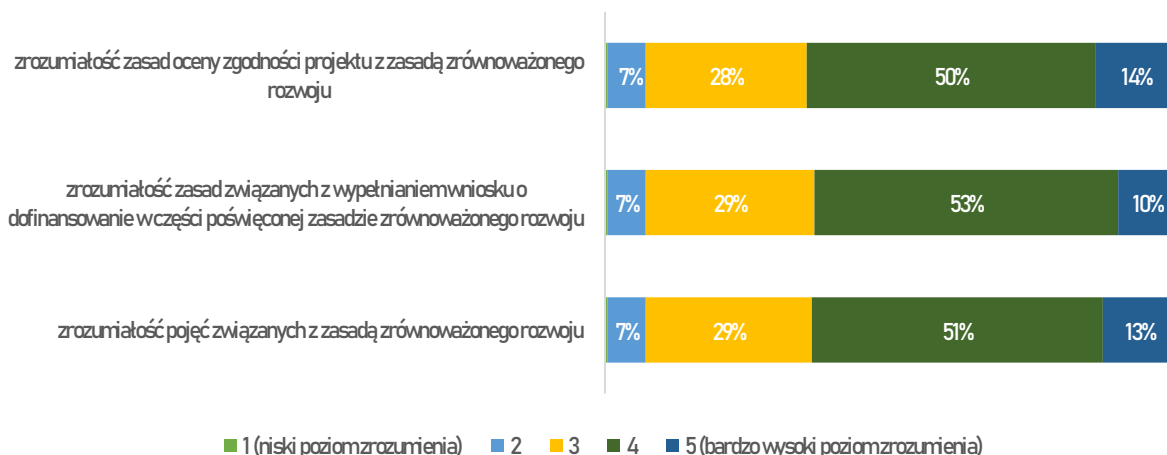

■ Bardzo czasochłonny ■ Czasochłonny ■ Przeciętnie czasochłonny ■ Mało czasochłonny

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

Trzeba też zwrócić uwagę na stosunkowo wysoki poziom deklarowanego zrozumienia Beneficjentów procedur, kryteriów i pojęć związanych z zasadą zrównoważonego rozwoju. 2/3 Beneficjentów podkreślało, że obowiązujące wymogi były dla nich zrozumiałe. Tylko co trzeci badany ocenił, iż wymogi związane z zasadą zrównoważonego rozwoju były dla niego mniej zrozumiałe. Podkreślenia wymaga fakt, iż niski poziom zrozumienia obowiązujących procedur deklarowała nieliczna grupa badanych (poniżej 1 proc.).

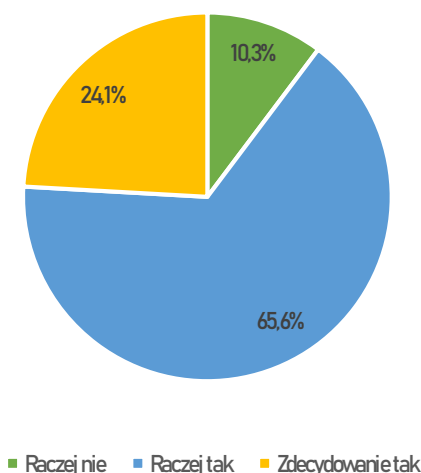
WYKRES 4 OCENA POZIOMU ZROZUMIENIA OBOWIĄZUJĄCYCH PROCEDUR ZWIĄZANYCH Z ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Beneficjenci ocenili również, że przygotowane przez IZ materiały informacyjne (np. instrukcje wypełniania wniosków o dofinansowanie projektów) w wystarczającym stopniu objaśniały kwestie dotyczące zasady zrównoważonego rozwoju. Takie zdanie podzieliło prawie 90 proc. badanych. 10 proc. respondentów uważało z kolei, iż kwestie związane z przedmiotową zasadą horyzontalną nie zostały dostatecznie omówione.

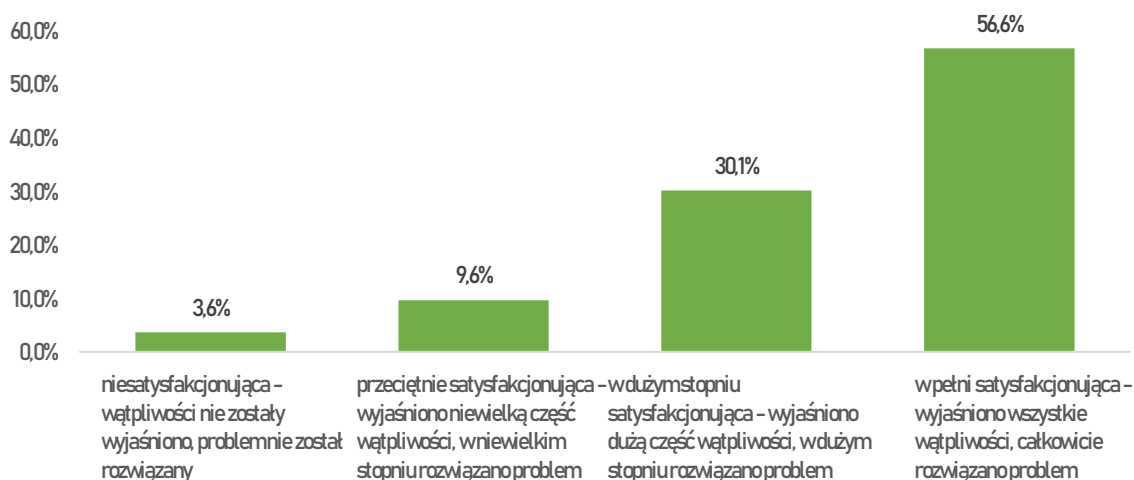
WYKRES 5 CZY MATERIAŁY INFORMACYJNE W DOSTATECZNYM STOPNIU OBJAŚNIAŁY ZASADĘ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Jak wynika z badania, tylko niewielka część Beneficjentów (37 proc.) zwróciła się do IZ z prośbą o pomoc dotyczącą zasady zrównoważonego rozwoju. Pozostała część badanych nie potrzebowała takiej pomocy. Wśród tych Beneficjentów, którzy korzystali z pomocy IZ, przeważały pozytywne oceny na temat jakości i przydatności pomocy uzyskanej od IZ. Prawie 87 proc. z nich deklarowało, iż otrzymało satysfakcjonującą pomoc, w wyniku której wyjaśniono wszystkie lub większość wątpliwości. Tylko 13 proc. badanych wyrażało niezadowolenie z uzyskanej pomocy.

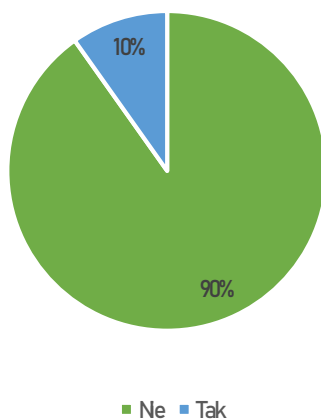
WYKRES 6 OCENA POMOCY UZYSKANEJ ZE STRONY IZ W KWESTII ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Ważną kwestią jest to, czy Beneficjenci w trakcie realizacji projektów napotykali na bariery związane z wdrażaniem zasady zrównoważonego rozwoju. Wyniki badania pokazują, że tylko co dziesiąty badany doświadczył trudności w tym zakresie. Pozostałej części udało się realizować projekt bez większych problemów. Beneficjenci, którzy doświadczyli trudności, wskazywali na takie przyczyny jak: trudności we współpracy z IZ, problemy z dokumentacją, problemy z kompletowaniem załączników do dokumentacji, opóźnienia czasowe w realizacji projektu czy też zmiana procedur i idąca za tym konieczność dostosowania się.

WYKRES 7 IDENTYFIKACJA TRUDNOŚCI ZWIĄZANYCH Z WDRAŻANIEM ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

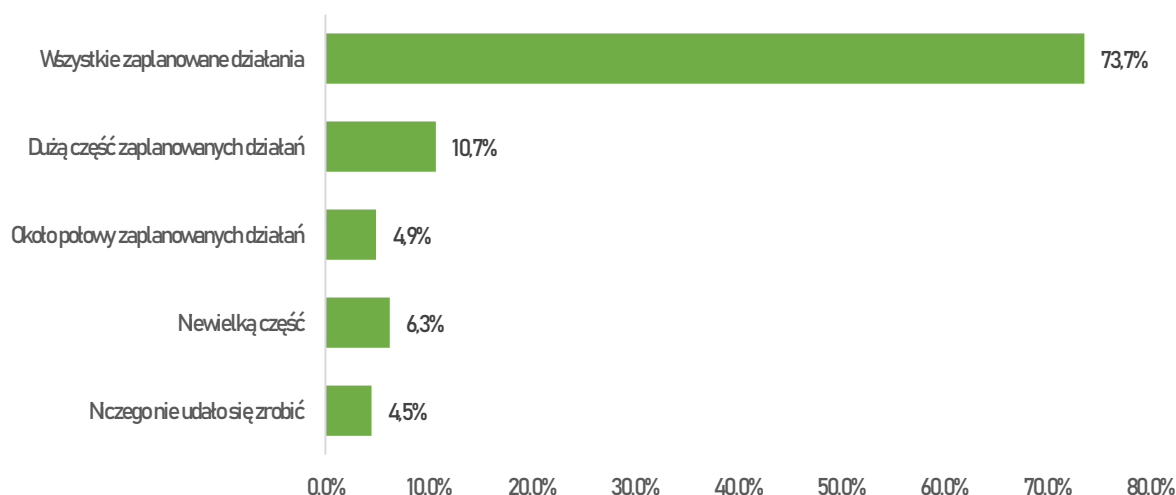

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Z uwagi na fakt, iż większość Beneficjentów nie doświadczała istotnych trudności w realizacji projektów, nie może dziwić fakt, iż korzystnie wypada również kwestia wykonania zaplanowanych w projekcie działań. Blisko 3/4 Beneficjentów podkreślało, iż zrealizowało wszystkie działania. Co dziesiąty przyznał, iż udało się wykonać większą część zadań. Około 15 proc. badanych wykonało połowę zaplanowanych działań lub mniej.

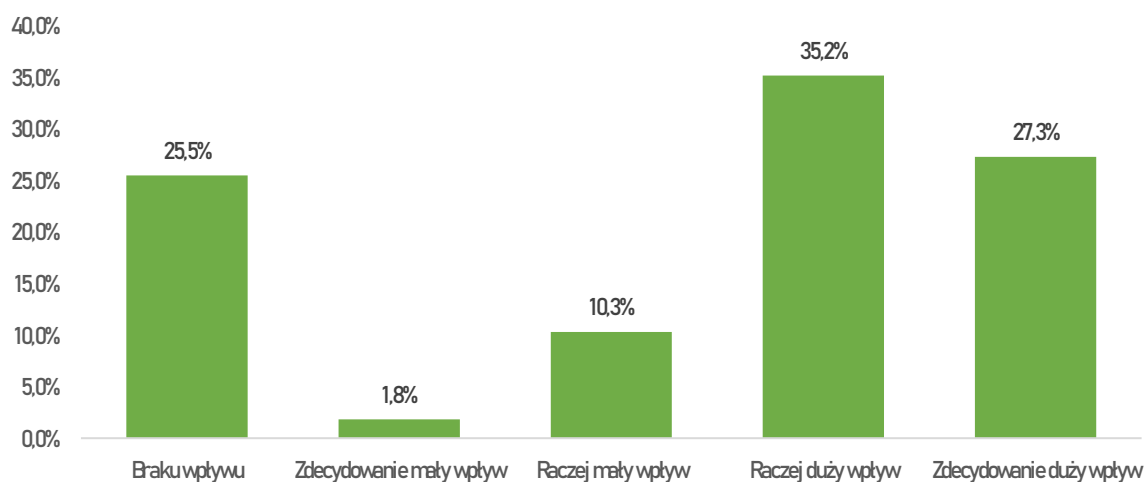
WYKRES 8 OCENA STOPNIA ZREALIZOWANIA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

W trakcie badania Beneficjenci mieli również określić wpływ realizowanych przez siebie projektów na stan środowiska naturalnego w regionie. Brak wpływu zadeklarował co czwarty respondent. 12 proc. Beneficjentów oceniło, iż ich projekty mają raczej niewielki wpływ na środowisko. Natomiast ponad 60 proc. stało na stanowisku, iż realizowane przez nich projekty wiążą się z pozytywnym oddziaływaniem na środowisko naturalne w województwie świętokrzyskim.

WYKRES 9 OCENA WPŁYWU PROJEKTÓW NA ŚRODOWISKO NATURALNE

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

Z przeprowadzonych badań wśród Beneficjentów wynika, iż proces przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu nadal nie jest prostym i łatwym zadaniem. W jego trakcie wymagana jest znajomość wielu przepisów, zasad, procedur i pojęć, w tym tematyki związanej z zasadami horyzontalnymi. Z badań wyłania się jednak wniosek, iż IZ zapewniła Beneficjentom odpowiednie wsparcie informacyjne, które pozwoliło poradzić sobie ze wszelkimi wymogami związanymi z ujęciem zasady zrównoważonego rozwoju. Nie oznacza to jednak, iż bezcelowe są dalsze działania, mające na celu uproszczenie procesu aplikacyjnego. Ważne jest również, aby uświadamiać Beneficjentów o znaczeniu zasady zrównoważonego rozwoju i konieczności jej stosowania w

projektach. Dzięki takim rozwiązaniom powinno udać się zminimalizować liczbę projektów o neutralnym lub minimalnie pozytywnym wpływie na środowisko. Biorąc pod uwagę rosnące zainteresowanie UE tematyką zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska i rozwiązań proekologicznych¹⁸, każdy realizowany projekt w nowej perspektywie finansowej powinien wykazywać pozytywny wpływ na środowisko naturalne.

DZIAŁANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNE

Podjęwane działania informacyjno-promocyjne przez IZ co do zasady mają wykazywać zgodność z zapisami dokumentu pt. „Strategia komunikacji RPOWŚ 2014–2020”, przyjętego Uchwałą Nr 3/2015 Komitetu Monitorującego RPOWŚ 2014–2020 oraz zatwierdzona Uchwałą Nr 619/15 przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego.

Cel główny Strategii zakłada, iż Komunikacja Funduszy Europejskich wspomaga wykorzystanie środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 dla realizacji celów rozwojowych regionu świętokrzyskiego¹⁹.

W ramach celów szczegółowych Strategii przyjęto, iż:

- Komunikacja Funduszy Europejskich aktywizuje mieszkańców województwa świętokrzyskiego w ubieganiu się o wsparcie z Funduszy Europejskich w ramach RPOWŚ na lata 2014–2020.
- Komunikacja Funduszy Europejskich w województwie świętokrzyskim wspiera beneficjentów RPOWŚ 2014–2020 w realizacji projektów.
- Komunikacja Funduszy Europejskich zapewnia mieszkańcom województwa świętokrzyskiego informację na temat projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich.
- Komunikacja Funduszy Europejskich zapewnia szeroką akceptację mieszkańców dla działań rozwojowych realizowanych przy pomocy Funduszy Europejskich w województwie świętokrzyskim²⁰.

Choć trzeba przyznać, iż dokument szczegółowo określa wiele kwestii związanych z prowadzeniem działań informacyjnych i promocyjnych (grupy docelowe, kanały komunikacji, narzędzia komunikacji), to zarazem nie przewidziano w nim żadnych zapisów, które zapewniłyby realizację zasad horyzontalnych, w tym zasady zrównoważonego rozwoju, w procesie wdrażania Strategii Komunikacji RPOWŚ. Takie rozwiązanie zasługuje na negatywną ocenę i wydaje się konieczne, aby w nowej perspektywie finansowej zapewnić obecność polityk horyzontalnych w dokumencie określającym fundamentalne założenia działań informacyjnych i promocyjnych. Trzeba nadmienić, iż dokumenty strategiczne przygotowane w innych województwach zawierały takie zapisy. Dla przykładu: w Strategii Komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020 uwzględniono zapisy, wskazując, iż „wszystkie działania informacyjno-

¹⁸ W kierunku zrównoważonej Europy 2030. Bruksela, dnia 30.1.2019 r. COM(2019).

¹⁹ Strategia Komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, s. 19.

²⁰ Ibidem, s. 19.

promocyjne muszą być zgodne z zasadami horyzontalnymi: promowaniem równouprawnienia mężczyzn i kobiet, zapobieganiem dyskryminacji, zrównoważonym rozwojem i partnerstwem”²¹.

Ponieważ na poziomie Strategii Komunikacji RPOWŚ wykryto brak treści odnoszących się do polityk horyzontalnych, to nie może dziwić fakt, iż praktyka działań informacyjno-promocyjnych w niewielkim stopniu zapewniała realizację zasad horyzontalnych.

Należy zacząć od uwagi, iż IZ prowadzi wiele zróżnicowanych działań informacyjno-promocyjnych, które zapewniają realizację celów wskazanych w Strategii. Są to: prowadzenie Mobilnych Punktów Informacyjnych w całym województwie świętokrzyskim, organizacja spotkań informacyjnych dla różnych grup (zaczynając od przedsiębiorców, poprzez samorządy, kończąc na organizacjach pozarządowych), szkolenia (np. z zakresu zasad przygotowania projektu edukacyjnego lub sprawozdawczości, kontroli i realizacji wskaźników w projektach), webinaria (na takie tematy jak: dotacje na założenie firmy albo kredyt na innowacje technologiczne). Ponadto realizacja działań informacyjno-promocyjnych odbywa się za pomocą wydawania biuletynu, prowadzenia strony internetowej, profilu na popularnym serwisie społecznościowym, organizacji dni otwartych funduszy europejskich czy dystrybucji materiałów promocyjnych. Zauważalna jest także obecność działań informacyjno-promocyjnych IZ w mediach regionalnych (prasie, radio i telewizji). Jednak w całej aktywności podejmowanej przez IZ nie odnotowano działań prowadzonych z myślą wyłącznie o zasadzie zrównoważonego rozwoju. Pojedyncze inicjatywy pojawiły się w kontekście innych polityk horyzontalnych, jednak ich omówienie zostanie przedstawione w dalszych częściach raportu (dotyczących zasad równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn). Uzasadniony wydaje się więc postulat, aby tematykę zrównoważonego rozwoju włączyć w działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez IZ w nowej perspektywie finansowej.

MONITORING I KONTROLA

Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju na etapie monitorowania realizacji RPOWŚ możliwe jest za sprawą zbioru wskaźników (zarówno produktu, jak i rezultatu bezpośredniego), za pomocą których mierzy się postępy we wdrażaniu działań środowiskowych w ramach Programu.

Analiza listy wskaźników stworzonych na potrzeby systemu monitorującego RPOWŚ pozwoliła zidentyfikować, iż przewidziano w nim w sumie 24 wskaźników związanych z aspektem środowiskowym. Ocena uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju na poziomie wskaźnikowym nie może jednak ograniczać się wyłącznie do przedstawienia liczby wskaźników. Konieczne jest także sprawdzenie czy wskaźniki są trafne (T), a więc czy rzeczywiście odnoszą się do PI oraz adekwatne (A), przez co należy rozumieć stopień, w jakim informują, o rzeczywistym poziomie wdrożenia koncepcji zrównoważonego rozwoju. Ocena wskaźników przez pryzmat tych dwóch kryteriów będzie dokonana w skali zerojedynekowej. Jeśli dane kryterium będzie spełnione, wówczas ocenianemu wskaźnikowi przydzielony zostanie kolor niebieski (jeśli warunek nie będzie spełniony, wówczas przy danym wskaźniku pojawi się kolor biały).

Ocena trafności i adekwatności wskaźników użytych w RPOWŚ do monitorowania postępów działań środowiskowym wypada pozytywnie. Wobec żadnego z ocenianych wskaźników nie można wysunąć

---

²¹ Strategia Komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020, wrzesień 2015, s. 5.

zastrzeżeń. Wszystkie wskaźniki wykazują dużą trafność z punktu widzenia celów szczegółowych przypisanych do Działań. Ponadto każdy wskaźnik adekwatnie opisuje poziom wdrożenia koncepcji zrównoważonego rozwoju. Należy też zauważyć, że oceniane wskaźniki mają charakter kompleksowy. Oznacza to, iż mierzą one różne aspekty wdrażania zasady zrównoważonego rozwoju. Wyodrębnić można grupę wskaźników, która odnosi się do produkcji energii z OZE. Można również odnaleźć wskaźniki mierzące oszczędność zużytej energii, w wyniku realizowanych przedsięwzięć (np. dzięki modernizacji energetycznej budynków). Zauważalne są też wskaźniki odnoszące się do spadku emisji gazów cieplarnianych.

TABELA 6 LISTA WSKAŹNIKÓW ZWIĄZANYCH Z ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

LP	Nazwa wskaźnika	Cel tematyczny	PI (Działanie RPOWS)	T	A
1	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych [MM] (CI 30)	4	4a (3.1)		
2	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych [MWe]	4	4a (3.1)		
3	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł odnawialnych [MMt]	4	4a (3.1)		
4	Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE [MMwe/rok]	4	4a (3.1)		
5	Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE [MMwt/rok]	4	4a (3.1)		
6	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO ₂] (CI 34)	4	4a (3.1)		
7	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.]	4	4a (3.1)		
8	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.]	4	4a (3.1), 4b (3.2), 4c (3.3)		
9	Liczba przebudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.]	4	4a (3.1), 4b (3.2), 4c (3.3)		
10	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.]	4	4a (3.1)		
11	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.]	4	4a (3.1), 4b (3.2), 4e (3.4)		
12	Liczba przebudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.]	4	4a (3.1), 4b (3.2), 4e (3.4)		
13	Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biokomponentów [szt.]	4	4a (3.1)		
14	Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biopaliw [szt.]	4	4a (3.1)		
15	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok]	4	4b (3.2), 4c (3.3), 4e (3.4)		
16	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok]	4	4b (3.2), 4c (3.3), 4e (3.4)		
17	Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów [GJ/rok]	4	4b (3.2), 4c (3.3)		
18	Liczba przedsiębiorstw, które w wyniku wsparcia poprawiły efektywność energetyczną [szt.]	4	4b (3.2)		
19	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.]	4	4b (3.2), 4c (3.3)		
20	Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji [m ²]	4	4b (3.2), 4c (3.3)		
21	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych [kWh/rok] (CI 32)	4	4c (3.3)		
22	Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.]	4	4c (3.3), 4e (3.4)		
23	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej w ramach kogeneracji [szt.]	4	4a (3.1)		
24	Liczba przebudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej w ramach kogeneracji				
24	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych [MWe]	4	4a (3.1)		

Źródło: opracowanie własne na podstawie SZOOP RPOWS 2014-2020

Na podstawie analizy zestawu wskaźników ustalono, iż w procesie monitoringu RPOWS uwzględniono wskaźniki związane z aspektem środowiskowym. Co ważne, wskaźniki te

charakteryzują się wysokim stopniem trafności (z punktu widzenia celów szczegółowych Działań) oraz adekwatności z zasadą zrównoważonego rozwoju. Oceniając całą listę wskaźników można powiedzieć, iż tworzą one kompleksowy system, sprawdzający postępy we wdrażaniu różnego rodzaju działań związanych z ochroną środowiska naturalnego.

ZASADA RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI

UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRIMINACJI, WTYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Zasada równości szans i niedyskryminacji oznacza umożliwienie wszystkim osobom – bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną – sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach.

Choć zasada równości szans i niedyskryminacji odnosi się do wielu grup wyodrębnionych według takich kryteriów jak: rasa, wyznanie, orientacja seksualna itd., to szczególnie istotną grupą, dla której dedykuje się tę zasadę, są osoby z niepełnosprawnościami. Wynika to z faktu, iż sytuacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami jest szczególnie trudna, nie tylko zresztą w Polsce, ale też na całym terytorium UE. Zgodnie z Konwencją ONZ praw osób niepełnosprawnych zalicza się „osoby z długotrwałe obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w interakcji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami”²². Mając na uwadze fakt, iż osoby z niepełnosprawnościami bardzo często stają się ofiarami dyskryminacji, postulowano podjęcie szeregu inicjatyw, mających na celu poprawę ich sytuacji.

W Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej zawarty został wymóg zwalczania przez Unię przy określaniu i realizacji jej polityk i działań wszelkiej dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność (art. 10) oraz możliwość dostosowywania w tym celu prawodawstwa Unii (art. 19)²³.

Na poziomie unijnym przygotowano specjalny dokument strategiczny pt. „Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010–2020: Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier”, w którym przewidziano szereg działań, służących eliminowaniu barier utrudniającym osobom z niepełnosprawnościami udział w życiu społeczno-gospodarczym. KE określiła 8 podstawowych obszarów działania: Dostępność, Uczestnictwo, Równość, Zatrudnienie, Kształcenie i szkolenie, Ochrona socjalna, Zdrowie i Działania zewnętrzne²⁴.

Także Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiające wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, FS, EFRROW, EFMiR oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, obliuguje państwa członkowskie do podjęcia działań zapobiegających wszelkim formom dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd lub orientację seksualną, przy tworzeniu i wdrażaniu programów współfinansowanych z funduszy europejskich²⁵. Rozporządzenie

²² Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych, A/RES/61/106.

²³ Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Wersja Skonsolidowana), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 326/47.

²⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010–2020: Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier Bruksela, dnia 15.11.2010 KOM(2010) 636 wersja ostateczna.

²⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

ogólne wskazuje także bardzo wyraźnie, że przy przygotowaniu i wdrażaniu programów operacyjnych należy brać pod uwagę ich dostępność dla osób z niepełnosprawnościami.

W celu zapewnienia, że wszystkie działania współfinansowane ze środków unijnych będą realizowane z zachowaniem zasady równych szans i niedyskryminacji, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przygotowało dokument pt. „Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014–2020”. Jak zapisano w tym dokumencie, „Agenda stanowi ramowy plan, wskazujący kierunki i zakres działań, jakie będą podejmowane przez poszczególne instytucje w celu zapewnienia rzeczywistego wdrożenia zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami przy opracowaniu i realizacji programów operacyjnych oraz wykorzystania funduszy europejskich do wspierania realizacji postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, Strategii Europa 2020 oraz Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności”²⁶.

Zapewnienie zgodności realizacji programów operacyjnych z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, służyło przyjęcie dokumentu pt. „Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020”.

REALIZACJA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI WRAMACH RPÓWŚ 2014–2020

ETAP PROGRAMOWANIA

WRPÓWŚ zapisano, iż „w proces przygotowania Programu, w tym w ramach konsultacji społecznych włączono przedstawicieli instytucji i podmiotów, w których kompetencji leży problematyka niedyskryminacji, niepełnosprawności i równości płci, w celu dostosowania do wymagań regionalnych w analizowanym obszarze”²⁷. Przewidziano ponadto zapis, mówiący o tym, iż przedstawiciele wymienionych wyżej instytucji będą również brać udział w pracach nad szczegółowymi dokumentami wdrożeniowymi po to, aby wypracować rozwiązania zapewniające realizację równości szans i niedyskryminacji. Wydaje się, że szeroki proces konsultacyjny projektu Programu (opisany szczegółowo w I rozdziale raportu), wykorzystujący wiele kanałów komunikacji (w tym możliwość zgłoszenia uwag w formie formularza elektronicznego), umożliwił wypełnienie wymogu określonego w Agendzie, aby włączyć środowisko reprezentujące osoby z niepełnosprawnościami w opracowywanie założeń RPO.

---

²⁶ Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014–2020, Warszawa, 22 kwietnia 2015 roku, s. 12–13.

²⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, s. 308.

Ważną kwestią, która wymaga ustalenia, jest to, na ile zapisy RPOWS (osie priorytetowe, działania, priorytety inwestycyjne), uwzględniają zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Analizę w tym zakresie należy zacząć od uwagi, iż w RPO zapisano, iż działania na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji w sposób bezpośredni będą prowadzone w ramach:

- Osi 2. w ramach PI 3a.
- Osi 6. w ramach PI 9b.
- Osi 7. w ramach PI 8b, PI 9a, PI 10a.
- Osi 8. w ramach PI 8iv, 8vi, PI 10iii, PI 10iii, PI 10iv.
- Osi 9. w ramach PI 9i, PI 9iv, PI 9v.
- Osi 10. w ramach PI 8i, 8iii, 8v²⁸.

Na podstawie analizy zapisów RPOWS można stwierdzić, iż zapewnienie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji odbywa się we wszystkich osiach finansowanych z EFS (8,9,10). W związku z horyzontalnym charakterem zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, także w osiach finansowanych z EFRR wpisano mechanizmy przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność, przy czym stopień uwzględnienia tej zasady jest niższy niż w przypadku osi 8, 9 i 10, co wynika ze specyfiki tematycznej tych osi.

TABELA 7 OSIE PIORYTETOWE RPOWS A ZASADA RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYZN

Numer osi	Nazwa osi	Działanie	Uwzględnienie zasady równości szans i niedyskryminacji			
			Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
I	Innowacje i nauka	1.1 Wsparcie infrastruktury B+R				
		1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości				
II	Konkurencyjna gospodarka	2.1 Wsparcie świętokrzyskich IOB w celu zwiększenia poziomu przedsiębiorczości w regionie				
		2.2 Tworzenie nowych terenów inwestycyjnych				
		2.4 Promocja gospodarcza kluczowych branż gospodarki regionu				
		2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP				
		2.6 Instrumenty finansowe dla MSP				
		III	Efektywna i zielona energia	3.1 Wytwarzanie i dystrybucja energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych		
3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w przedsiębiorstwach						
3.3 Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem						

²⁸ Ibidem, s. 308.

Numer osi	Nazwa osi	Działanie	Uwzględnienie zasady równości szans i niedyskryminacji			
			Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
IV	Dziedzictwo naturalne i kulturowe	odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym				
		3.4 Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej				
		4.1 Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie ich skutków				
		4.2 Gospodarka odpadami				
		4.3 Gospodarka wodno-ściekowa				
		4.4 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego				
		4.5 Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo				
V	Nowoczesna komunikacja	5.1 Infrastruktura drogowa				
		5.2 Infrastruktura kolejowa				
VI	Rozwój miast	6.1 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym – ZIT KOF				
		6.2 Promowanie strategii niskoemisyjnych oraz zrównoważona mobilność miejska – ZIT KOF				
		6.3 Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo – ZIT KOF				
		6.4 Infrastruktura drogowa – ZIT KOF				
		6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich				
		6.6 Infrastruktura edukacyjna i szkoleniowa – ZIT KOF				
VII	Sprawne usługi publiczne	7.1 Rozwój e – społeczeństwa				
		7.2 Rozwój potencjału endogenicznego jako element strategii terytorialnej dla określonych obszarów				
		7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna				
		7.4 Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej				
VIII	Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo	8.1 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego				
		8.2 Aktywne i zdrowe starzenie się				
		8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego				
		8.4 Kształcenie ustawiczne osób dorosłych				
		8.5 Rozwój i wysoka jakość szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego				

Numer osi	Nazwa osi	Działanie	Uwzględnienie zasady równości szans i niedyskryminacji			
			Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
IX	Włączenie społeczne i walka z ubóstwem	9.1 Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie				
		9.2 Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych				
		9.3 Wspieranie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia				
X	Otwarty rynek pracy	10.1 Działania publicznych służb zatrudnienia na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia				
		10.2 Działania na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia				
		10.4 Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy				
		10.5 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian				
XI	Pomoc Techniczna	11.1 Skuteczny i efektywny system wdrażania RPOWŚ 2014-2020				
		11.2 Wsparcie procesu wdrażania RPOWŚ 2014-2020 poprzez wzmocnienie potencjału administracyjnego				
		11.3 Informacja i promocja RPOWŚ 2014-2020				

Źródło: opracowanie własne

Analiza priorytetów inwestycyjnych wykazała, iż spełniony jest wymóg określony w rozporządzeniu dotyczącym EFS, zgodnie z którym, zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, powinna być wdrażana w postaci specjalnie dedykowanego, jednego (lub więcej) priorytetu inwestycyjnego, skierowanego na zwalczanie wszelkich form dyskryminacji, a także zwiększanie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W przypadku PI określonych w RPOWŚ przewidziano priorytet inwestycyjny 9i. „Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie”, przewidujący działania służące poprawie integracji w zakresie zatrudnienia, a tym samym o pogłębieniu włączenia społecznego i zmniejszaniu nierówności. Trzeba też zauważyć, że istnieje również PI związany z inną zasadą horyzontalną (równością szans kobiet i mężczyzn).

Podkreślenia wymaga fakt, iż w RPOWŚ uwzględniono stosowanie zasady równości szans i niedyskryminacji w sposób horyzontalny w pozostałych priorytetach inwestycyjnych poprzez zapewnienie równego dostępu (np. brak barier architektonicznych) oraz zapobieganie dyskryminacji w dostępie do infrastruktury finansowanej w ramach Programu (np. zakup taboru kolejowego dostosowanego do możliwości ruchowych osób z niepełnosprawnościami). Jest to rozwiązanie, które odpowiada Wytycznym, stawiającym wymóg, który nakazuje traktować zasadę równości szans i niedyskryminacji jako obowiązkową do stosowania we wszystkich priorytetach inwestycyjnych.

Analizowane zapisy świadczą o tym, iż w RPOWŚ skutecznie udało się zastosować podwójne podejście (*dual approach*), oznaczające mechanizm, w ramach którego z jednej strony na poziomie Programu zaplanowany jest priorytet inwestycyjny, zawierający specjalne działania adresowane do osób narażonych na dyskryminację w związku z ich gorszą sytuacją w danym obszarze wsparcia. Z drugiej strony równość szans jest uwzględniana horyzontalnie na każdym etapie wdrażania Programu, w tym również poprzez działania podejmowane w innych priorytetach inwestycyjnych niż te dotyczące równości szans.

WYKRES 10 PRIORYTETY INWESTYCYJNE A ZASADA RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
1 Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	<ul style="list-style-type: none"> 1a. Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> 1b. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu 	niski
2 Zwiększenie dostępności wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> 2c. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia 	średni
3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	<ul style="list-style-type: none"> 3a. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości 	średni
	<ul style="list-style-type: none"> 3b. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> 3c. Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług 	niski
4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	<ul style="list-style-type: none"> 4.a. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> 4.b. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach 	niski

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.c. Wspieranie efektywności energetycznej inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu 	niski
5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 5.b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami 	niski
6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.a. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.b. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.d. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę 	niski
7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniach najważniejszych infrastruktur sieciowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 7.b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 7.d. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowania działań służących zmniejszeniu hałasu 	średni
8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8.b. Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8i. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8iv. Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę. 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8v. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8vi. Aktywne i zdrowe starzenie się 	wysoki

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9a. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych	wysoki
	9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	wysoki
	9i. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	wysoki
	9iv. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	wysoki
	9v. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.	wysoki
10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	10a. Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	wysoki
	10i. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	wysoki
	10iii. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	wysoki
	10iv. Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	średni

Źródło: opracowanie własne

Zapisy RPOWŚ świadczą o uwzględnieniu zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W tym sensie Program wykazuje spójność z europejskimi i krajowymi dokumentami strategicznymi oraz obowiązującymi Wytycznymi regulującymi ten obszar.

Poza uwzględnieniem zapisów w Programie, odnoszących się do zasady równości szans i niedyskryminacji, przewidziano również podział środków w taki sposób, aby móc wdrażać działania służące zapewnieniu realizacji tej zasady. W sumie na PI, które w wysokim stopniu wpływają na zapewnienie równości szans i niedyskryminacji, zaplanowano ponad 2 194 mld zł, co stanowi 37 proc. całej alokacji. Na realizację działań w ramach PI 9i, bezpośrednio odnoszącego się do przedmiotowej

zasady horyzontalnej, skierowano ponad 145,1 mln zł, a więc 2,53 proc. środków z UE. Uzasadnione wydaje się więc twierdzenie, iż w ramach RPOWŚ zadbane również o finansową stronę realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji.

WYKRES 11 ALOKACJA ŚRODKÓW A ZASADA RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI

PI	Alokacja środków UE [PLN]	Udział % alokacji	Fundusz
01a	259 793 273,30	4,53%	EFRR
01b	161 215 835,40	2,81%	EFRR
02c	149 442 913,12	2,61%	EFRR
03a	121 789 874,94	2,13%	EFRR
03b	9 296 555,42	0,16%	EFRR
03c	570 534 946,09	9,96%	EFRR
04a	149 382 155,01	2,61%	EFRR
04b	89 294 091,66	1,56%	EFRR
04c	256 389 352,94	4,47%	EFRR
	60 715 978,13	1,06%	EFRR
04e	269 115 251,79	4,70%	EFRR
	49 693 445,62	0,87%	EFRR
05b	56 708 189,12	0,99%	EFRR
06a	109 064 898,69	1,90%	EFRR
06b	380 253 829,64	6,64%	EFRR
06c	163 444 626,46	2,85%	EFRR
06d	29 905 198,33	0,52%	EFRR
	43 725 503,82	0,76%	EFRR
07b	460 331 145,12	8,03%	EFRR
	113 273 666,05	1,98%	EFRR
07d	102 226 076,52	1,78%	EFRR
08i	300 950 693,92	5,25%	EFS
08iii	174 776 892,73	3,05%	EFS
08iv	52 368 303,52	0,91%	EFS
08v	65 545 850,17	1,14%	EFS
08vi	59 412 634,92	1,04%	EFS
08b	59 648 162,87	1,04%	EFRR
09i	145 115 736,26	2,53%	EFS
09iv	248 199 774,08	4,33%	EFS
09v	41 585 275,41	0,73%	EFS
09a	196 355 740,42	3,43%	EFRR
09b	219 472 979,55	3,83%	EFRR
10i	134 232 787,30	2,34%	EFS
10iii	23 696 658,48	0,41%	EFS
10iv	205 642 251,68	3,59%	EFS
10a	31 588 067,31	0,55%	EFRR
	166 312 802,97	2,90%	EFRR
Ogółem	5 730 501 418,76	100%	

ETAP WDRAŻANIA

Dla zapewnienia realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, przewidziano szereg różnych rozwiązań.

DZIAŁANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNE

Należy zacząć od uwagi, iż Lokalny System Informatyczny do obsługi wniosków o dofinansowanie w ramach RPOWŚ został zaprojektowany w taki sposób, aby uwzględnić specjalne potrzeby użytkowników z niepełnosprawnościami. Rozwiązania, które zastosowano w tej aplikacji, polegały na:

- Wyposażeniu systemu w mechanizmy ułatwiające treści przez osoby niedowidzące (zmiana wielkości czcionki, zmiana kontrastu). Dzięki tym mechanizmom materiały są czytelne dla osób słabiej widzących.
- Włączeniu w całym systemie tzw. fokusu, czyli domyślnego oznaczenia aktywnego linka czy pola formularza. Fokus przemieszcza się po wszystkich widocznych elementach aktywnych strony w logicznej kolejności. Taki mechanizm ułatwia obsługę systemu użytkownikom niepełnosprawnym ruchowo lub w znacznym stopniu niedowidzącym.
- Umożliwieniu swobodnego poruszania się po systemie za pomocą klawisza Tab.
- Umieszczeniu treści w systemie, które napisane są w sposób zrozumiały oraz można je formatować w sposób zgodny z zasadami dostępności.

Udostępniane przez IZ materiały na stronie internetowej dostosowane są potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Materiały publikowane są w formacie pdf (unika się publikacji skanów dokumentów). Stosuje się wyrównanie do lewej strony (nie justuje się tekstu). Zwraca się też uwagę na stronę językową (język prosty, unikający specjalistycznej terminologii). Nie stosuje się też dzielenia wyrazów. Odpowiednio dobrane są też: typ czcionki (bezseryfowy), rozmiar oraz interlinia. Wpublikowanych materiałach tekst jest dzielony na akapity, co również ułatwia użytkownikom odbiór.

Ponadto, jak wynika z przeprowadzonych badań jakościowych, działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez IZ uwzględniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Przykładem takich działań jest organizacja szkoleń dla Beneficjentów przez IZ, które spełniają wymogi dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Szkolenia dla beneficjentów, miejsce przeprowadzenia szkolenia musi być z dostępem dla osób niepełnosprawnych, posiadać podjazd, windę, czyli, jeśli robimy przetarg to zawiera takie zapisy, które nie wykluczają tych osób. Staramy się o to dbać.

Trzeba też zwrócić uwagę na fakt, iż działania informacyjno-promocyjne realizowane są przy wykorzystaniu zróżnicowanych kanałów komunikacji (prasa, radio, telewizja, strona internetowa,

konta w serwisie społecznościowym), dzięki czemu komunikaty te mogą skutecznie docierać także do osób z różnymi ograniczeniami.

Zasada równości szans i niedyskryminacji znalazła też odzwierciedlenie w tematyce organizowanych szkoleń. W kwietniu 2018 roku Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Ostrowcu Świętokrzyskim zorganizował szkolenie pn. „Realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasada równości szans kobiet i mężczyzn”. Szkolenie zostało przeprowadzone w oparciu o zaktualizowane „Wytczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020”. Odbiorcami szkolenia były podmioty zainteresowane uzyskaniem dofinansowania oraz realizujących projekty.

Choć samą inicjatywę należy ocenić pozytywnie, to jednocześnie zauważalny jest brak podobnych działań szkoleniowych z tego zakresu. Na podstawie wywiadów z ekspertami oceniającymi wnioski o dofinansowanie projektów ustalono, że świadomość Beneficjentów na temat zasad horyzontalnych i sposobów ich wdrożenia w projektach, nadal nie jest dostateczna, co uzasadnia konieczność realizowania działań, służących podniesieniu świadomości Beneficjentów na temat polityk horyzontalnych. Szersze włączenie tematyki związanej z politykami horyzontalnymi w działania szkoleniowe wydaje się rozwiązaniem, które powinno przynajmniej częściowo zniwelować opisany wyżej problem.

Pomimo faktu, iż IZ kładzie duży nacisk na rozwój swoich pracowników, co wyraża się organizacją szkoleń podnoszących ich wiedzę i kwalifikację, to zarazem w programie szkoleń nie uwzględniono kursów, podnoszących wiedzę pracowników z zakresu polityk horyzontalnych, w tym z zasadą równości szans i niedyskryminacji. Przedstawiciele IZ biorący udział w badaniu tłumaczyli, iż wynika to z dwóch rzeczy. Po pierwsze, tego typu lukę szkoleniową wypełniały kursy organizowane na szczeblu centralnym.

Po drugie, tematyka szkoleń dobierana jest na podstawie przeprowadzonej diagnozy wśród pracowników. Tak więc program szkoleń nie jest ustalany ogólnie, lecz dobierany na podstawie zgłaszanego zapotrzebowania.

W przypadku pracowników to raczej jest diagnoza wśród pracowników i bieżących potrzeb oddziałów, są też oddolne inicjatywy pracowników i oni zgłaszają zapotrzebowanie na szkolenie i szukają w Internecie i jadą, jeśli wyrazi zgodę. Oczywiście związane jest to z zakresem obowiązków pracowników.

Pomocne w określeniu potrzeby organizacji szkoleń dla pracowników IZ z zakresu polityk horyzontalnych w nowej perspektywie finansowej, byłoby przeprowadzenie bilansu wiedzy, z którego można byłoby dowiedzieć się, w jakim stopniu pracownicy IZ znają tematykę odnoszącą się do polityk horyzontalnych, w tym zasady równości szans i niedyskryminacji. Wynik przeprowadzonego bilansu dałby odpowiedź na pytanie, czy istnieje potrzeba podniesienia wiedzy pracowników z tego zakresu tematycznego.

SYSTEM OCENY WNIOSKÓW

Regulaminy konkursów w ramach RPOWŚ uwzględniają zapisy, które zapewniają realizację zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Po pierwsze, regulaminy te opierają się m.in. na Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Po drugie, zapisy regulaminów nakładają na Beneficjentów obowiązek dostosowania produktów i usług oferowanych w projekcie do koncepcji uniwersalnego projektowania. Po trzecie, uwzględniony jest w regulaminach mechanizm racjonalnych usprawnień. I po czwarte, w konkursach finansowanych z EFS zawarto zapisy, mówiące o zapewnieniu osobom z niepełnosprawnościami możliwości skorzystania z udziału w projekcie w zgodzie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2014–2020. Oznacza to, iż projekty muszą być realizowane w zgodzie z sześcioma standardami dostępności: szkoleniowej, edukacyjnej, informacyjno-promocyjnej, cyfrowej, architektonicznej oraz transportowej.

Ważną kwestią związaną z realizacją zasady równości szans i niedyskryminacji na etapie wdrażania RPOWŚ, jest zaprojektowanie systemu wyboru i oceny wniosków o dofinansowanie projektów. W dokumencie RPOWŚ zapisano, iż „na etapie wdrażania RPO respektowanie zasady niedyskryminacji przejawiać się będzie poprzez dobór odpowiednich kryteriów wyboru projektów, które będą uwzględniać potrzeby grup docelowych narażonych na dyskryminację ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami. Szczególny nacisk położony będzie na konieczność zapewnienia dostępności infrastruktury czy usług wspartych w RPOWŚ 2014–2020 dla osób z niepełnosprawnościami”²⁹. Także po stronie uczestników badania jakościowego panowało przekonanie, iż to właśnie kryteria oceny w bardzo istotnym stopniu wpływają na realizację polityk horyzontalnych.

Takim najważniejszym elementem zapewnienia polityk horyzontalnych realizacji projektów to są kryteria oceny, które stanowią załącznik do regulaminu i w nich mamy zapisy albo 0-1, czyli w zależności od działania, warunkujące przyjęcie projektu do dofinansowania, albo w kryteriach punktowych, gdzie dodatkowe punkty są przyznawane projektom, które wykazują tą największą zgodność z politykami horyzontalnymi. W ten sposób staramy się zabezpieczyć, żeby jednak te polityki były realizowane. Myślę, że im dalej, jeśli chodzi o realizację, tym bardziej uświadamiamy sobie i jesteśmy nauczeni tego pilnowania polityk.

Szczegółową analizę przebiegu oceny projektów przedstawiono w poprzednim rozdziale (ss. 44–47). W tej części opracowania czynności ewaluacyjne skupią się na omówieniu, w jaki sposób zapewniono realizację zasady równości szans i niedyskryminacji w procesie oceny wniosków. Należy zacząć od uwagi, iż w ramach wszystkich naborów prowadzonych w ramach RPOWŚ uwzględniony jest wymóg, aby planowane projekty wykazywały pozytywny bądź przynajmniej neutralny wpływ na równość szans. Sytuacja, w której projekt ma negatywne oddziaływanie

---

²⁹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, s. 309.

na zasadę równości szans i niedyskryminacji, automatycznie powoduje odrzucenie wniosku o dofinansowanie.

W naborach prowadzonych w ramach osi 1-7 (finansowanie z EFRR) zgodność projektu z zasadami horyzontalnymi badana jest obligatoryjnie. W części naborów ocena zgodności zachodzi w ramach kryteriów dopuszczających ogólnych. Na przykład w naborach prowadzonych w ramach działania 1.1 Innowacje i nauka wymagane jest wykazanie pozytywnego wpływu na zasadę niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Przez pozytywny wpływ w przypadku projektów EFRR rozumie się zapewnienie dostępności infrastruktury, transportu, towarów, usług, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz wszelkich innych produktów projektów (które nie zostały uznane za neutralne) dla wszystkich ich użytkowników, zgodnie ze standardami dostępności. Przewidziano również możliwość uzupełnienia lub poprawienia projektu w zakresie przedmiotowego kryterium (zgodnie z art. 45 ust. 3 ustawy wdrożeniowej).

W przypadku niektórych naborów (np. w ramach działania 5.2 „Infrastruktura kolejowa”) obecność zasady równości szans przejawia się na poziomie kryteriów dopuszczających sektorowych. Wówczas składane projekty ocenia się przez pryzmat dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej zdolności ruchowej. Przy ocenie kryterium sprawdza się, czy przedstawione założenia, rozwiązania projektowe zapewniają dostęp do infrastruktury dworcowej, przystankowej, okolo dworcowej osobom niepełnosprawnym oraz osobom o ograniczonej zdolności ruchowej zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1300/2014 z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie technicznych specyfikacji interoperacyjności odnoszących się do dostępności systemu kolei Unii dla osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej możliwości poruszania się. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku naborów ramach działania 3.4 „Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej” (typ projektu: infrastruktura transportu publicznego). Projekty weryfikuje się pod kątem dostosowania infrastruktury i autobusów do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej zdolności ruchowej.

Podkreślenia wymaga fakt, iż w prowadzonych naborach w ramach EFRR nie przewidziano wpisania przedmiotowej zasady horyzontalnej jako kryterium punktowego w ocenie wniosków. Mimo to należy stwierdzić, iż poprzez zawarcie przedmiotowej zasady w kryteriach dopuszczających (ogólnych i sektorowych) zapewniono realizację zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Przyjęte rozwiązania w ramach RPOWŚ wykazują zgodność z obowiązującymi Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.

Nieco inaczej wygląda kwestia uwzględnienia przedmiotowej polityki horyzontalnej w procesie oceny wniosków w ramach osi 8-10 finansowanych z EFS. W ramach I etapu oceny merytorycznej wnioski sprawdzane są pod kątem zgodności z kryteriami horyzontalnymi. Jedno z nich dotyczy tego, czy Wnioskodawca wykazał, że projekt będzie miał pozytywny wpływ na zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Wnioskodawca w treści wniosku o dofinansowanie powinien wykazać, że projekt będzie miał pozytywny wpływ na zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Przez pozytywny wpływ należy rozumieć zapewnienie dostępności do oferowanego w projekcie wsparcia

dla wszystkich jego uczestników oraz zapewnienie dostępności wszystkich produktów projektu (które nie zostały uznane za neutralne) dla wszystkich ich użytkowników. W kryteriach wyboru projektów przyjęto, że w przypadku projektów konkursowych spełnienie kryterium jest konieczne do przyznania dofinansowania i skierowania projektu do II etapu oceny merytorycznej. Projekty niespełniające danego kryterium są odrzucane na I etapie. Dopuszczono również możliwość potwierdzenia spełnienia kryterium horyzontalnego poprzez wezwanie Wnioskodawcy do przedstawienia wyjaśnień, uzupełnienia lub poprawienia treści wniosku o dofinansowanie na etapie negocjacji. Natomiast w przypadku projektów pozakonkursowych projekty niespełniające przedmiotowego kryterium kierowane są do poprawy lub uzupełnienia.

Zasadę równości szans i niedyskryminacji uwzględniono również w kryteriach premiujących. Ma to służyć temu, aby zachęcać Wnioskodawców do składania wniosków o dofinansowanie projektów, które w większym stopniu będą zorientowane na realizację przedmiotowej zasady horyzontalnej. W Poddziałaniu 8.3.2 „Wsparcie kształcenia podstawowego w zakresie kompetencji kluczowych” zawarto kryterium premiujące, które sprawdza, czy projekt zakłada wsparcie szkół i uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych. Przez specjalne potrzeby edukacyjne rozumie się potrzeby, wynikające m.in. ze szczególnych uzdolnień uczniów jak również te, które w procesie rozwoju dzieci wynikają z ich niepełnosprawności bądź z innych przyczyn powodują trudności w uczeniu się. Działania w tym zakresie muszą wynikać z przeprowadzonej diagnozy. Innym przykładem jest Poddziałanie 8.3.6 „Wzrost jakości edukacji ogólnej – konkurs dla obszaru ZIT – Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego w budowaniu kompetencji kluczowych”. Kryterium premiującym jest wymóg, aby minimum 20 proc. grupy docelowej wsparcia stanowiły osoby z niepełnosprawnościami.

Przy naborze w ramach działania 9.1 „Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie” zapewnienie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji przewidziano w jeszcze inny sposób. Mianowicie, w kryteriach dostępu przewidziano preferencje uczestnictwa np. dla osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osób z niepełnosprawnością sprzężoną, osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi.

Zastosowane rozwiązania w ramach naborów z osi 8-10 RPOWŚ w dostatecznym stopniu uwzględniają zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto pozytywnie należy ocenić mechanizmy (np. kryteria premiujące) zachęcające Wnioskodawców do konstruowania projektów w taki sposób, aby w największym stopniu były one skierowane do osób z niepełnosprawnościami.

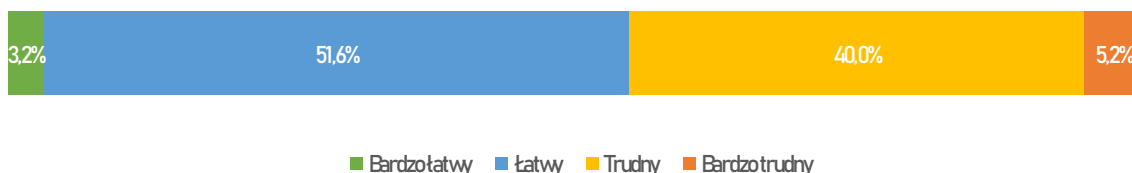
OCENA REALIZACJI ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI PRZEZ BENEFICJENTÓW

Z punktu widzenia realizacji celów ewaluacji niezwykle ważne jest ustalenie, jak ocenione są przez Beneficjentów procedury i zasady związane z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Kwestią, która wymaga ustalenia jest to, zapewniono Beneficjentom niezbędne wsparcie w przygotowaniu i realizacji projektów i czy

realizacja projektów z uwzględnieniem przedmiotowej zasady wiązała się z dużym obciążeniem administracyjnym.

Wśród badanych Beneficjentów (n=337) 28 proc. wskazało, że realizowane przez nich projekty w największym stopniu dotyczyły zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Wyżej wymienioną grupę respondentów poproszono o ocenę poziomu trudności procesu przygotowania wniosku w ramach RPOWŚ w zakresie uwzględnienia w nim przedmiotowej zasady horyzontalnej. Zgodnie z zebranymi odpowiedziami, opinia Beneficjentów w tym zakresie jest mocno podzielona. Niewiele ponad połowa Beneficjentów (54,8 proc.) uznała, że przygotowanie wniosku jest stosunkowo łatwe (tylko 3,2 proc. badanych było zdania, iż jest to bardzo łatwe zadanie). Pozostali respondenci uznali ten proces za trudny (dla przeszło 5 proc. badanych proces ten był bardzo trudny).

WYKRES 12 OCENA POZIOMU TRUDNOŚCI PRZYGOTOWANIA WNIOSKU W RAMACH RPOWŚ W ZAKRESIE UWZGLĘDNIENIA ZASADY RÓWNOŚĆ SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Jeśli chodzi o poziom czasochłonności procesu uwzględnienia zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami we wniosku o dofinansowanie w ramach RPOWŚ 2014–2020, to w sumie blisko 56 proc. badanych oceniło go jako czasochłonny bądź bardzo czasochłonny. Niemal 38 proc. Beneficjentów stało na stanowisku, iż przygotowanie wniosku jest przeciętnie czasochłonne, natomiast zaledwie 6,3 proc. było zdania, że proces ten jest mało czasochłonny.

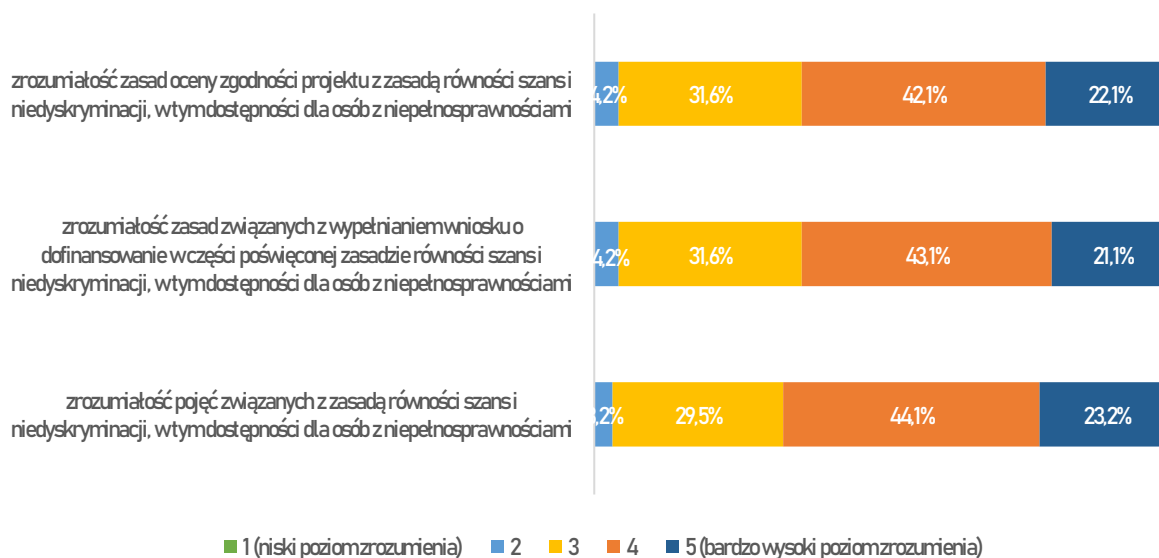
WYKRES 13 OCENA POZIOMU CZASOCHŁONNOŚCI PROCESU UWZGLĘDNIENIA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, WE WNIOSKU O DOFINANSOWANIE W RAMACH RPOWŚ

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Ważnym wnioskiem z przeprowadzonego badania ilościowego jest także to, że Beneficjenci stosunkowo wysoko oceniają poziom zrozumiałości procedur, kryteriów i pojęć związanych z zasadą równości szans i niedyskryminacji. Szczególnie zaznaczyć trzeba, że żaden z respondentów w tej grupie badanych, nie ocenił poziomu zrozumienia zasad jako skrajnie niski (ocena „1” na skali 1-5). Zdecydowana większość Beneficjentów podkreślała, że obowiązujące wymogi były dla nich zrozumiałe – przeszło 20% wyrażało opinię o bardzo wysokim stopniu zrozumienia obowiązujących procedur związanych z zasadą równości szans i niedyskryminacji. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

WYKRES 14 OCENA POZIOMU ZROZUMIENIA OBOWIĄZUJĄCYCH PROCEDUR ZWIĄZANYCH Z ZASADĄ RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

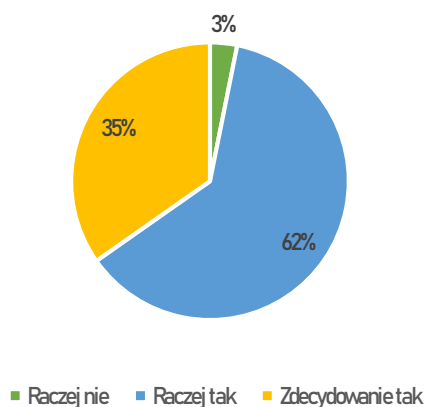

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Beneficjenci zdecydowanie ocenili również, że przygotowane przez IZ materiały informacyjne (np. instrukcje wypełniania wniosków o dofinansowanie projektów) w wystarczającym stopniu objaśniały kwestie dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji. Takie zdanie podzieliło aż 97 proc. badanych. Za ledwie 3 proc. respondentów uważało z kolei, iż kwestie związane z przedmiotową zasadą horyzontalną nie zostały dostatecznie omówione.

WYKRES 15 OCENA MATERIAŁÓW INFORMACYJNYCH POD KĄTEM OBJAŚNIANIA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

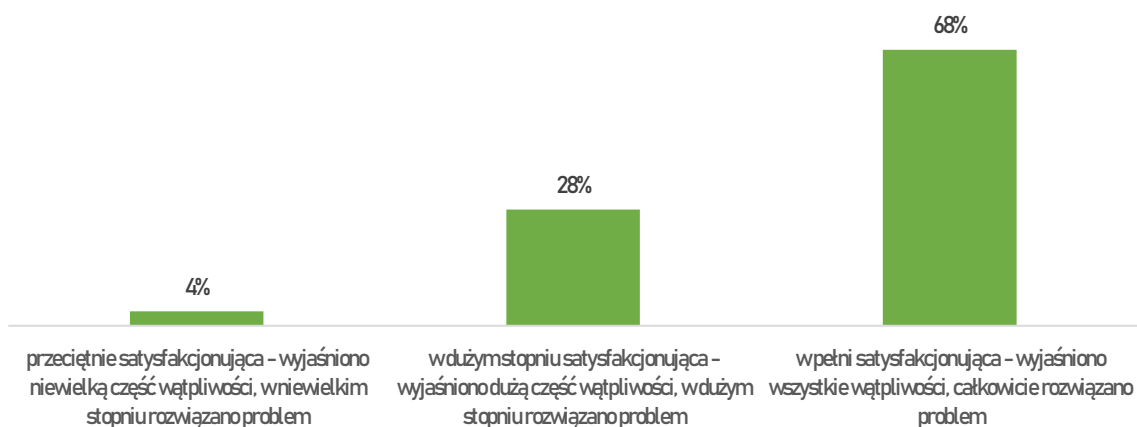
Czy materiały informacyjno-promocyjne i aplikacyjne (np. wzór wniosku o dofinansowanie) w ramach RPOiŚ 2014-2020 w wystarczającym stopniu objaśniały kwestie dotyczące wdrażania zasady spełnienia zasady równości szans i niedyskryminacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Jak wynika ze zgromadzonego materiału badawczego, tylko niewielka część Beneficjentów (30 proc.) zwróciła się do IZ z prośbą o pomoc w procesie przygotowania wniosku o dofinansowanie w zakresie spełnienia zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Pozostała część badanych nie potrzebowała takiej pomocy. Wśród tych Beneficjentów, którzy korzystali z pomocy IZ, zdecydowanie przeważały pozytywne oceny na temat jakości i przydatności pomocy uzyskanej od IZ. Aż 96 proc. z nich oceniło otrzymaną pomoc jako w pełni satysfakcjonującą bądź w dużym stopniu satysfakcjonującą. Tylko 4 proc. badanych zadeklarowało, że była ona przeciętnie satysfakcjonująca – wyjaśniono niewielką część wątpliwości, w niewielkim stopniu rozwiązano problem. Zaznaczyć natomiast trzeba, że żaden z badanych nie wyraził opinii, że otrzymana pomoc nie była w żadnym stopniu satysfakcjonująca.

WYKRES 16 OCENA POMOCY UZYSKANEJ ZE STRONY IZ W KWESTII ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

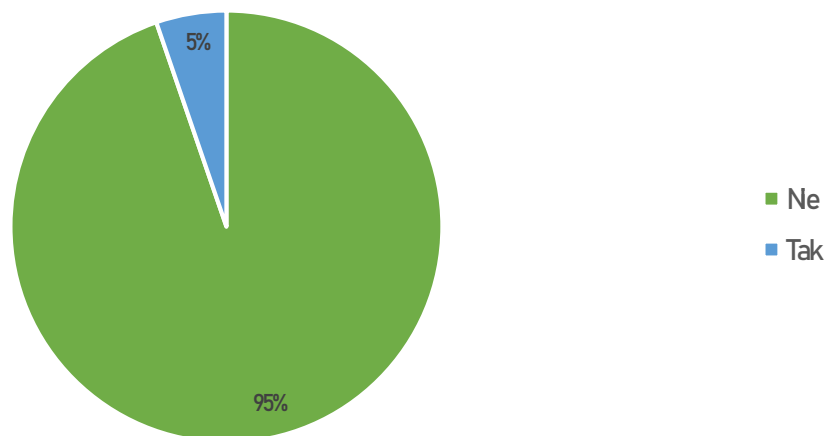

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Kolejną ważną kwestią w kontekście niniejszych badań jest to, czy Beneficjenci w trakcie realizacji projektów napotykali na bariery związane z wdrażaniem przedmiotowej zasady. Wyniki badania ilościowego pokazują, że tylko 5 proc. badanych, deklarujących, że realizowane przez nich projekty w największym stopniu dotyczyły właśnie tej zasady horyzontalnej, napotkało na jakiegokolwiek trudności w tym zakresie. Pozostałej części, a więc aż 95 proc., udało się realizować projekt bez większych problemów. Beneficjenci, którzy doświadczyli trudności, wskazywali na przyczyny związane z trudnościami w rekrutacji czy też słabą znajomością zasad wypełniania i kompletowania dokumentacji.

WYKRES 17 OCENA TRUDNOŚCI ZWIĄZANYCH Z WDRAŻANIEM ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Czy w procesie realizacji projektu napotkał(a) Pan/Pani trudności związane z wdrażaniem zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami?

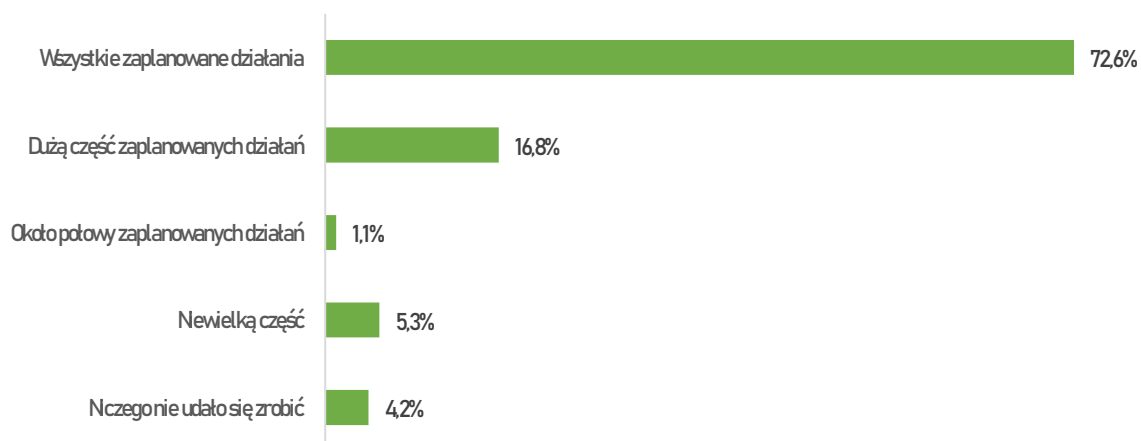

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Z powyższym pozytywnym wynikiem koreluje także korzystnie oceniona przez Beneficjentów kwestia wykonania zaplanowanych w projekcie działań. Blisko 3/4 Beneficjentów podkreślało, iż zrealizowało wszystkie planowane przez działania w ramach projektu, jeśli chodzi o zasadę równości szans i niedyskryminacji. W ponad 16 proc. badani przyznawali, że udało się im wykonać większą część zadań. Zaledwie co dziesiąty respondent podzielał zdanie, że wykonał połowę zaplanowanych działań lub mniej.

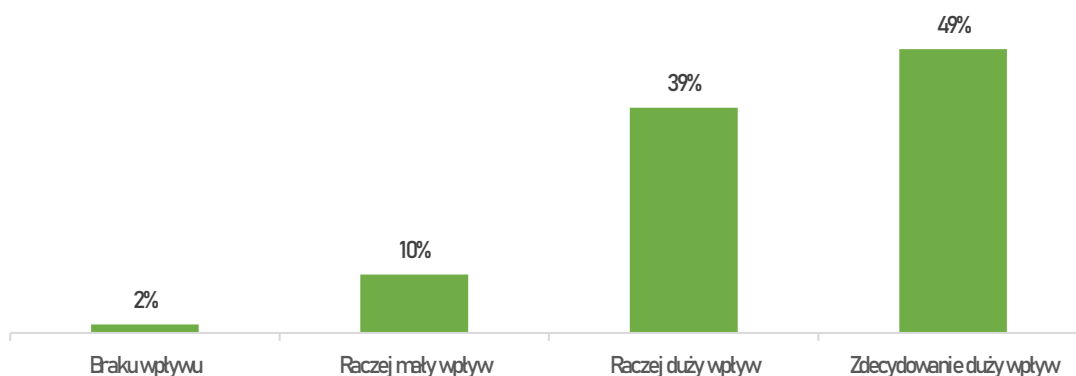
WYKRES 18 OCENA STOPNIA ZREALIZOWANIA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z ZASADĄ RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRIMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

W trakcie badania Beneficjenci mieli również określić wpływ realizowanych przez siebie projektów na poprawę sytuacji grup defaworyzowanych w regionie. Brak wpływu zadeklarowało zaledwie 2 proc. respondentów. 10 proc. Beneficjentów oceniło, iż ich projekty mają raczej mały wpływ w tym zakresie, natomiast w zdecydowanie największym stopniu, bo aż w 88 proc., badani zgadzali się co do tego, iż realizowane przez nich projekty wiążą się z poprawą sytuacji grup defaworyzowanych w województwie świętokrzyskim.

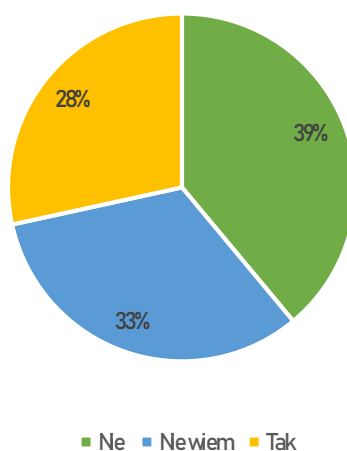
WYKRES 19 OCENA WPŁYWU PROJEKTÓW NA POPRAWĘ SYTUACJI GRUP DEFAWORYZOWANYCH W REGIONIE

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Uwagę zwracają też deklaracje badanych w zakresie stosowania racjonalnych mechanizmów usprawnień, poprawiających dostępność projektów dla osób z niepełnosprawnościami w ramach realizowanych przez nich przedsięwzięć. Trzeba podkreślić, że zdania Beneficjentów były w tej kwestii mocno podzielone – warto zaznaczyć, że duży odsetek badanych, bo aż 33 proc. nie wiedziało, jak odpowiedzieć na tak zadane pytanie. Największa część respondentów, 39 proc, wskazało, że nie stosowało omawianych mechanizmów w zakresie poprawy dostępności projektu. 28 proc. natomiast odpowiadało w tym zakresie twierdząco. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez IZ, w 57 projektach sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (według stanu na połowę koniec października 2019 roku).

WYKRES 20 STOSOWANIE RACJONALNYCH MECHANIZMÓW USPRAWNIEŃ, POPRAWIAJĄCYCH DOSTĘPNOŚĆ PROJEKTU DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

Biorąc pod uwagę wyżej zaprezentowane i omówione wyniki badań przeprowadzonych wśród Beneficjentów można wysnuć konkluzję, iż proces przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu w kontekście uwzględnienia w nim zasady równości szans i niedyskryminacji nie należy do zdecydowanie łatwych zadań – wciąż wielu badanych ocenia je jako trudne bądź nawet bardzo trudne. Ponadto, większość badanych proces ten ocenia także jako czasochłonny. Należy zatem wnioskować, że przygotowanie wniosku z uwzględnieniem tej zasady horyzontalnej, w ocenie samych Beneficjentów, wymaga od nich raczej dużego nakładu pracy, wysiłku.

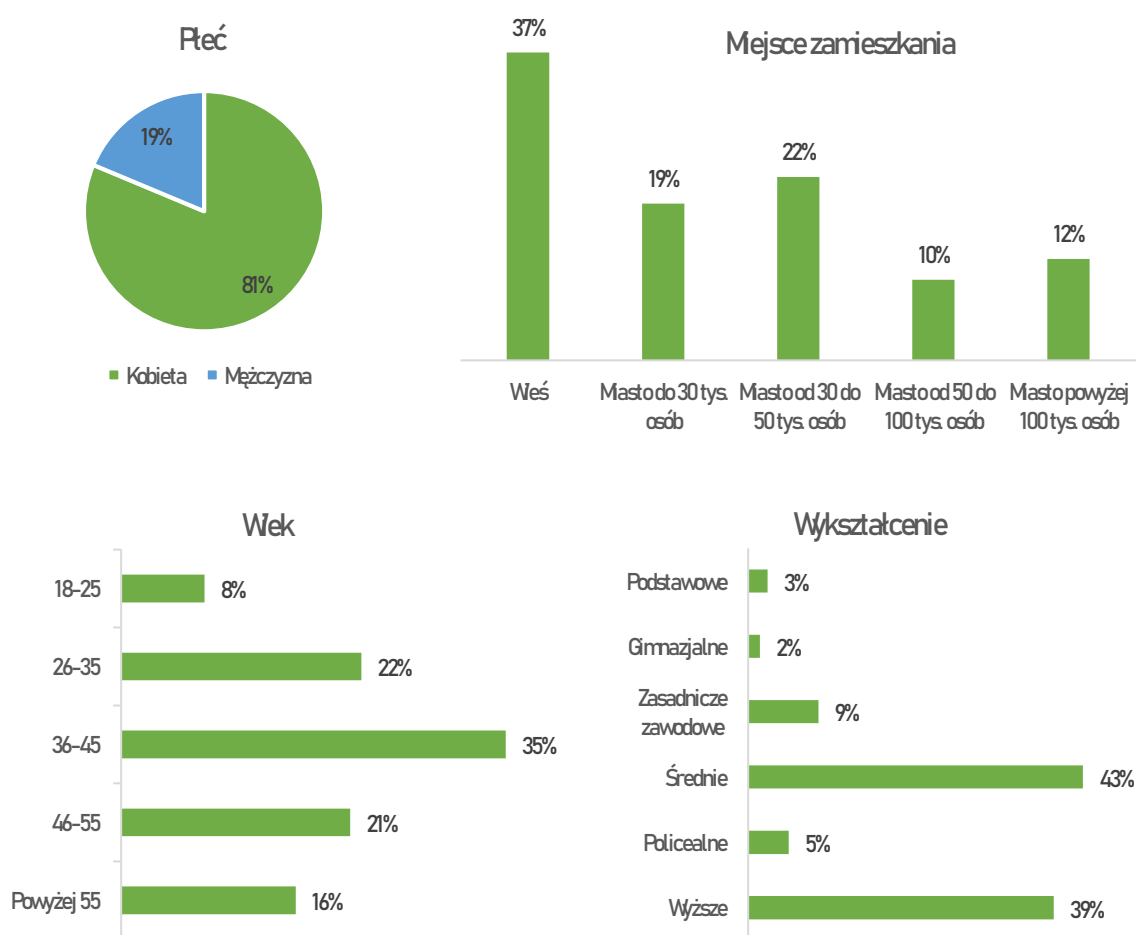
Z badań wyłania się jednak bardzo korzystny obraz pomocy w tym zakresie otrzymywanej przez Beneficjentów z IZ – bardzo pozytywnie została oceniona jakość udostępnianych materiałów informacyjnych, a także wsparcie merytoryczne zapewniane przez IZ. Jednocześnie, samo wdrażanie omawianej zasady, w sposób zdecydowany nie jest oceniane przez respondentów jako trudne. Bardzo istotnym wnioskiem z przeprowadzonego badania jest wysoki stopień deklarowanej realizacji działań związanych z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, co w połączeniu z również wysokim poczuciem wpływu realizowanych przez Beneficjentów projektów na poprawę sytuacji grup defaworyzowanych w regionie, pozwala mieć nadzieję na coraz większą świadomość w tym zakresie oraz dbałość o kwestie związane z tym aspektem.

OCENA STOPNIA REALIZACJI ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI PRZEZ UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW

W kontekście realizacji zasad horyzontalnych, w badaniach ilościowych mieli także okazję wypowiedzieć się sami uczestnicy projektów finansowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020. Celem tego badania była ocena użyteczności wsparcia w ramach RPOWŚ 2014-2020 w kontekście zgodności z potrzebami odbiorców wsparcia oraz określeniu, jaki był faktyczny wpływ projektów na realizację zasad horyzontalnych w regionie.

W wywiadach skierowanych do tej grupy badawczej, wzięło udział 402 respondentów, z czego 81 proc. stanowiły kobiety, natomiast 19 proc. – mężczyźni. Większość (35 proc.) badanych biorących udział w badaniu to osoby w przedziale wiekowym od 36 do 45 lat. Najmniej liczną (7 proc.) grupę wiekową stanowiły osoby najmłodsze, w wieku od 18 do 25 lat. Z kolei najstarszą grupę wiekową, tj. grupę osób powyżej 55 roku życia, reprezentowało 16 proc. respondentów. Większość badanych, którzy skorzystali z różnych form wsparcia w ramach projektów realizowanych przy użyciu środków z Programu, zamieszkuje obszary wiejskie – stanowili oni 37 proc. respondentów. Jeśli chodzi o wykształcenie uczestników, to zdecydowana większość z nich deklaruje posiadanie wykształcenia średniego (43 proc.) lub wyższego (39 proc.). Szczegółowe dane charakteryzujące uczestników projektów biorących udział w badaniu przedstawiają poniższe wykresy.

WYKRES 21 CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW BIORĄCYCH UDZIAŁ W BADANIU CATI/CAWI – MIX MODE

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

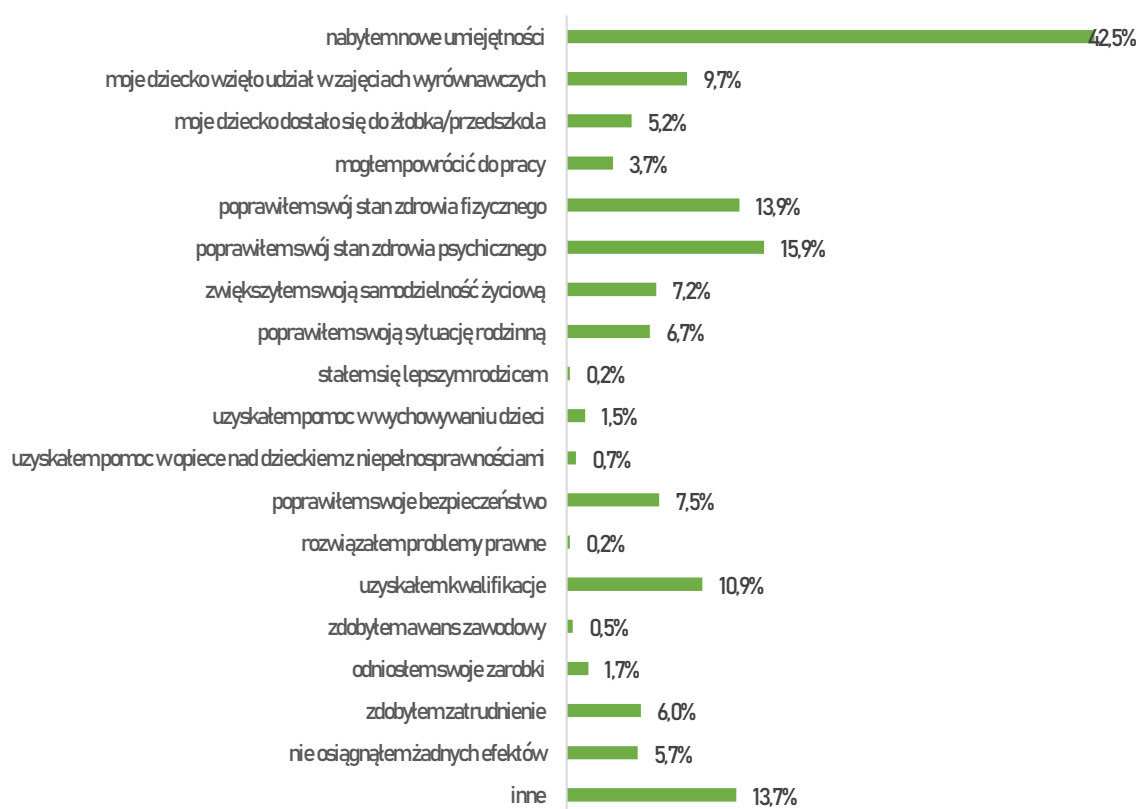
Szeroki wachlarz oferowanych w ramach projektów form wsparcia bez wątpienia wpływa na dopasowanie odpowiednich działań do potrzeb uczestników. Wśród badanej grupy osób, które brały w nich udział, z każdej z wymienionych 42 form wsparcia skorzystał chociaż jeden uczestnik. Największą popularnością cieszyły się natomiast te, związane z:

- uczestnictwem w kursach i szkoleniach umożliwiających nabycie, podniesienie lub zmianę swoich kwalifikacji i kompetencji zawodowych (27 proc. badanych skorzystało z tego typu form pomocy),
- profilaktyką zdrowotną (23 proc.),
- rozwijaniem umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy (21 proc.).

Ponadto, warto zaznaczyć, że najczęściej wskazywane formy wsparcia otrzymanego w ramach projektów, w dużym stopniu korelują z najczęściej wymienianymi problemami, z którymi zmagali się badani uczestnicy przed przystąpieniem do udziału w projekcie realizowanym w ramach RPOWŚ 2014-2020. Należały do nich w dużej mierze bezrobocie oraz problemy zdrowotne różnego stopnia natężenia. Jednocześnie, wielu respondentów wskazywało, że nie doświadczali żadnego rodzaju znaczących trudności – mieli jednak wolę i motywację do udziału w projektach, oferujących przede wszystkim atrakcyjne możliwości rozwoju bądź skorzystania z badań profilaktycznych, odpowiadających im chęciom dbania o swoją kondycję zdrowotną.

Z powyższymi wnioskami wiążą się także wyniki uzyskane w badaniu, dotyczące efektów uzyskanych dzięki udziałowi w projekcie, w odczuciu samych uczestników. Najczęściej wskazywaną pozytywną zmianą w tym zakresie pozostaje zdecydowanie nabycie nowych umiejętności – ponad 42 proc. respondentów udzieliło takiej odpowiedzi.

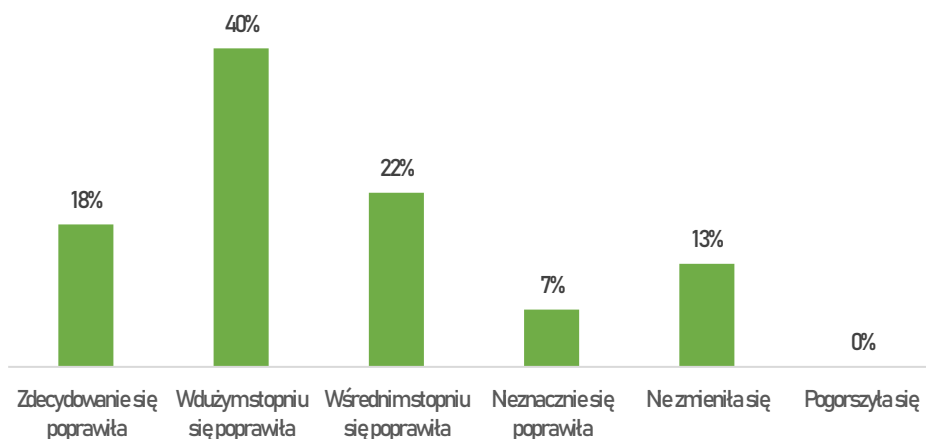
WYKRES 22 EFEKTY UZYSKANE DZIĘKI UDZIAŁOWI W PROJEKCIE REALIZOWANYM W RAMACH RPOWŚ 2014-2020, WEDŁUG DEKLARACJI UCZESTNIKÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode.
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi na pytanie.

Mówiąc o efektach osiągniętych dzięki udziałowi w projektach finansowanych w ramach omawianego Programu, odczuwanych przez ich uczestników, trzeba wyraźnie podkreślić, że większość badanych uważa, że ich sytuacja w wyniku otrzymanego wsparcia uległa w dużym stopniu poprawie. Zaledwie 13 proc. respondentów wyraziło opinię, że ich sytuacja się nie zmieniła, natomiast warto zauważyć, że żadna z badanych osób nie uznała, iż jej sytuacja się pogorszyła.

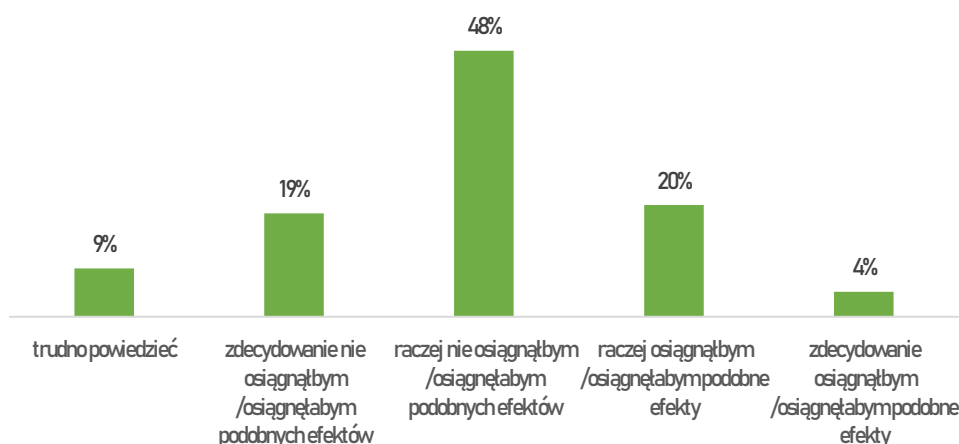
WYKRES 23 ZMIANA SYTUACJI UCZESTNIKÓW W WYNIKU OTRZYMANEGO WSPARCIA W RAMACH PROJEKTU

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode.

Jednocześnie, w zdecydowanie przeważającej mierze, badani uważają, że poprawa ich sytuacji, jaka zaszła w wyniku udziału w projekcie, ma charakter trwały – 68 proc. wskazało, że jest ona raczej trwała, zaś 20 proc., że zdecydowanie trwała. Żaden z ankietowanych nie stwierdził, że zmiana ta zdecydowanie nie jest trwała. W nawiązaniu do tych otrzymanych wyników, warto również zaznaczyć, że według większości badanych uczestników projektów, bez otrzymanego wsparcia w ramach projektu, nie osiągnęliby podobnych pozytywnych efektów.

WYKRES 24 OCENA MOŻLIWOŚCI OSIĄGNIĘCIA PODOBNYCH EFEKTÓW BEZ OTRZYMANEGO WSPARCIA W RAMACH PROJEKTÓW, W OCENIE UCZESTNIKÓW

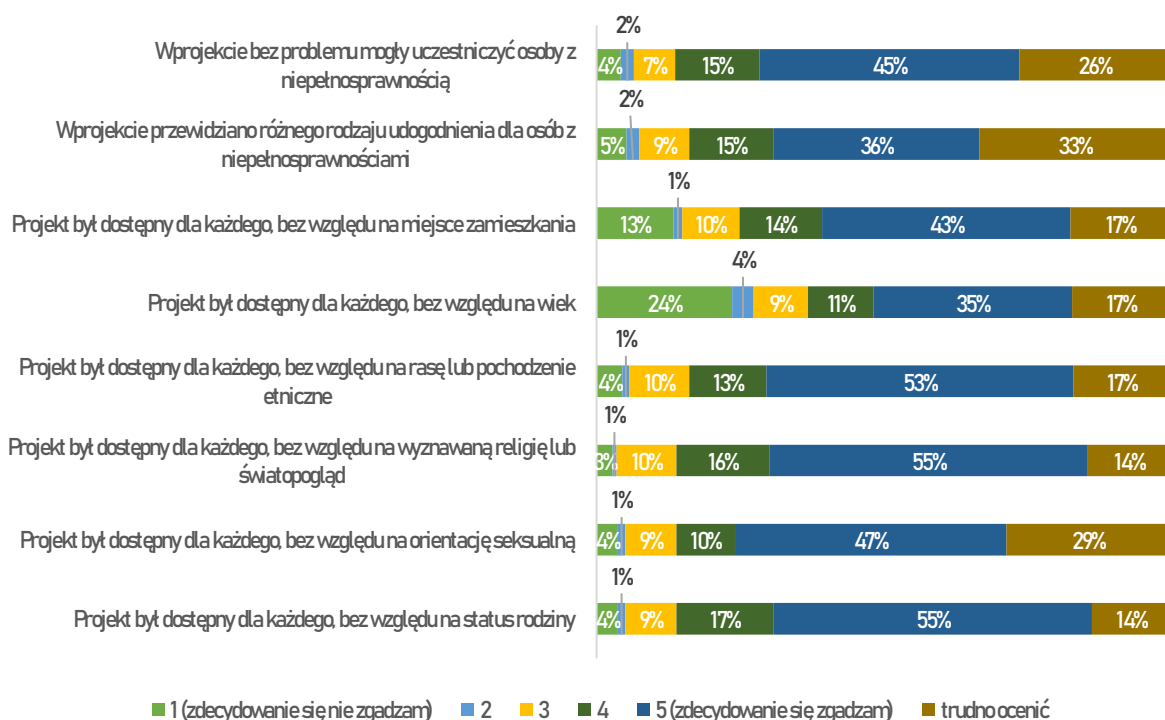
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode.

W kontekście realizacji zasady horyzontalnej zakładającej równość szans i niedyskryminacji, w tym dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, najważniejsze pozostają odpowiedzi uzyskane od uczestników biorących udział w niniejszym badaniu, w zakresie ich oceny projektów pod względem spełniania warunków związanych z tą zasadą horyzontalną. Podczas przeprowadzanych wywiadów badanych pytano o to, jak oceniają dostępność projektów, w których uczestniczyli, bez względu na takie cechy osób nimi zainteresowanych jak: niepełnosprawność, wiek, miejsce zamieszkania, rasa lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną czy też status rodziny. Odpowiedzi w tym zakresie pokazują, że ogólnie rzecz biorąc, dostępność oceniana jest przez większość uczestników pozytywnie – na skali ocen od 1 do 5, przeważają oceny powyżej środka skali.

W poniższym zestawieniu przedstawione zostały oceny dotyczące każdego z wyodrębnionych rodzajów cech osób mogących uczestniczyć w projektach realizowanych w ramach RPOWŚ 2014–2020. Na ich podstawie można zauważyć, że najkorzystniejsze opinie wyrażane były przez respondentów w odniesieniu do braku ograniczeń dostępności ze względu na status rodziny oraz wyznawaną religię bądź światopogląd. Najbardziej problematycznym stwierdzeniem do oceny było ostatnie z zawartych zagadnień w omawianym pytaniu kwestionariusza wywiadu, o następującym brzmieniu: „Projekt był dostępny dla każdego, bez względu na orientację seksualną”. W tym przypadku odnotowano największy odsetek odpowiedzi „trudno ocenić”, które zaznaczone były wówczas, gdy respondent nie wiedział jaką ocenę od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam) przyporządkować wymienionym stwierdzeniom – trudności w nadaniu oceny temu zagadnieniu miało aż 29 proc. badanych. Nadal jednak nie widać w odniesieniu do tej kwestii dużego odsetka ocen negatywnych – przeważają pozytywne, kształtujące się na dość wysokim poziomie przekraczającym połowę respondentów, 57 proc.

Najmniejszą ilością ocen pozytywnych i jednocześnie największą ilością ocen negatywnych charakteryzuje się zagadnienie dotyczące wieku – 46 proc. ankietowanych zgadza się ze stwierdzeniem, że projekty, w których uczestniczyli, były dostępne dla każdego, bez względu na wiek. 28 proc. respondentów z kolei wyraziło negatywną ocenę w tym zakresie, przy czym aż 24 proc. zdecydowanie nie zgodziło się z powyższym stwierdzeniem.

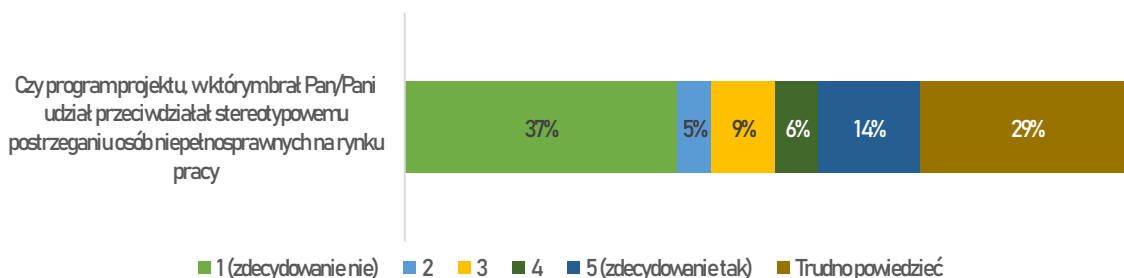
WYKRES 25 OCENA DOSTĘPNOŚCI PROJEKTÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode.

Zdecydowanie gorzej w badaniu ilościowym uczestników wypadła ocena prawdziwości stwierdzeń koncentrujących się na tym, czy projekty, w których brali udział, zakładały przeciwdziałanie stereotypom oraz czy wskazywały na możliwość osiągnięcia sukcesów i wartościowych umiejętności na rynku pracy bez względu na niepełnosprawność czy płeć. Koncentrując się tylko na zagadnieniach skupionych wokół uwzględniania zasad niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami, należy podkreślić, że wyniki badania pokazują niską ocenę projektów pod względem przeciwdziałania stereotypowemu postrzeganiu takich osób na rynku pracy – negatywną ocenę w tym obszarze wyraziło aż 42 proc. respondentów, pozytywną 20 proc., podczas gdy 29 proc. nie potrafiło nadać temu zagadnieniu żadnej oceny w skali od 1 do 5.

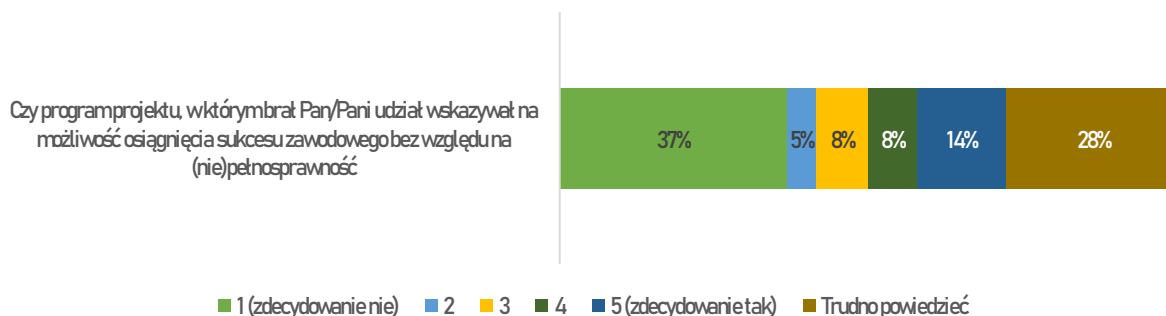
WYKRES 26 OCENA PRZECIWDZIAŁANIA STEREOTYPOWEMU POSTRZEGANIU OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA RYNKU PRACY WRAMACH PROJEKTÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode.

W podobnie niekorzystny sposób przedstawiają się opinie dotyczące tego, czy programy projektów, z których korzystali badani uczestnicy, wskazywały na możliwość osiągnięcia sukcesu zawodowego bez względu na niepełnosprawność bądź pełnosprawność. Zdaniem większości badanych, zdecydowanie nie – ponownie, negatywną ocenę przydzieliło 42 proc. respondentów.

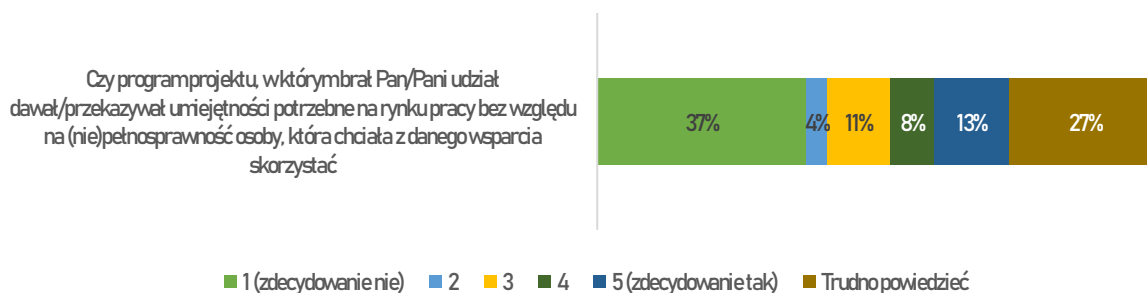
WYKRES 27 OCENA PROJEKTÓW POD WZGLĘDEM WSKAZYWANIA MOŻLIWOŚCI OSIĄGANIA SUKCESÓW ZAWODOWYCH BEZ WZGLĘDU NA NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAMI – mix mode.

Zdaniem większości badanych, programy projektów, w których uczestniczyli, zdecydowanie nie przekazywały też umiejętności potrzebnych na rynku pracy bez względu na niepełnosprawność lub pełnosprawność osoby, która chciała z danego wsparcia skorzystać. Respondenci w 41 proc. wyrazili negatywną ocenę tego zagadnienia w odniesieniu do realizowanych projektów. Ponownie też, duża część osób – 27 proc. – nie wiedziała jaką ocenę nadać w tej kwestii.

WYKRES 28 OCENA PROJEKTÓW POD WZGLĘDEM PRZEKAZYWANIA UMIEJĘTNOŚCI POTRZEBNYCH NA RYNKU PRACY BEZ WZGLĘDU NA NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ OSOBY, KTÓRA CHCIAŁA Z DANEGO WSPARCIA SKORZYSTAĆ

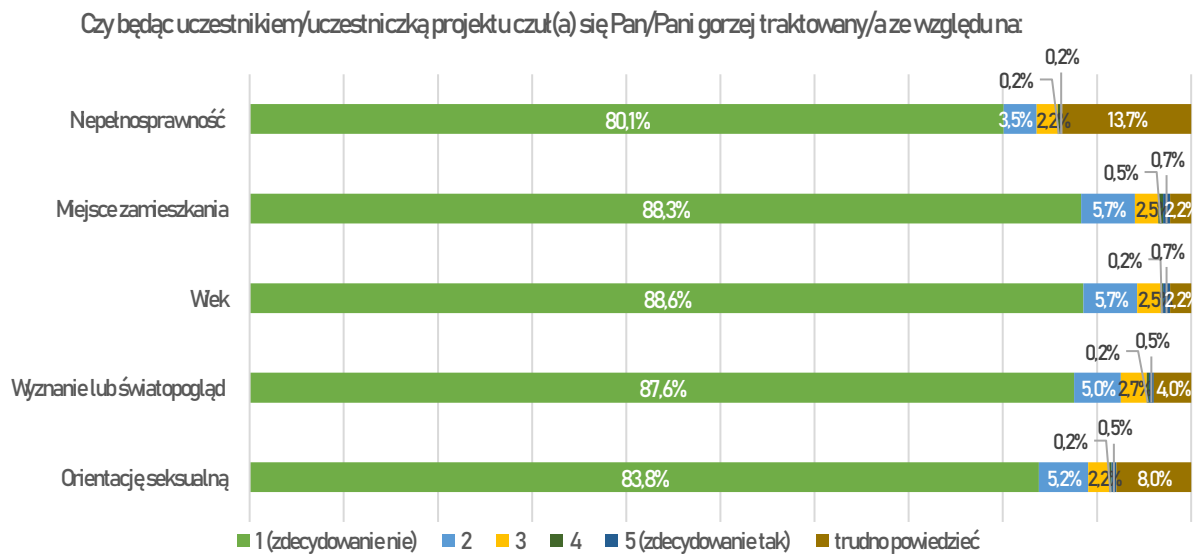
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAMI – mix mode.

Bardzo istotnym pytaniem zadawanym tej grupie respondentów było to, czy z jakichkolwiek względów czuli się oni gorzej traktowani będąc uczestnikami projektów finansowanych w ramach RPOWŚ 2014–2020. Wyniki z tym związane przedstawiają zdecydowanie pozytywny obraz realizowania zasady równości i niedyskryminacji. W obszar zagadnień ponownie włączono takie cechy uczestników jak: niepełnosprawność, płeć, miejsce zamieszkania, wiek, wyznanie oraz orientację seksualną. W obrębie ogólnie bardzo korzystnego wyniku, można zauważyć, że najgorzej wypadła kwestia związana z niepełnosprawnością – warto też wskazać, że w tym przypadku 14 proc. badanych nie była zdecydowana jaką nadać ocenę w skali od 1 do 5. Poniższy wykres przedstawia stwierdzenia, których prawdziwość uczestnicy projektów oceniali według własnych odczuć i

doświadczeń, zaznaczając odpowiednie noty na skali od 1 (zdecydowanie nie) do 5 (zdecydowanie tak).

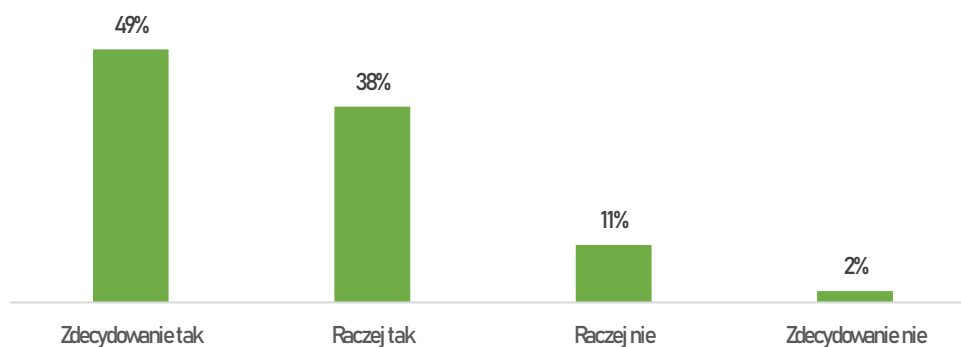
WYKRES 29 ODCZUCIA UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW POD WZGLĘDEM RÓWNOŚCI TRAKTOWANIA

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode.

Kwestię dostępności dla osób z niepełnosprawnościami dodatkowo pogłębiono w badaniu ankietowym, dzięki krótkiemu dedykowanemu blokowi pytań, skierowanych tylko do tej części badanych, którzy są osobami z niepełnosprawnościami bądź rodzicami takich osób. Jak pokazuje analiza odpowiedzi zgromadzonych w przedmiotowym badaniu, na 402 respondentów, 6 proc. było osobami z niepełnosprawnościami i 5 proc. rodzicami osób z niepełnosprawnościami – łącznie stanowiąc grupę 45 osób. Wśród tej grupy badanych zadano pytanie o dostosowanie projektów, z których korzystali, pod względem osób z niepełnosprawnościami. Wyniki uzyskane w tym zakresie przedstawiają się pozytywnie, bowiem zdecydowana większość badanych z tej grupy – aż 87 proc. – deklaruowała, że projekty, w których brali udział, były dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

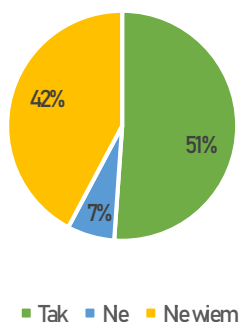
WYKRES 30 DOSTOSOWANIE PROJEKTÓW DO POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Jeśli chodzi natomiast o stosowanie rozwiązań poprawiających dostępność do projektu osobom z niepełnosprawnościami, należy zauważyć, że duża część uczestników w tej grupie respondentów (19 osób), nie posiada wiedzy na ten temat bądź nie jest pewna czy takie rozwiązania były wykorzystywane w projektach, w których brali udział. Jednocześnie jednak, ponad połowa tej części badanych (23 osoby) wyraziła pewność co do tej kwestii.

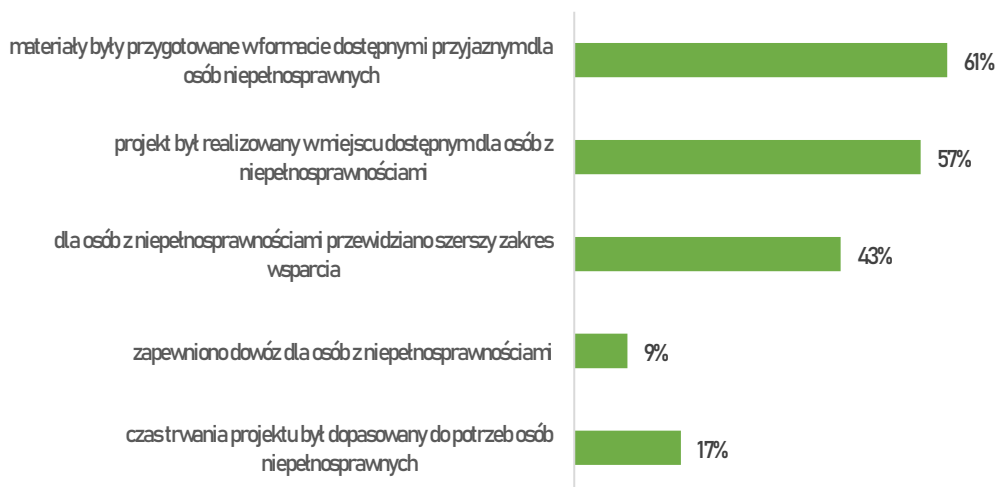
WYKRES 31 STOSOWANIE ROZWIĄZAŃ POPRAWIAJĄCYCH DOSTĘPNOŚĆ DO PROJEKTU OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

Osoby z niepełnosprawnościami bądź rodzice takich osób, którzy potwierdzili, że w projektach, z których skorzystali, stosowane były wyżej wspomniane rozwiązania, byli pytani również o to, jakiego rodzaju były to rozwiązania. Wśród odpowiedzi w tej grupie respondentów (którą stanowiły 23 osoby), większość wskazań dotyczyła przygotowywania materiałów w formacie dostępnym i przyjaznym dla osób z niepełnosprawnościami (61 proc. badanych) oraz realizacji projektu w miejscu o odpowiednio dostosowanej dla nich dostępności (56 proc. badanych). W najmniejszym stopniu deklarowano stosowanie rozwiązania poprawiającego dostępność do projektu osobom z niepełnosprawnościami w postaci zapewnienia dowozu (9 proc. badanych).

WYKRES 32 ROZWIĄZANIA POPRAWIAJĄCE DOSTĘPNOŚĆ DO PROJEKTU OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, STOSOWANE W PROJEKTACH, W KTÓRYCH UCZESTNICZYLI BADANI

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode.
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi na pytanie.

Na podstawie badania przeprowadzonego wśród uczestników projektów można postawić dwa wnioski:

- Zdaniem samych uczestników korzystających ze wsparcia oferowanego w projektach realizowanych w ramach RPOWŚ 2014–2020, dostęp do udziału w nich w większości przypadków nie jest ograniczony dla żadnej z grup osób zagrożonych nierównym traktowaniem czy dyskryminacją. Badania pokazują jednak, że cechą, ze względu na którą odczuwany jest najmniejszy stopień dostępności pozostaje wiek uczestników. W związku z powyższym, uwagi wymagają działania zmierzające do wzmagania dbałości o zapewnienie równych szans na korzystanie z przedsięwzięć organizowanych w ramach projektów każdej grupie wiekowej potencjalnych uczestników.
- Zasada niedyskryminacji to nie tylko równe szanse na dostęp do uczestnictwa w projektach. Rezultaty przeprowadzonych badań wśród uczestników pokazują, że zdecydowanie większy nacisk powinien zostać położony na przeciwdziałanie stereotypom, związanym z postrzeganiem osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy. Wskazane jest, by organizatorzy w programach realizowanych przez siebie projektów, większą uwagę poświęcali akcentowaniu możliwości osiągnięcia sukcesów zawodowych przez tę grupę osób, a także stwarzali warunki do przekazywania cennych na rynku pracy umiejętności każdemu, bez względu na niepełnosprawność osoby, która z danego wsparcia chce skorzystać.

MONITORING I KONTROLA

Realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, jest zapewniona także na poziomie monitoringu RPOWŚ. Po pierwsze, w przewidzianych wskaźnikach monitorujących postępy we wdrażaniu Programu przewidziano wskaźniki, które odnoszą się do przedmiotowej polityki horyzontalnej. Po drugie, przewidziane w systemie wskaźniki są zróżnicowane i pozwalają oceniać postępy, jakie dokonywane są w zakresie zapewniania dostępności, zwłaszcza przy stosowaniu uniwersalnego projektowania przestrzeni, wdrażaniu racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami oraz włączania osób z niepełnosprawnościami w projekty finansowane w ramach RPOWŚ.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że regulaminy konkursów organizowanych zarówno w osiach 1-7 (EFRR), jak i 8-10 (EFS) nakładają na Beneficjentów obowiązek uwzględnienia we wniosku o dofinansowanie wskaźników horyzontalnych (produktu i rezultatu) związanych z zasadą równości szans i niedyskryminacji (chodzi o następujące wskaźniki: liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami).

TABELA 8 WSKAŹNIKI ZWIĄZANE Z ZASADĄ RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Lp.	Nazwa wskaźnika	Cel tematyczny	T	A
1	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	1-10		
2	Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami [szt.]	1-10		
3	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	8-10		

Źródło: opracowanie własne na podstawie SZOOP RPOWŚ 2014-2020

ZASADA RÓWNOŚCI SZANS
Kobiet i mężczyzn

UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE ZASADY RÓWNOŚCI SZANS Kobiet I MĘŻCZYZN

Trafną definicję równości szans kobiet i mężczyzn można odnaleźć w podręczniku pn. „Jak realizować zasadę równości szans kobiet i mężczyzn w projektach finansowanych z funduszy europejskich 2014-2020. Poradnik dla osób realizujących projekty oraz instytucji systemu wdrażania”. Zgodnie z podaną definicją, zasadę równości szans kobiet i mężczyzn należy rozumieć jako „stan, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i obowiązki, a także równy dostęp do zasobów społecznych (np. usług publicznych, rynku pracy). Równość tę określić można jako trwałą sytuację, w której zarówno kobiety, jak i mężczyźni mają stworzone warunki umożliwiające im rozwój w obszarze osobistym i zawodowym oraz dokonywanie takich wyborów życiowych, które wynikają z ich osobistych potrzeb, aspiracji czy talentów”³⁰.

Urzeczywistnienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn w kontekście projektów finansowanych ze środków europejskich może się odbywać na kilka sposobów. Po pierwsze, poprzez realizację działań wyrównujących szanse tej płci, które znajduje się gorszym położeniu (ograniczony dostęp do usług, rynku pracy, informacji itp.). Po drugie, poprzez wychodzenia poza stereotypowe role przypisane do poszczególnych płci. Po trzecie, poprzez diagnozowanie sytuacji w różnych obszarach z uwzględnieniem perspektywy płci. I wreszcie po czwarte, poprzez planowanie działań, które mają znosić bariery, odpowiadające za deficyty równości szans kobiet i mężczyzn³¹.

Na szczeblu unijnym kładzie się ogromny nacisk na promowanie zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Wartykule 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przyjęto, że przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań Unia dąży do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć³². Jednocześnie w artykule 8 Traktatu zapisano, iż we wszystkich swoich działaniach Unia zmierza do zniesienia nierówności oraz wspierania równości mężczyzn i kobiet.

Rozporządzenie ogólne zobowiązuje państwa członkowskie do promowania równości szans kobiet i mężczyzn oraz uwzględnienia perspektywy płci w procesie przygotowywania i wdrażania poszczególnych programów, w tym także na etapie monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji³³. Z kolei Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 zobligowało państwa członkowskie do wydatkowania środków EFS w taki sposób, aby efektem interwencji było wyrównywanie szans pomiędzy kobietami a mężczyznami. Rozporządzenie wprowadziło obowiązek uwzględniania równości szans kobiet i mężczyzn we wszystkich obszarach (np. rozwój kariery, dostęp do zatrudnienia, równość płac za pracę tej samej wartości, godzenie życia zawodowego i prywatnego). Artykuł 7 niniejszego Rozporządzenia

³⁰ Ministerstwo Rozwoju, Jak realizować zasadę równości szans kobiet i mężczyzn w projektach finansowanych z funduszy europejskich 2014-2020. Poradnik dla osób realizujących projekty oraz instytucji systemu wdrażania, s. 15.

³¹ Ibidem, s. 15.

³² Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dziennik PL Urzędowy Unii Europejskiej, C 326/47.

³³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12. 2013, str. 320, z późn. zm.)

przewiduje, że za pośrednictwem EFS państwa członkowskie i Komisja wspierają przedsięwzięcia równościowe możliwe do wdrożenia w każdym z priorytetów inwestycyjnych, w celu „zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i rozwoju ich kariery, a tym samym zwalczania zjawiska feminizacji ubóstwa, ograniczenia segregacji ze względu na płeć, zwalczania stereotypów związanych z płcią na rynku pracy w obszarze kształcenia i szkoleń oraz promowania godzenia życia zawodowego i osobistego wszystkich osób, jak również równego podziału obowiązków opiekuńczych pomiędzy mężczyznami i kobietami”³⁴.

Kwestia zapewnienia realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn na poziomie krajowym i regionalnym w perspektywie finansowej 2014–2020, została skonkretyzowana, w wyniku przyjęcia Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014–2020. W Agendzie opisano działania, mające służyć realizacji przedmiotowej polityki horyzontalnej. Przewidziane działania skupiły się na trzech obszarach i zakładają: stworzenie systemu instytucjonalnego zgodnego z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, podniesienie świadomości beneficjentów na temat realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz podjęcie dodatkowych aktywności na rzecz systemu wdrażania EFSI zgodnego z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn³⁵.

Bardzo istotny wpływ na uregulowanie kwestii związanych z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn miało przyjęcie Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020. Wytyczne mają na celu zapewnienie zgodności sposobu realizacji poszczególnych programów operacyjnych z przedmiotową polityką horyzontalną oraz – opisaną w poprzednim rozdziale – zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

REALIZACJA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS Kobiet I MĘŻCZYŹN WRAMACH RPOWŚ 2014–2020

ETAP PROGRAMOWANIA

Zapisy zawarte w RPOWŚ jednoznacznie wskazują na to, iż w procesie programowania uwzględniona została zasada równości szans kobiet i mężczyzn. W dokumencie programowym zapisano, iż „działania na rzecz równości płci stosowane w RPOWŚ 2014–2020 są zgodne z zasadami promowania kobiet i mężczyzn, określonymi w UP, rozumianymi jako działania przyczyniające się do zwiększania trwałego udziału kobiet i mężczyzn w zatrudnieniu i rozwoju kariery, ograniczenia segregacji na rynku pracy, zwalczania stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz propagowania godzenia pracy z życiem osobistym”³⁶. W Programie w sposób syntetyczny przedstawiono diagnozę sytuacji kobiet w województwie świętokrzyskim (wskazując

³⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006, Dziennik Urzędowy UE L 347/477 z 20.12.2013.

³⁵ Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014–2020, s. 36.

³⁶ Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, s. 310.

m.in. na niski wskaźnik aktywności zawodowej wśród kobiet). Określono także główne kierunki działań, służących wyrównaniu sytuacji kobiet i mężczyzn. Przewidziano w sumie 3 główne kierunki:

- podnoszenie aktywności zawodowej zwłaszcza wśród kobiet, powracających/wchodzących na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka,
- poprawę dostępu do usług opieki nad dzieckiem oraz osobami niesamodzielnymi w aspekcie godzenia życia zawodowego z prywatnym,
- powrót na rynek pracy opiekunów osób niesamodzielnych³⁷.

Zapowiedziano również, że polityka równości kobiet i mężczyzn będzie traktowana horyzontalnie we wszystkich priorytetach inwestycyjnych realizowanych w ramach RPOWŚ 2014 – 2020. Szczególnie istotne w tym kontekście będą działania podejmowane w ramach osi 8-10 finansowanych z EFS. W aspekcie zwiększania aktywności zawodowej kobiet wsparcie ukierunkowane będzie na rozwój w województwie świętokrzyskim systemu opieki nad dziećmi oraz osobami niesamodzielnymi (PI 8iv, PI 9iv), wspieranie samozatrudnienia i przedsiębiorczości (PI 8iii) oraz dostępu do równościowego kształcenia i szkolenia (PI 10iii, PI 10iii, PI 10iv). Nie bez znaczenia na kwestię równości kobiet i mężczyzn będą mieć też projekty w ramach osi priorytetowych finansowanych z EFRR, gdyż będą one musiały wykazywać pozytywny wpływ na tę politykę horyzontalną (ewentualnie neutralny wpływ).

Przechodząc do oceny stopnia uwzględnienia zasady równości szans kobiet i mężczyzn w osiach priorytetowych i działaniach należy powiedzieć, że wszystkie działania przewidziane w ramach osi 8-10 w bardzo dużym stopniu związane są z przedmiotową polityką horyzontalną. Wyróżnia się w szczególności Działanie 8.1 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego, które nie tylko odnosi się w sposób bezpośredni do tej zasady, ale również kładzie nacisk na trzy obszary wymagające niwelowania różnic ze względu na płeć.

TABELA 9 OSIE PRIORYTETOWE I DZIAŁANIA W RAMACH RPOWŚ A ZASADA RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN

Numer osi	Nazwa osi	Działanie	Uwzględnienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn			
			Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
I	Innowacje i nauka	1.1 Wsparcie infrastruktury B+R				
		1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości				
II	Konkurencyjna gospodarka	2.1 Wsparcie świętokrzyskich IOB w celu zwiększenia poziomu przedsiębiorczości w regionie				
		2.2 Tworzenie nowych terenów inwestycyjnych				
		2.4 Promocja gospodarcza kluczowych branż gospodarki regionu				
		2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP				
		2.6 Instrumenty finansowe dla MSP				
III	Efektywna i zielona energia	3.1 Wytwarzanie i dystrybucja energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych				

³⁷ Ibidem, s. 310.

Numer osi	Nazwa osi	Działanie	Uwzględnienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn			
			Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
		3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w przedsiębiorstwach				
		3.3 Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym				
		3.4 Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej				
		4.1 Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie ich skutków				
IV	Dziedzictwo naturalne i kulturowe	4.2 Gospodarka odpadami				
		4.3 Gospodarka wodno-ściekowa				
		4.4 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego				
		4.5 Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo				
		5.1 Infrastruktura drogowa				
V	Nowoczesna komunikacja	5.2 Infrastruktura kolejowa				
		6.1 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym – ZIT KOF				
VI	Rozwój miast	6.2 Promowanie strategii niskoemisyjnych oraz zrównoważona mobilność miejska – ZIT KOF				
		6.3 Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo – ZIT KOF				
		6.4 Infrastruktura drogowa – ZIT KOF				
		6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich				
		6.6 Infrastruktura edukacyjna i szkoleniowa – ZIT KOF				
		6.6 Infrastruktura edukacyjna i szkoleniowa – ZIT KOF				
VII	Sprawne usługi publiczne	7.1 Rozwój e – społeczeństwa				
		7.2 Rozwój potencjału endogenicznego jako element strategii terytorialnej dla określonych obszarów				
		7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna				
		7.4 Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej				
VIII	Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo	8.1 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego				
		8.2 Aktywne i zdrowe starzenie się				
		8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego				

Numer osi	Nazwa osi	Działanie	Uwzględnienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn			
			Brak uwzględnienia	Niski stopień uwzględnienia	Średni stopień uwzględnienia	Wysoki stopień uwzględnienia
IX	Włączenie społeczne i walka z ubóstwem	8.4 Kształcenie ustawiczne osób dorosłych				
		8.5 Rozwój i wysoka jakość szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego				
		9.1 Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie				
		9.2 Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych				
		9.3 Wspieranie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia				
X	Otwarty rynek pracy	10.1 Działania publicznych służb zatrudnienia na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia				
		10.2 Działania na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia				
		10.4 Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy				
		10.5 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian				
		11.1 Skuteczny i efektywny system wdrażania RPOWŚ 2014–2020				
XI	Pomoc Techniczna	11.2 Wsparcie procesu wdrażania RPOWŚ 2014–2020 poprzez wzmocnienie potencjału administracyjnego				
		11.3 Informacja i promocja RPOWŚ 2014–2020				

Źródło: opracowanie własne

Analiza priorytetów inwestycyjnych dowiodła, iż zapewniono w nich realizację omawianej zasady horyzontalnej. W ramach PI 8iv. przewidziano wsparcie na rzecz równości mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę. Należy też zwrócić uwagę na fakt, iż rozwiązanie przyjęte w ramach RPOWŚ wypełnia wymogi określone w artykułach 3 i 7 rozporządzenia dotyczącego EFS, mówiących o tym, iż zasada równości szans kobiet i mężczyzn powinna być wdrażana w postaci specjalnie dedykowanego, jednego (lub więcej) priorytetu inwestycyjnego, ukierunkowanego na wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia; w rozwoju kariery; w zwalczaniu zjawiska feminizacji ubóstwa; w zwalczaniu stereotypów związanych z płcią na rynku pracy; w godzeniu życia zawodowego z prywatnym; w równym podziale obowiązków opiekuńczych pomiędzy kobietami a mężczyznami; w promowaniu równego wynagrodzenia za jednakową pracę.

TABELA 10 PRIORYTETY INWESTYCYJNE A ZASADA RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYZN

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
1 Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1a. Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1b. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu 	niski
2 Zwiększenie dostępności wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2c. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia 	średni
3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 3a. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości 	średni
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 3b. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 3c. Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług 	niski
4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.a. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.b. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.c. Wspieranie efektywności energetycznej inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu 	niski
5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 5.b. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami 	niski
6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.a. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie 	niski

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.b. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.d. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę 	niski
7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniach najważniejszych infrastruktur sieciowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 7.b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi 	niski
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 7.d. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowania działań służących zmniejszeniu hałasu 	niski
8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8.b. Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8i. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8iv. Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę. 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8v. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8vi. Aktywne i zdrowe starzenie się 	wysoki
9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 9a. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich 	wysoki
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 9i. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie 	wysoki

Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny (PI)	Stopień uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju
	9iv. Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	wysoki
	9v. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.	wysoki
10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	10a. Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	wysoki
	10i. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	wysoki
	10iii. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	wysoki
	10iv. Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	wysoki

Źródło: opracowanie własne

Z punktu widzenia oceny zapisów RPOWŚ pod kątem uwzględnienia zasady równości szans kobiet i mężczyzn ważne jest określenie, czy przydzielone środki finansowe na priorytety inwestycyjne rzeczywiście umożliwiają realizację przedmiotowej polityki horyzontalnej. Z tej perspektywy oceniając założenia RPOWŚ należy powiedzieć, iż alokacja środków w dostatecznym stopniu zapewnia realizację zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Na wszystkie PI finansowane z EFS przewidziano ponad 37 proc. całej alokacji. Na realizację priorytetu inwestycyjnego bezpośrednio związanego z równością szans kobiet i mężczyzn zaplanowano 0,91 proc., co przekłada się na ponad 52,3 mln zł.

TABELA 11 ALOKACJA ŚRODKÓW A ZASADA RÓWNOŚCI SZANS Kobiet I MĘŻCZYŹN

PI	Alokacja środków UE [PLN]	Udział % alokacji	Fundusz
01a	259 793 273,30	4,53%	EFRR
01b	161 215 835,40	2,81%	EFRR
02c	149 442 913,12	2,61%	EFRR
03a	121 789 874,94	2,13%	EFRR
03b	9 296 555,42	0,16%	EFRR
03c	570 534 946,09	9,96%	EFRR
04a	149 382 155,01	2,61%	EFRR
04b	89 294 091,66	1,56%	EFRR
04c	256 389 352,94	4,47%	EFRR

	60 715 978,13	1,06%	EFRR
04e	269 115 251,79	4,70%	EFRR
	49 693 445,62	0,87%	EFRR
05b	56 708 189,12	0,99%	EFRR
06a	109 064 898,69	1,90%	EFRR
06b	380 253 829,64	6,64%	EFRR
06c	163 444 626,46	2,85%	EFRR
06d	29 905 198,33	0,52%	EFRR
	43 725 503,82	0,76%	EFRR
07b	460 331 145,12	8,03%	EFRR
	113 273 666,05	1,98%	EFRR
07d	102 226 076,52	1,78%	EFRR
08i	300 950 693,92	5,25%	EFS
08iii	174 776 892,73	3,05%	EFS
08iv	52 368 303,52	0,91%	EFS
08v	65 545 850,17	1,14%	EFS
08vi	59 412 634,92	1,04%	EFS
08b	59 648 162,87	1,04%	EFRR
09i	145 115 736,26	2,53%	EFS
09iv	248 199 774,08	4,33%	EFS
09v	41 585 275,41	0,73%	EFS
09a	196 355 740,42	3,43%	EFRR
09b	219 472 979,55	3,83%	EFRR
10i	134 232 787,30	2,34%	EFS
10iii	23 696 658,48	0,41%	EFS
10iv	205 642 251,68	3,59%	EFS
10a	31 588 067,31	0,55%	EFRR
	166 312 802,97	2,90%	EFRR
Ogółem	5 730 501 418,76	100%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji RPOWŚ 2014-2020
(III kwartał 2019 r.)

Analiza zapisów RPOWŚ, obejmująca osie priorytetowe, działania, priorytety inwestycyjne oraz alokację środków wykazała, iż Program został zaprojektowany w taki sposób, aby odzwierciedlić perspektywę płci oraz przewidzieć działania, które służyć będą niwelowaniu różnic między kobietami i mężczyznami. Należy stwierdzić, iż przewidziane w RPOWŚ zapisy wykazują zgodność z europejskimi i krajowymi dokumentami strategicznymi oraz obowiązującymi Wytocznymi w tym zakresie.

ETAP WDRAŻANIA

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn została uwzględniona także na poziomie wdrażania RPOWŚ. Widać to np. w systemie wyboru i oceny wniosków o dofinansowanie, który szczegółowo sprawdza wpływ planowanych projektów na niwelowanie różnic ze względu na płeć. W mniejszym

stopniu zainteresowanie realizacją przedmiotowej zasady horyzontalnej widać w działaniach informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez IZ.

DZIAŁANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNE

Zgodnie z zapisami Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014–2020, Instytucja Zarządzająca powinna podnosić świadomość pracowników instytucji zaangażowanych w realizację Programu na temat zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz zwiększać świadomości Beneficjentów na temat realizacji tej zasady horyzontalnej.

W kwestii podnoszenia świadomości pracowników IZ trzeba powiedzieć, iż nie przewidziano osobnych kursów bądź szkoleń, które miałyby zwiększać wiedzę pracowników w tym zakresie. Jak wynika z wywiadów pogłębionych, część pracowników uczestniczyła w tego typu szkoleniach w formie webinarium organizowanych przez instytucje centralne. Ustalono też, że program szkoleń w dużej mierze kształtowany jest w odpowiedzi na potrzeby zgłaszane przez samych pracowników. Brak szkoleń z tego zakresu może świadczyć o tym, iż pracownicy posiadają odpowiednie przygotowanie z tego zakresu. Warto rozważyć pomysł przeprowadzenia bilansu wiedzy z tej dziedziny, która odpowie na pytanie, na ile rzeczywiście pracownicy IZ orientują się w kwestii równości szans kobiet i mężczyzn. Wynik bilansu umożliwiłby określenie, czy istnieje potrzeba wsparcia szkoleniowego pracowników z zakresu równości szans kobiet i mężczyzn.

Trzeba też zwrócić uwagę na fakt, iż kandydaci na ekspertów oceniających wnioski o dofinansowanie przechodzą osobną ścieżkę szkoleniową, w ramach której tematyka zasad horyzontalnych stanowi integralną część szkolenia.

U nas wygląda to w ten sposób, że zdawano się tak zwane platformy, czyli nie wersję papierowe tylko miało się dostęp do platformy elektronicznej. Najpierw była możliwość przejścia takiego kursu, który był czytany przez lektora, były obrazki, była to trochę forma prezentacji, a później był test z tej wiedzy i generalnie tych platform zdawaliśmy w sumie kilkanaście. Musieliśmy zdać testy z poszczególnych zasad horyzontalnych, czyli równości szans kobiet i mężczyzn. Były też kwestie niepełnosprawności. To były odrębne zagadnienia, którym poświęcono tak naprawdę cały czas danego cyklu szkoleń. Bez tego nie moglibyśmy oceniać w ogóle, bo przed przystąpieniem do oceny indywidualnej musieliśmy mieć zaliczone wszystkie te platformy bezwzględnie i certyfikaty.

W przypadku realizacji działań podnoszących świadomość Beneficjentów na temat przedmiotowej zasady horyzontalnej to zidentyfikowano zaledwie jedną inicjatywę, która w sposób bezpośredni związana była z równością szans kobiet i mężczyzn. W kwietniu 2018 roku Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Ostrowcu Świętokrzyskim zorganizował szkolenie pn. „Realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasada równości szans kobiet i mężczyzn”. Odbiorcami szkolenia były podmioty zainteresowane uzyskaniem dofinansowania oraz organizacje realizujące projekty w ramach RPOWŚ 2014–2020. Brakuje jednak innych przykładów, które pokazywałyby aktywność IZ w tym zakresie. Biorąc pod uwagę wnioski z wywiadów pogłębionych z ekspertami oceniającymi

wnioski, mówiące o potrzebie wzrostu świadomości Beneficjentów na temat znaczenia zasad horyzontalnych i sposobach ich realizacji w projektach, należy położyć większy nacisk na działania służące zwiększaniu świadomości na temat zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Podkreślenia wymaga fakt, iż inne działania informacyjno-promocyjne (np. aktywność w mediach takich jak: radio, telewizja, prasa, ale też działalność w social mediach), nie były dedykowane politykom horyzontalnym, lecz raczej służyły promowaniu poszczególnych konkursów organizowanych w ramach Programu. Uzasadnione wydaje się twierdzenie, iż politykom horyzontalnym, w tym zasadzie równości szans kobiet i mężczyzn, powinny zostać zadedykowane osobne działania informacyjno-promocyjne, które wyjaśnią, czym są te polityki i dlaczego tak ważne jest ich wdrażanie.

SYSTEM OCENY WNIOSKÓW

W RPOWŚ zapisano, iż „procedury wyboru projektów jak i proces ich realizacji uwzględniać będą sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze. W oparciu o specjalne kryteria w formie listy pytań sprawdzających ocena merytoryczna projektów weryfikować będzie spełnienie tzw. standardu minimum w odniesieniu do zasady równości płci tj. specyfikę sytuacji kobiet i mężczyzn w procesie planowania założeń projektu oraz jej przełożenie na równościowe cele i działania projektu”³⁸. Standard minimum, jak wyjaśniają Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020, jest to narzędzie używane do oceny realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach projektów współfinansowanych z EFS. Narzędzie to obejmuje zestaw pięciu zagadnień i ocenia czy wnioskodawca uwzględnił kwestie równościowe w ramach analizy problematyki projektu, zaplanowanych działań, wskaźników i opisu wpływu realizacji projektu na sytuację grupy defaworyzowanej ze względu na płeć.

W inny sposób dokonuje się oceny wniosków o dofinansowanie pod kątem wpływu na zasadę równości szans kobiet i mężczyzn w osiach finansowanych przez EFRR i EFS. W celu określenia tych różnic zostanie przedstawiona analiza na temat tego, w jaki sposób zapewniono realizację przedmiotowej zasady horyzontalnej w procesie oceny wniosków w ramach osi 1-7 (EFRR) i 8-10 (EFS).

EFRR

WRPOWŚ przyjęło rozwiązanie, zgodnie z którym dofinansowanie może być udzielone tylko takiemu projektowi, który wykazuje pozytywny bądź neutralny wpływ na zasadę równości szans kobiet i mężczyzn. Projekt, który mógłby wpływać na pogłębianie się nierówności ze względu na płeć, byłby odrzucony. Weryfikacja wniosków pod kątem wpływu na równość szans kobiet i mężczyzn odbywa się w ramach kryteriów dopuszczających ogólnych. W ocenie wniosku bierze się pod uwagę kryterium dotyczące zgodności z politykami horyzontalnymi. Ekspert oceniający wnioski na tym etapie analizuje zgodność projektu z zasadą promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a następnie przypisuje ocenę (tak/nie lub nie dotyczy). Podkreślenia wymaga fakt,

---

³⁸ Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, s. 311.

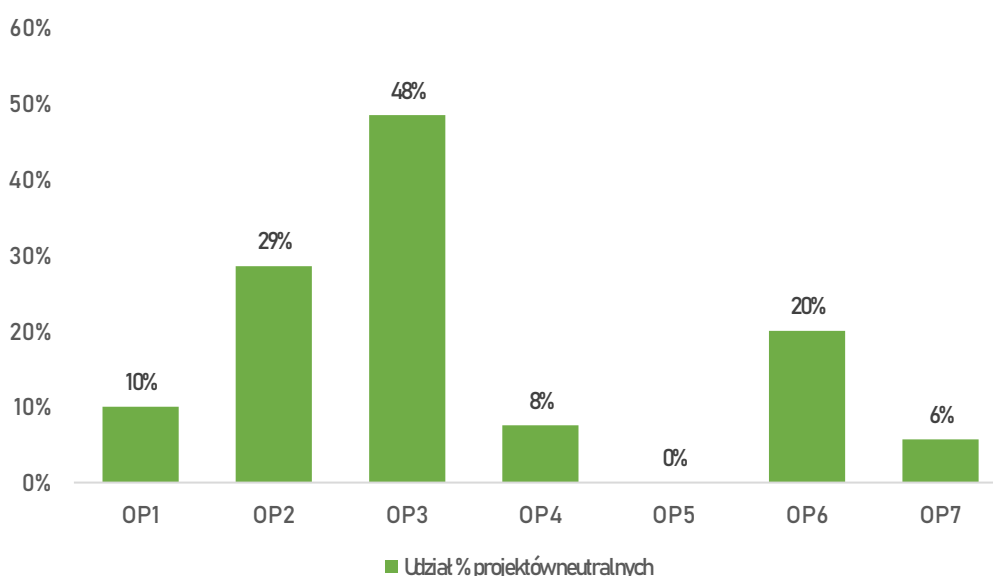
iż na wezwanie Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2014–2020, Wnioskodawca może uzupełnić lub poprawić projekt w zakresie niniejszego kryterium (zgodnie z art. 45 ust. 3 ustawy wdrożeniowej).

O ile zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami była zapewniana także w kryteriach dopuszczających sektorowych, o tyle w przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn ocena wniosków pod kątem tej zasady odbywa się jedynie na poziomie kryteriów dopuszczających ogólnych. W systemie oceny wniosków w ramach EFRR nie przewidziano też wpisania przedmiotowej zasady horyzontalnej jako kryterium punktowego. Mimo to należy stwierdzić, iż w odpowiedni sposób zapewniono realizację zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Przede wszystkim wprowadzono rozwiązania, które skutecznie blokują możliwość dofinansowania projektów negatywnie wpływających na tę zasadę.

W badaniu podjęto próbę oszacowania udziału procentowego projektów neutralnych w stosunku do ogólnej liczby projektów w ramach poszczególnych osi priorytetowych finansowanych z EFRR. W celu oszacowania skali tego zjawiska zbadano wnioski o dofinansowanie pod kątem uwzględnienia w nich zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Badanie przeprowadzono na losowo wybranej, reprezentatywnej próbie projektów w ramach osi EFRR.

W skali wszystkich projektów realizowanych w wyżej wymienionych osiach, projekty neutralne stanowią 22,5 proc. ogółu. Najwyższy udział projektów neutralnych występuje w osi 3 „Efektywna i zielona energia”, co wynika ze specyfiki tematycznej osi (48 proc.). Z kolei najmniejszy udział projektów neutralnych występuje w osiach 7 „Sprawne usługi publiczne” (6 proc.) i 5 „Nowoczesna komunikacja”.

WYKRES 33 UDZIAŁ % PROJEKTÓW NEUTRALNYCH W OSIACH 1-7 FINANSOWANYCH Z EFRR

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania wniosków o dofinansowanie

W kontekście oceny projektów finansowanych z EFRR pod kątem realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn należy zwrócić uwagę na następującą kwestię. Wzór wniosku o dofinansowanie projektu w części X „Zgodność projektu z zasadami” pozwala na dokonanie oceny projektu łącznie dla obu zasad tj. zasady równości szans kobiet i mężczyzn, oraz zasady równości szans i niedyskryminacji. Beneficjenci we wnioskach o dofinansowanie odnoszą się do obowiązujących dokumentów zarówno

wspólnotowych jak i krajowych (m.in. Rozporządzenie Ogólne i Wytyczne MliR), dość obszernie i precyzyjnie uzasadniają pozytywny wpływ projektu na realizację tych zasad horyzontalnych, przy czym opisy te w większej części odnoszą się do zasady niedyskryminacji wskazując m.in. na likwidację barier architektonicznych czy też uniwersalne projektowanie. Jednocześnie wśród projektów EFRR dominują deklaracje o zapewnieniu zgodności z zasadami polityk horyzontalnych i braku dyskryminacji na każdym etapie realizacji projektu, równym dostępnie do powstałej infrastruktury, zatrudnienia, wynagrodzenia czy kształcenia niezależnie od płci, wieku, pochodzenia, niepełnosprawności, zamożności, orientacji seksualnej czy religii. W pojedynczych przypadkach odnotowano bardziej precyzyjnie określone działania w kontekście wspierania równości szans kobiet i mężczyzn, tj. deklaracja stosowania języka wrażliwego na płeć i unikanie stereotypowych przekazów w ramach działań rekrutacyjnych, czy też działania umożliwiające godzenie życia zawodowego i prywatnego poprzez elastyczny czas pracy oraz pracę zdalną.

Można zatem przypuszczać, iż na dość wysoki wynik projektów zadeklarowanych jako pozytywne w kontekście zasady równości kobiet i mężczyzn – tj. blisko 78% wszystkich projektów EFRR, wpływ miała konstrukcja formularza wniosku o dofinansowanie, nie dającego Wnioskodawcy pola do odrębnej oceny każdej z tych polityk horyzontalnych. Z drugiej strony, na podstawie analizy uzasadnienia zawartego we wnioskach o dofinansowanie dla pozytywnego wpływu niniejszej zasady, w ocenie Ewaluatora, w większości przypadków projekty można byłoby zakwalifikować jako neutralne (tj. deklarujące równy dostęp i brak dyskryminacji). Szczególnie widoczne jest to w odniesieniu do projektów dotyczących inwestycji drogowych, gdzie 100 proc. uznano za pozytywne z uwagi na równy dostęp w korzystaniu z infrastruktury drogowej zarówno przez kobiety jak i mężczyzn. Wydaje się zatem, że zagadnienia te powinny zostać włączone w tematykę szkoleń dla Beneficjentów.

Ponadto, wydaje się uzasadnione, aby w nowej perspektywie finansowanej rozdzielono obie polityki horyzontalne w formularzu wniosku, co powinno umożliwić bardziej precyzyjne monitorowanie poziomu realizacji obu polityk horyzontalnych. Takie rozwiązanie jest już obecnie stosowane w innych RPO (np. RPOWD). Po wprowadzeniu sygnalizowanej zmiany Wnioskodawca osobno oceniałby i uzasadniał wpływ projektu na zasadę równości szans kobiet i mężczyzn oraz zasadę równości szans i niedyskryminacji.

EFS

W procesie oceny wniosków w osiach 8-10 zastosowano procedury znacznie dokładniej oceniające wnioski pod kątem wpływu na zasadę równości szans kobiet i mężczyzn. Należy zacząć od uwagi, iż do oceny wniosków o dofinansowanie wykorzystywane są tzw. kryteria horyzontalne. Jednym z nich jest zgodność projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn. Wnioskodawca powinien zgodnie z Instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu wskazać we wniosku o dofinansowanie, w tym w szczególności w opisie: grupy docelowej, zadań oraz zarządzania projektem w jaki sposób będzie zapewniona realizacja w ramach projektu zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Ocena kryterium będzie prowadzona w oparciu o standard minimum. Spełnienie kryterium będzie weryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Standard minimum składa się z 5 punktów. Aby pozytywnie przejść ocenę w ramach standardu minimum, wniosek musi zdobyć co najmniej 3 punkty. W pierwszej kolejności sprawdza się, czy została przeprowadzona diagnoza, potwierdzająca istnienie barier równościowych w obszarze

tematycznym interwencji. Następnie ocenia się, czy przewidziane w projekcie działania odpowiadają na zidentyfikowane bariery równościowe. W dalszej fazie weryfikuje się, czy wniosek zawiera działania, zapewniające przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn, tak aby na żadnym etapie realizacji projektu nie pojawiły się problemy z przestrzeganiem tej zasady. Kolejnym krokiem w ocenie wniosku jest sprawdzenie czy wskaźniki realizacji projektu zostały podane w podziale na płeć i czy został umieszczony opis tego, w jaki sposób rezultaty przyczynią się do zmniejszenia barier równościowych, istniejących w obszarze tematycznym interwencji. Ostatnią kwestią jest ustalenie, jakie wskazano w projekcie działania, mające na celu zapewnienie równościowego zarządzania projektem.

Eksperti biorący udział w wywiadach pogłębionych podkreślali, że z punktu widzenia oceny wniosków najważniejszy jest pierwszy punkt, dotyczący diagnozy uzasadniającej przeprowadzenie interwencji w danym obszarze.

Tak naprawdę najważniejszym punktem jest punkt pierwszy, czyli czy w ogóle wnioskodawca dokonał analizy i wskazał wniosku, że bariery występują lub nie. Bo jeżeli tak naprawdę nie ma tego pierwszego punktu lub jest niespełniony, to z automatu jest niespełniony drugi i trzeci. Ten pierwszy punkt jest kluczowy dlatego, że od niego wywodzimy dalszy opis. Jeżeli nie ma tego początku, tego najważniejszego to też nie jesteśmy w stanie nic ocenić, bo jeżeli Wnioskodawca nam rozpisze uczestników na płeć, ale my nie wiemy z czego to wynika, to jak możemy wtedy podejść pozytywnie do oceny podziału uczestników ze względu na płeć.

Jednocześnie zauważano liczne problemy u Wnioskodawców z prawidłowym przeprowadzeniem działań diagnostycznych. Przykładem błędu jest podawanie danych, które nie dotyczą obszaru, na którym planuje się realizowanie działań. Innym błędem jest analizowanie sytuacji grup, do których nie jest planowane w projekcie wsparcie. Źle przeprowadzona diagnoza w zasadzie przekreśla szanse wniosku na uzyskanie dofinansowania, gdyż zaplanowane w projekcie cele i działania nie są podparte analizą stanu faktycznego, która mogłaby uzasadnić uruchomienie takiej interwencji.

Zdaniem ekspertów oceniających projekty, standard minimum umożliwi trafną ocenę wniosków i zidentyfikowanie do dofinansowania tych projektów, które w największym stopniu służą realizacji przedmiotowej zasady horyzontalnej.

OCENA REALIZACJI ZASADY RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN PRZEZ BENEFICJENTÓW

W ramach niniejszych prac badawczych, przeprowadzono badanie ilościowe wśród Beneficjentów, którzy ocenili obowiązujące procedury związane z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn oraz jej realizację w prowadzonych przez siebie projektach. Dzięki uzyskanym w ten sposób danym, możliwe jest pogłębienie przedmiotowych analiz, w szczególności poprzez ustalenie, czy zapewnione zostało Beneficjentom niezbędne wsparcie w przygotowaniu i realizacji projektów uwzględniających w największym stopniu tę zasadę horyzontalną.

Badani Beneficjenci na początku przeprowadzanych z nimi wywiadów, wskazywali, której zasady horyzontalnej dotyczyły w największym stopniu realizowane przez nich projekty – zasadę równości

szans kobiet i mężczyzn wskazało w tym kontekście 82 Beneficjentów, co stanowi 24 proc. wszystkich badanych. W niniejszej części opisu wyników zrealizowanych badań empirycznych, analizy skupiają się wokół tej wyodrębnionej grupy respondentów.

W pierwszej kolejności, badanych Beneficjentów poproszono o ocenę poziomu trudności procesu przygotowania wniosku w ramach RPOWŚ, w zakresie uwzględnienia w nim omawianej zasady horyzontalnej. Zgodnie z zebranymi odpowiedziami w tej grupie respondentów, opinie Beneficjentów w większości wskazują na to, że proces ten jest łatwy (56,1 proc. odpowiedzi). W opozycji do powyższego, 34,1 proc. respondentów uznało, że przygotowanie wniosku pod tym względem jest zadaniem trudnym. Tylko 4,9 proc. badanych ocenia poziom trudności przygotowania wniosku w zakresie uwzględniania zasady równości szans kobiet i mężczyzn jako bardzo łatwy – jednocześnie podobny odsetek Beneficjentów ocenia ten proces jako bardzo trudny do wykonania.

WYKRES 34 OCENA POZIOMU TRUDNOŚCI PRZYGOTOWANIA WNIOSKU W RAMACH RPOWŚ W ZAKRESIE UWZGLĘDNIENIA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

Jeśli chodzi o poziom czasochłonności procesu uwzględniania zasady równości szans kobiet i mężczyzn we wniosku o dofinansowanie w ramach RPOWŚ 2014–2020, to w sumie przeszło 56 proc. badanych oceniło go jako czasochłonny bądź bardzo czasochłonny. 34,1 proc. Beneficjentów podzieliło zdanie, iż przygotowanie wniosku jest przeciętnie czasochłonne, natomiast jedynie 10 proc. było zdania, że proces ten jest mało czasochłonny. Uzyskane wyniki w tej kwestii wskazują na to, że wśród Beneficjentów w większym stopniu panuje jednak poczucie, że mimo stosunkowo łatwego procesu uwzględnienia zasady horyzontalnej w dokumentacji związanej z ubieganiem się o środki w ramach Programu na realizację swojego projektu, wymaga on znacznego nakładu czasu.

WYKRES 35 OCENA POZIOMU CZASOCHŁONNOŚCI PROCESU UWZGLĘDNIENIA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN

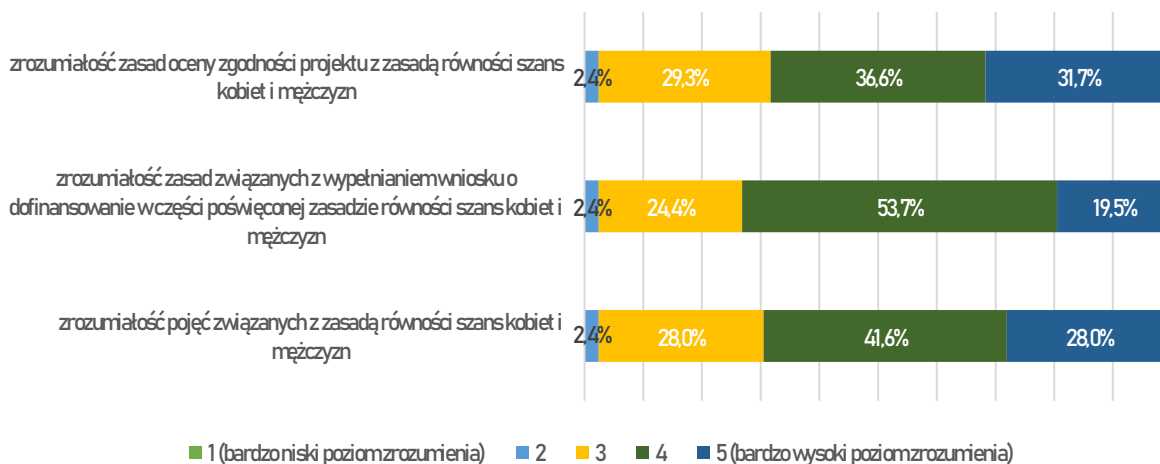

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode

Co równie ważne w powyższym kontekście, jednocześnie Beneficjenci stosunkowo wysoko oceniają poziom zrozumiałości procedur, kryteriów i pojęć związanych z zasadą równości szans płci. Szczególnie zaznaczyć trzeba, że żaden z respondentów w tej grupie badanych, nie ocenił poziomu zrozumienia zasad w jakimkolwiek aspekcie jako skrajnie niski (ocena „1” na skali 1–5). Zdecydowana

większość Beneficjentów wyrażała pozytywną ocenę w tym kontekście – ok. 70 proc. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

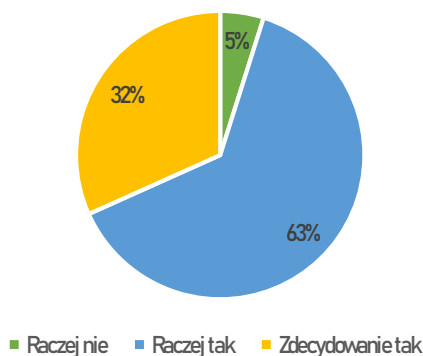
WYKRES 36 OCENA POZIOMU ZROZUMIENIA OBOWIĄZUJĄCYCH PROCEDUR ZWIĄZANYCH Z ZASADĄ RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Zdecydowanie pozytywnie wypada także w opinii Beneficjentów jakość przygotowanych materiałów informacyjnych, udostępnianych przez IZ, mających pomóc wnioskodawcom w prawidłowym przygotowaniu dokumentacji. Jak uznała przeważająca większość badanych, objaśniają one w wystarczającym stopniu kwestie dotyczące zasady równości płci – takie zdanie podzielało aż 95 proc. badanych. Za ledwie 5 proc. respondentów uważało z kolei, iż kwestie związane z przedmiotową zasadą horyzontalną nie zostały dostatecznie omówione. Świadczy to o bardzo dużej adekwatności i przydatności przygotowywanych przez IZ materiałów informacyjnych, które zdaniem samych Beneficjentów okazują się niezwykle pomocne w procesie uwzględniania przedmiotowej zasady horyzontalnej we wniosku o dofinansowanie w ramach Programu. Taka wysoka ocena bez wątpienia koreluje także z wcześniej prezentowaną dobrą oceną zrozumiałości zapisów odnoszących się do procedur związanych z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, które w odpowiedni sposób są objaśniane w omawianych materiałach.

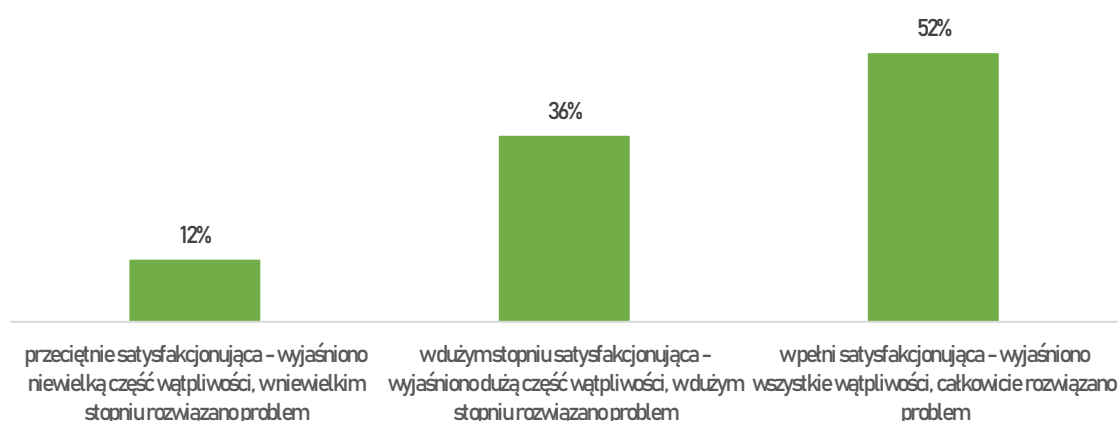
WYKRES 37 OCENA MATERIAŁÓW INFORMACYJNYCH POD KĄTEM OBJAŚNIANIA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Do powyższych wniosków płynących z zebranych wyników badania ilościowego, nawiązuje również kolejna poruszana w nich kwestia. Jak wynika ze zgromadzonego materiału badawczego, tylko niewielka część Beneficjentów (30 proc.) zwróciła się do IZ z prośbą o pomoc w procesie przygotowania wniosku o dofinansowanie w zakresie spełnienia zasady równości kobiet i mężczyzn. Może to oznaczać, że większość z nich nie odczuwała takiej potrzeby, mając dostęp do dobrze przygotowanych materiałów informacyjnych, objaśniających wątpliwości związane ze zrozumieniem procedur odnoszących się do uwzględniania tej zasady horyzontalnej w aplikowanych wnioskach na dotacje projektów. Wśród tych Beneficjentów, którzy korzystali z pomocy IZ, zdecydowanie przeważały pozytywne oceny na temat jakości i przydatności pomocy uzyskanej od IZ. W 88 proc. uznali oni otrzymaną pomoc za w pełni lub w wysokim stopniu odpowiadającą ich oczekiwaniom, podczas gdy zaledwie 12 proc. badanych zadeklarowało, że była ona przeciętnie satysfakcjonująca. Warto wyraźnie podkreślić, że w tej grupie badanych nie pojawiła się ani jedna opinia skrajnie negatywna odnośnie otrzymanej pomocy.

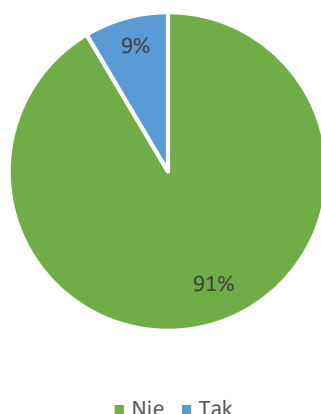
WYKRES 38 OCENA POMOCY UZYSKANEJ ZE STRONY IZ W KWESTII ZASADY RÓWNOŚCI SZANS Kobiet I MĘŻCZYŹN

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Chcąc rzetelnie zgłębić podnoszoną problematykę badawczą, biorących udział w wywiadach ilościowych Beneficjentów pytano także o to, czy w trakcie realizacji projektów napotykali na bariery związane z wdrażaniem zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Analiza zgromadzonych odpowiedzi pokazuje, że tylko 9 proc. badanych, deklarujących, że realizowane przez nich projekty w największym stopniu dotyczyły właśnie tej zasady horyzontalnej, napotkało na jakiegokolwiek trudności w tym zakresie. Pozostała część respondentów, a więc aż 91 proc. z nich, deklarowała brak występowania problemów we wdrażaniu zasady równości płci. Beneficjenci, którzy doświadczyli trudności, wskazywali głównie na przyczyny związane z problemami w rekrutacji czy też z osiągnięciem odpowiednich wartości wskaźników.

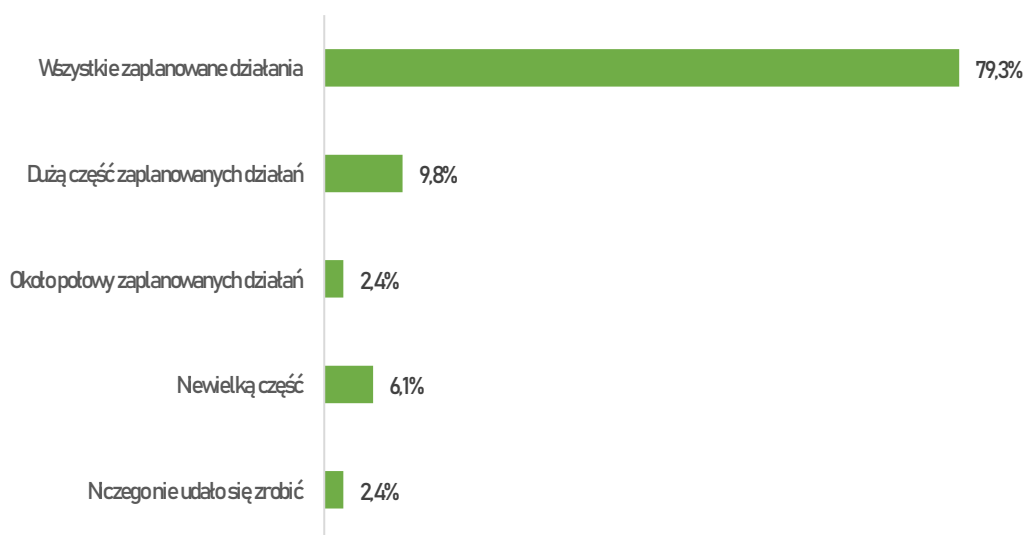
WYKRES 39 OCENA TRUDNOŚCI ZWIĄZANYCH Z WDRAŻANIEM ZASADY RÓWNOŚCI SZANS Kobiet I MĘŻCZYŹN

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Podobnie jak w przypadku pozostałych zasad horyzontalnych omawianych w niniejszym raporcie, również i w tym korzystnie została oceniona przez Beneficjentów kwestia wykonania zaplanowanych w projekcie działań, jeśli chodzi o realizację zasady równości kobiet i mężczyzn. Wiąże się to z wyżej omawianym pozytywnym obrazem wdrażania zasad równości kobiet i mężczyzn, w kontekście występowania jakichkolwiek barier. Blisko 80 proc. Beneficjentów wskazywało, iż zrealizowało wszystkie planowane przez nich działania w ramach projektu, jeśli chodzi o omawianą zasadę horyzontalną. Co 10 badany przyznawał z kolei, że udało się wykonać większą część zadań. Pozostali, a więc kolejne 10 proc. respondentów z tej grupy, deklarowali, że wykonali zaplanowane działania w połowie lub w mniejszym stopniu.

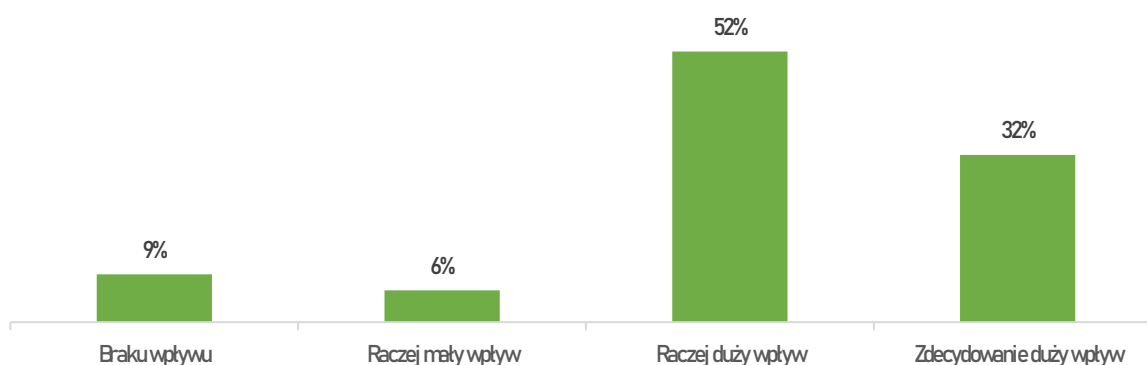
WYKRES 40 OCENA STOPNIA ZREALIZOWANIA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z ZASADĄ RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Badanie ilościowe realizowane wśród Beneficjentów miało także na celu poznanie ich oceny stopnia wpływu realizowanych przez siebie projektów na poprawę sytuacji społeczno-zawodowej kobiet w regionie. 9 proc. respondentów grupy skupionej wokół omawianej zasady horyzontalnej uważa, że podejmowane przez nich działania nie mają żadnego wpływu na tę kwestię, natomiast 6 proc. Beneficjentów oceniło, iż ich projekty mają raczej mały wpływ w tym zakresie. Największa część tej grupy badanych, bo przeszło połowa, określiła wpływ realizowanych przez nich projektów na poprawę sytuacji społeczno-zawodowej kobiet w województwie świętokrzyskim jako raczej duży – z kolei aż 32 proc. było o tym zdecydowanie przekonanych.

WYKRES 41 OCENA WPŁYWU PROJEKTÓW NA POPRAWĘ SYTUACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ Kobiet W REGIONIE

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode

Analizując wyniki badania ilościowego realizowanego wśród Beneficjentów, którzy deklarują prowadzenie projektów spełniających w największym stopniu zasadę horyzontalną związaną z równością szans kobiet i mężczyzn, można wysnuć wnioski podobne do tych, które charakteryzowały omówioną wcześniej część badań skupioną wokół zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Zbieżną konkluzją pozostaje z całą pewnością to, że proces przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu w kontekście uwzględnienia w nim zasady równości wciąż nie jest łatwym zadaniem dla wszystkich korzystających z dofinansowań w ramach Programu Beneficjentów – wielu z badanych uważa nadto, że proces ten jest czasochłonny.

Korzystnie wpływającym czynnikiem na całościową ocenę procedur związanych z wdrażaniem tej zasady horyzontalnej jest jednak bardzo dobre – zdaniem badanych – przygotowanie materiałów informacyjnych, objaśniających kwestie związane z przygotowywaniem wniosków pod tym kątem. Z badań wyłania się bardzo pozytywny obraz pomocy w tym zakresie otrzymywanej przez Beneficjentów z IZ. Wszystko to w sposób znaczny wpływa na wysoki poziom zrozumienia zapisów oscylujących wokół uwzględniania zasady równości kobiet i mężczyzn w dokumentacji składanej podczas procesu aplikowania o dofinansowanie w ramach RPOWŚ 2014–2020.

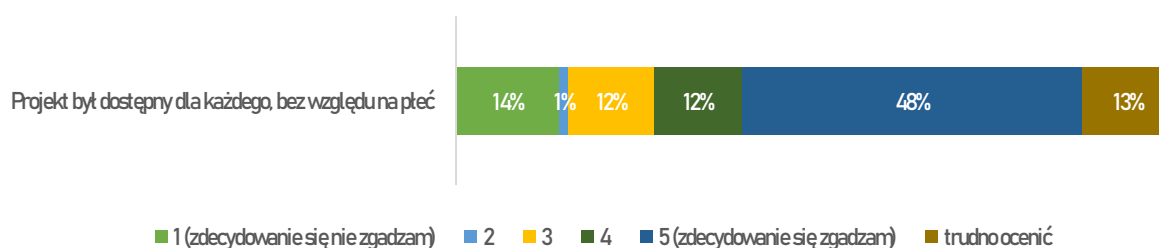
Podobnie też jak w przypadku zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych, Beneficjenci wykazują wysoki stopień deklarowanej realizacji działań związanych z zasadą horyzontalną. Pokrywa się to ze stosunkowo wysokim poczuciem wpływu realizowanych przez Beneficjentów projektów na poprawę sytuacji społeczno-zawodowej grup defaworyzowanych ze względu na płeć w województwie świętokrzyskim.

OCENA STOPNIA REALIZACJI ZASADY RÓWNOŚCI SZANS Kobiet I MĘŻCZYŹN PRZEZ UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW

W kontekście realizacji zasad horyzontalnych, w badaniach ilościowych mieli okazję wypowiedzieć się sami uczestnicy projektów finansowanych w ramach RPOWŚ 2014–2020. Jak zostało to już omówione we wcześniejszej części raportu, udział w badaniu ankietowym kierowanym do uczestników udział wzięło 402 respondentów, z czego 81 proc. stanowiły kobiety, natomiast 19 proc. mężczyźni. W celu dokonania analizy realizacji zasady horyzontalnej skupionej wokół równości szans kobiet i mężczyzn w ramach przedmiotowych projektów, warto przyrzeć się ze szczególną uwagą danym, uzyskanym dzięki zgromadzonym opiniom badanych na temat stopnia dostępności projektów, w których wzięli udział, ze względu na płeć. Przyglądając się poniższemu wykresowi, można zauważyć, że w ocenie 60 proc. respondentów, projekty te były dostępne dla każdego – zarówno kobiet i mężczyzn. Jednocześnie jednak, stosunkowo wysoki odsetek odnotowano w przypadku oceny skrajnie negatywnej – 14 proc.

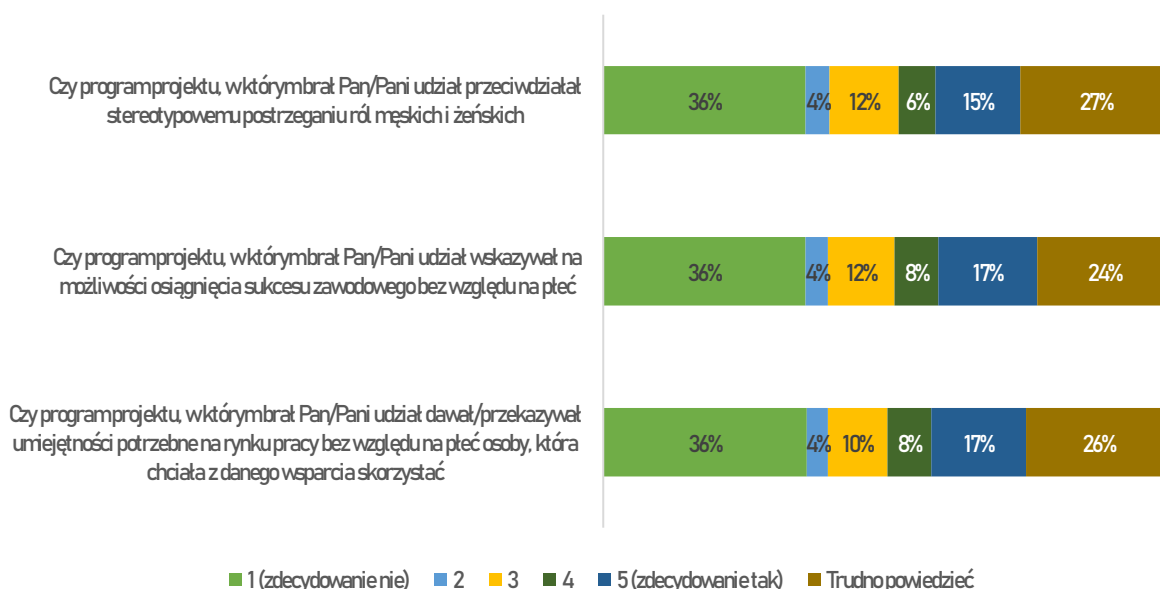
WYKRES 42 OCENA DOSTĘPNOŚCI PROJEKTÓW ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAWI – mix mode.

W omawianym kontekście, cenne informacje dotyczą także opinii na temat tego, czy programy projektów realizowanych w ramach RPOWŚ 2014–2020 zawierały w sobie założenia negujące stereotyp postrzegania ról męskich i żeńskich, a ponadto, czy wskazywały uczestnikom na możliwości osiągnięcia sukcesów zawodowych bez względu na płeć i czy były źródłem nabywania umiejętności potrzebnych na rynku pracy również bez względu na płeć osoby, która chciała z danego wsparcia skorzystać. Wyniki w tym zakresie kształtują się niezbyt korzystnie – odsetek ocen pozytywnych, skupionych powyżej środka skali, oscyluje w granicach 21–25 proc. Wydaje się zatem zasadnym, wysnuć wniosku o konieczności większej koncentracji uwagi na wypełnianiu powyższych założeń związanych z zasadą równości płci w realizowanych projektach w ramach Programu – tak, by w praktyce były one wyraźniej odczuwalne przez samych ich uczestników.

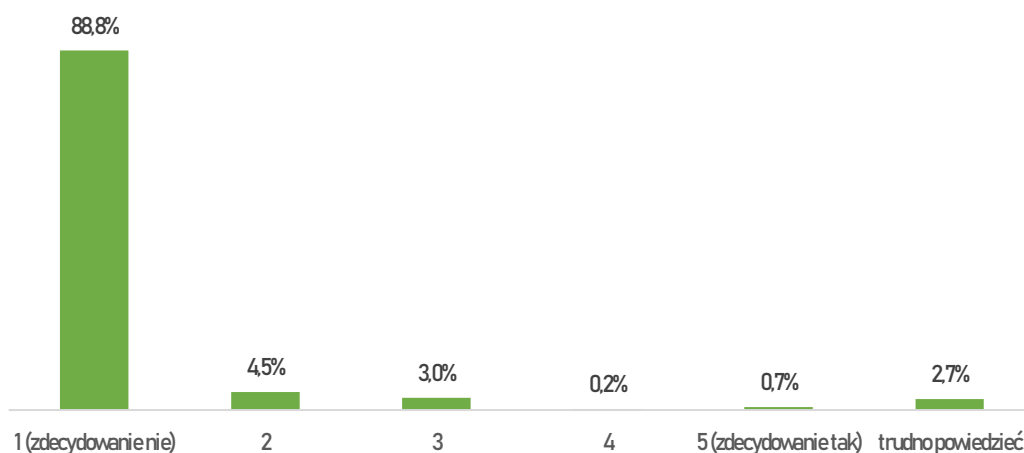
WYKRES 43 OCENA PROJEKTÓW POD WZGLĘDEM PRZECIWDZIAŁANIA STEREOTYPOM ZWIĄZANYM Z ROLAMI MĘSKIMI I ŻEŃSKIMI, WSKAZYWANIA MOŻLIWOŚCI OSIĄGANIA SUKCESÓW ZAWODOWYCH ORAZ PRZEKAZYWANIA UMIEJĘTNOŚCI POTRZEBNYCH NA RYNKU PRACY BEZ WZGLĘDU NA PŁEĆ

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode.

Respondenci wypowiedzieli się także na temat swoich odczuć i doświadczeń, w kwestii bycia gorzej traktowanym jako uczestnik projektu z powodu swojej płci. Przeważająca większość – niemal 90 proc. badanych, którzy korzystali ze wsparcia projektowego w ramach RPOWŚ 2014–2020, zdecydowanie temu zaprzeczyła. Pozwala to uznać, że podstawowe założenia zasady równości kobiet i mężczyzn są w bardzo wysokim stopniu spełniane w ramach projektów prowadzonych z wykorzystaniem finansowania Programu w województwie świętokrzyskim.

WYKRES 44 ODCZUCIA UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW POD WZGLĘDEM RÓWNOŚCI TRAKTOWANIA ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI/CAM – mix mode.

Na podstawie przeprowadzonego badania ilościowego wśród uczestników projektów można stwierdzić, iż poczucie dostępności do udziału w nich zarówno dla kobiet jak i mężczyzn kształtuje się dość wysoko. Wydaje się jednak, że wciąż problematyczna jest kwestia przeciwdziałania stereotypowemu postrzeganiu ról męskich i żeńskich. Niski odsetek ocen pozytywnych odnośnie projektów pod tym względem, pozwala sądzić o konieczności większej koncentracji uwagi na podkreślaniu założeń negujących stereotypy płciowe.

ETAP MONITOROWANIA I KONTROLI

W procesie monitorowania RPOWŚ zostały uwzględnione wskaźniki, które uwzględniają perspektywę płci i pozwalają mierzyć postępy w polepszaniu sytuacji kobiet w województwie świętokrzyskim. Przewidziane wskaźniki odnoszą się zarówno do miejsc pracy (utworzonych lub utrzymanych), ale też do usług szkoleniowo-doradczych, którymi objęto kobiety. Dobre wskaźniki charakteryzują się wysoką trafnością oraz adekwatnością.

TABELA 12 WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE RÓWNOŚĆ SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN

Lp.	Nazwa wskaźnika	T	A
1	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - kobiety [EPC]		
2	Liczba osób objętych szkoleniami / doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych - kobiety [osoby]		
3	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy - pozostałe formy - kobiety [EPC]		
4	Liczba utrzymanych miejsc pracy - kobiety [EPC]		
5	Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach - kobiety [EPC]		
6	Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa) - kobiety [EPC]		
7	Liczba kobiet objęta wsparciem w projekcie		
8	Liczba kobiet, które podjęły zatrudnienie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)		

Źródło: opracowanie własne na podstawie SZOOP RPOWŚ

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie dobrych praktyk występujących w projektach realizowanych w ramach RPOWŚ 2014–2020. Zidentyfikowane dobre praktyki polegają na zapewnieniu realizacji jednej (lub więcej) z czterech polityk horyzontalnych w projekcie. Projekty te były dobierane na podstawie kilku kryteriów. Po pierwsze, zwracano uwagę na innowacyjność założeń projektu. Po drugie, oceniano też wskaźniki przyjmowane w ramach projektu. I po trzecie, jakie rozwiązania zastosowano, aby umożliwić realizację polityk horyzontalnych. Poniżej zawarto opis czterech przypadków.

Projekt		Azymut na zmiany
Polityki horyzontalne	Zasady równości szans kobiet i mężczyzn	
Priorytet	9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem	
Działanie	9.1. Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie (projekty konkursowe).	
Miejsce realizacji projektu	<p>Tereny gmin położonych na Obszarach Strategicznej Interwencji to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Powiat buski, gminy: Wiślica, Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy, Pacanów, Gnojno, ▪ Powiat jędrzejowski, gminy: Słupia, Nagłowice, Oksa, Małogoszcz, Imielno, Wodzisław, ▪ Powiat kazimierski, gminy: Kazimierza Wielka, Skalbmierz, Czarnocin, Bejce, Opatowiec; ▪ Powiat kielecki, gminy: Mniów, Łopuszno, Pierzchnica, Raków, Łągów, Bodzentyn; ▪ Powiat konecki, gminy: Gowarczów, Stąporków, Smyków, Radoszyce, Fałków, Ruda Maleniecka, Słupia (konecka); ▪ Powiat opatowski, gminy: Lipnik, Wojciechowice, Iwaniska, Baćkowice, Sadowie, Tartów, ▪ Powiat ostrowiecki, gminy: Ćmielów, Battów, Bodzechów, Kunów, Waśniów; ▪ Powiat pińczowski, gminy: Michałów, Działoszyce, Żłota; ▪ Powiat sandomierski, gminy: Klimontów, Łoniów, Koprzywnica, Samborzec, Obrazów, Dwikozy, Wilczyce; ▪ Powiat skarżyski, gmina Blizyn; ▪ Powiat starachowicki, gminy: Mirzec, Wąchock; ▪ Powiat staszowski, gminy: Szydłów, Osiek, Oleśnica; ▪ Powiat włoszczowski, gminy: Kluczewsko, Secemin, Radków, Moskorzew.T 	
Nazwa beneficjenta	Stowarzyszenie PROREW	
Cel projektu	Cel projektu to zwiększenie zdolności do zatrudnienia oraz aktywnego udziału w życiu społeczno-zawodowym 100 (60K/40M) osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w wieku 18 lat i więcej, które uczą się lub zamieszkują	

	w woj. świętokrzyskim wyłącznie na obszarach wiejskich położonych na terenach gmin OSI.
Opis projektu	<p>W projekcie „Azymut na zmiany” przewidziano następujące rodzaje wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Indywidualne spotkania z doradcą zawodowym; ▪ Grupowe treningi kompetencji społecznych; ▪ Innowacyjny jobcoaching; ▪ Indywidualne poradnictwo prawne i obywatelskie oraz psychologiczne; ▪ Szkolenia podnoszące kompetencje lub kwalifikacje zawodowe; ▪ Staże i pośrednictwo pracy; ▪ Stypendia szkoleniowe i stażowe; ▪ Badania lekarskie i ubezpieczenie NNW w ramach staży; ▪ Zwrot kosztów dojazdu dla 100% Uczestników Projektu.
Dobre Praktyki	<p>Projekt nastawiony był na niwelowanie różnic w dostępie do zatrudnienia pomiędzy kobietami a mężczyznami na terenie OSI. Wsparciem objęto 60 kobiet i 40 mężczyzn. Dla faktycznego urzeczywistnienia zasady równości szans kobiet i mężczyzn wprowadzono do projektu szereg rozwiązań, które stanowiąc mogą dobre praktyki warte kontynuowania w innych projektach. Rozwiązania stanowiące dobrą praktykę stosowano m.in. w procesie rekrutacji. Proces ten bowiem nie ograniczał się do umieszczania ogłoszeń w mediach czy w Internecie, lecz szedł znacznie dalej. Wykonano bowiem działania promocyjne bezpośrednio w społecznościach lokalnych. Współpracowano w tym w zakresie z sołtysami, księżmiami, lokalnymi działaczami. Poprzez dywersyfikację kanałów promocyjnych udało się dotrzeć do osób, które nie dowiedziałyby się o możliwości udziału w projekcie, gdyby wykorzystane były tylko tradycyjne kanały komunikacji. Innym rozwiązaniem stanowiącym dobrą praktykę było uelastycznienie grafiku zajęć, aby uczestniczki projektu mogły pogodzić zajęcia w ramach projektu z innymi zobowiązaniami (np. odpowiedzialność za dzieci do szkół). W przypadku uczestniczek samotnie wychowujących dzieci stosowano rozwiązanie, polegające na indywidualnym ustalaniu grafiku zajęć. Pod kątem możliwości czasowych uczestniczek tworzone grafiki zajęć.</p> <p>Zastosowane rozwiązania wpisują się w zasadę równości szans kobiet i mężczyzn. Jednocześnie działania projektowe pozwalały niwelować różnice w dostępie do szkoleń i kursów pomiędzy kobietami a mężczyznami.</p>

Projekt	Nowa Jakość Codzienności: rozwój usług społecznych w regionie świętokrzyskim: wsparcie środowiskowe osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych, rodzinne domy pomocy i mieszkalnictwo wspomagane.
Polityki horyzontalne	Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
Priorytet	9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem
Działanie	9.2. Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych
Poddziałanie	9.2.1. Rozwój wysokiej jakości usług społecznych
Miejsce realizacji projektu	Oksa, Mastów
Nazwa beneficjenta	Caritas Diecezji Kieleckiej
Cel projektu	Promowanie włączenia społecznego oraz walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
Opis projektu	<p>W ramach realizacji projektu zaplanowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie 34 nowych miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych w Wiśniówce (gm. Mastów) dla 34 osób. • Utworzenie 4 nowych miejsc świadczenia usług opiekuńczych w Rodzinnym Domu Pomocy w Błogoszowie (gm. Oksa) dla 4 osób. • Utworzenie 4 nowych miejsc świadczenia usług opiekuńczych w Rodzinnym Domu Pomocy w Komorowie (gm. Pacanów) dla 4 osób. • Utworzenie centrum usług środowiskowych w Wiśniówce, gm. Mastów, które zapewni koordynację usług społecznych: asystenckich i opiekuńczych w środowisku (z terenu gminy Mastów) oraz nieodpłatne świadczenie usług asystenckich osobom z niepełnosprawnościami, opiekunów osób niesamodzielnych, usług społecznych i zdrowotnych; usług prawnych, informacyjnych, doradczych i szkoleniowych dla 50 osób niesamodzielnych.
Dobre Praktyki	<p>Niniejszy projekt stanowi dobry przykład działań koncentrujących się wokół pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, mającym trudności w wypełnianiu codziennych zadań związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz w integracji ze społecznością lokalną. Zdecydowanie zatem wpisuje się w założenia zasady horyzontalnej skupionej wokół wyrównywania szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Na szczególną uwagę zasługuje tutaj format wsparcia w postaci mieszkań wspomaganych, które umożliwiają prowadzenie niezależnego życia osobom wymagającym pomocy w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>Wsparcie w postaci mieszkań wspomaganych nie jest jeszcze rozpowszechnionym działaniem realizowanym w Polsce. Istota tej praktyki polega na umieszczaniu na określony czas osób wykluczonych społecznie (np. osób z niepełnosprawnościami) w mieszkaniach, gdzie uczy się te osoby radzić z codziennymi obowiązkami. W ten sposób stają się one z czasem samodzielne i nie wymagają dalszej pomocy. Zadaniem rozwiązań promowanych w omawianym</p>

projekcie jest wspomaganie prowadzenia samodzielnej egzystencji, w tym zamieszkania poza rodziną i wieloosobową placówką opieki całodobowej.

Powyższe z całą pewnością wpływa na wypełnianie zasady związanej z równością szans i niedyskryminacją – projekt pozwala dać osobom zagrożonym wykluczeniem możliwość normalnego funkcjonowania w społeczności lokalnej.

Jako dobrą praktykę, należy także wymienić dywersyfikację działań kierowanych dla osób wymagających wsparcia. W ramach projektu przewidziano świadczenie usług wspomagających, a więc opiekuńczych, asystenckich, społecznych i zdrowotnych, a także aktywizujących poprzez świadczenie usług doradczych, informacyjnych i szkoleniowych. W ramach projektu przewidziano także możliwość udzielania usług prawnych.

Projekt	Świetlica, rodzina, rozwój – program wspierania rodzin w gminie Zagnańsk
Polityki horyzontalne	Zasada partnerstwa
Priorytet	9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem
Działanie	9.2. Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych
Poddziałanie	9.2.1. Rozwój wysokiej jakości usług społecznych (projekty konkursowe)
Miejsce realizacji projektu	Gmina Zagnańsk
Nazwa beneficjenta	Stowarzyszenie Integracja i Rozwój
Cel projektu	Celem projektu było umożliwienie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, oddalonym od rynku pracy, powrotu na ten rynek pracy poprzez wsparcie psychologiczne, doradztwo zawodowe i utworzenie świetlic środowiskowych dla dzieci będących pod opieką tych osób.
Opis projektu	<p>W projekcie przewidziano następujące rodzaje wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uruchomienie dwóch świetlic środowiskowych ▪ organizację czasu wolnego dla dzieci osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ▪ bezpłatne doradztwo prawne, zawodowe i psychologiczne dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Dobre Praktyki	<p>Projekt był realizowany w partnerstwie składającym się ze Stowarzyszenia Integracja i Rozwój, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zagnańsku oraz Fundacją Alter Edu. Partnerstw miało charakter wielosektorowy. Są w nim bowiem reprezentowane organizacje III sektora oraz instytucja publiczna. Dobrą praktyką w zakresie realizacji zasady partnerstwa było przeprowadzenie analizy potencjału partnerów oraz podział zadań w projekcie zgodnie z możliwościami podmiotów wchodzących w skład partnerstwa. GOPS w Zagnańsku zajmował się rekrutacją osób do projektu, gdyż na co dzień współpracuje z osobami z obszaru wykluczenia społecznego. Fundacja Alter Edu, posiadająca doświadczenie we wsparciu i aktywizowaniu młodzieży, odpowiadała za prowadzenie świetlic środowiskowych. Z kolei Stowarzyszenie Integracja i Rozwój, działające od 2001 roku na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, koordynowało cały projekt.</p> <p>Dobrą praktyką wartą powielania w kontekście realizacji zasady partnerstwa jest dobór partnerów w oparciu o diagnozę ich potencjałów i podział zadań w ramach projektu w taki sposób, aby wykorzystywać atuty poszczególnych partnerów. W ten sposób zapewnia się realizację projektu na wysokim poziomie.</p>

Projekt	Rozwijanie infrastruktury niskoemisyjnej poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Gminy Zagnańsk
Polityki horyzontalne	Zasada zrównoważonego rozwoju
Priorytet	6. Rozwój miast
Działanie	6.2. Promowanie strategii niskoemisyjnych oraz zrównoważona mobilność miejska – ZIT KOF
Miejsce realizacji projektu	KOF
Nazwa beneficjenta	Gmina Zagnańsk
Cel projektu	Celem projektu jest wybudowanie ścieżki rowerowej, łączącej miasto Kielce z gminą Zagnańsk
Opis projektu	Projekt opiera się na promowaniu ekologicznego transportu poprzez budowę ścieżek rowerowych na obszarze KOF. W ramach projektu ma powstać 7-kilometrowy odcinek ścieżki rowerowej wraz z punktami obsługi rowerów.
Dobre Praktyki	Należy zwrócić uwagę na fakt, że dobrą praktyką związaną z realizacją zasady zrównoważonego rozwoju jest sama koncepcja projektu, zakładająca obniżenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery poprzez ograniczenie wykorzystania pojazdów silnikowych do transportu lokalnego. Dzięki rozbudowie sieci ścieżek rowerowych na obszarze KOF możliwe jest obniżenie ruchu pojazdów silnikowych oraz obniżenie emisji zanieczyszczeń. Realizacja projektu nie tylko służy realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, ale też pozytywnie przekłada się na wzrost atrakcyjności turystycznej województwa świętokrzyskiego.

REKOMENDACJE

Lp.	Wniosek wynikający z badania	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Proponowany termin wdrożenia rekomendacji (kwartał)	Klasyfikacja	Obszar tematyczny
1	<p>Badanie wykazało, że członkowie KM nie otrzymują dostatecznego wsparcia w zakresie rozwoju ich potencjału i mają ograniczony dostęp do szkoleń i ekspertyz.</p> <p>Z przeprowadzonych badań wynika, iż posiedzenia KM odbywające się średnio raz na kwartał i mają charakter spotkań jednodniowych, w niewielkim stopniu pozwalają na integrację członków KM oraz rozwój komunikacji między nimi.</p>	Proponuje się położenie większego nacisku na wzmacnianie potencjału merytorycznego członków Komitetu Monitorującego oraz rozwijanie komunikacji i współpracy pomiędzy członkami KM oraz pomiędzy członkami KM i IZ.	IZ	Rekomenduje się zwiększanie świadomości członków KM dot. możliwości korzystania ze szkoleń i innych form wspierających ich potencjał jako partnerów, oraz rozszerzenie formuły posiedzeń KM np. o posiedzenia wyjazdowe czy wizyty studyjne (w zależności od możliwości i aktualnych potrzeb).	IV kwartał 2021 (perspektywa finansowa 2021-2027)	Programowa operacyjna	Polityki horyzontalne - zasada partnerstwa
2	Dobłą praktyką stosowaną w województwie świętokrzyskim, oprócz prowadzonych konsultacji społecznych, jest zbieranie informacji od instytucji publicznych dot. szacunkowego zapotrzebowania na środki finansowe w związku z planami inwestycyjnymi. Do tego celu służyły fiszki informacyjne.	Rekomenduje się kontynuowanie praktyki zbierania szacunkowego zapotrzebowania na środki finansowe w nowej perspektywie finansowej. Stosowane rozwiązanie pomagało określić podział środków na poszczególne osie priorytetowe i działania.	IZ	Rekomenduje się kontynuację dotychczasowych działań służących angażowaniu szerokiego środowiska partnerów w proces programowania zapisów regionalnego programu operacyjnego na lata 2021-2027 (np. poprzez fiszki informacyjne skierowane do instytucji publicznych, konferencje i spotkania konsultacyjne).	IV kwartał 2021 (perspektywa finansowa 2021-2027)	Programowa operacyjna	Polityki horyzontalne - zasada partnerstwa

3	W trakcie badania systemu wyboru i oceny wniosków o dofinansowanie projektów ustalono, że aspekt wpływu na zasadę zrównoważonego rozwoju powinien znajdować większe odzwierciedlenie w kryteriach punktowych, w szczególności w osiach finansowanych z EFRR.	Proponuje się, aby rozważyć możliwość szerszego ujęcia kwestii związanych z zasadą zrównoważonego rozwoju (np. efektu ekologicznego) w kryteriach punktowych, w szczególności w osiach finansowanych z EFRR, aby wybierane do dofinansowania projekty wykazywały jak najlepszy wpływ na środowisko naturalne.	IZ	W procesie przygotowań kryteriów wyboru projektów dla poszczególnych działań/ poddziałań należy przeanalizować możliwość szerszego stosowania oceny punktowej dla zagadnień związanych z zasadą zrównoważonego rozwoju, wpływu na środowisko naturalne itp.	IV kwartał 2021 (perspektywa finansowa 2021-2027)	Programowa operacyjna	Polityki horyzontalne - zasada zrównoważonego rozwoju
4	Z badań wynika, że zasady horyzontalne nie stanowią dominującego tematu działań szkoleniowych skierowanych do Beneficjentów.	Proponuje się, aby szerzej włączyć tematykę polityk horyzontalnych do działań szkoleniowych skierowanych do Beneficjentów.	IZ/IP	W działaniach szkoleniowych skierowanych do Beneficjentów stale obecna powinna być tematyka zasad horyzontalnych. Programy szkoleń należy dostosować do ww. wymogu.	IV kwartał 2021 (perspektywa finansowa 2021-2027)	Programowa operacyjna	Polityki horyzontalne - zasada równości szans i niedyskryminacji oraz zasada równości szans kobiet i mężczyzn
5	Dla pracowników instytucji uczestniczących w realizacji RPOWŚ nie przewidziano osobnych szkoleń związanych z politykami horyzontalnymi.	Proponuje się przeprowadzenie analizy zapotrzebowania na wiedzę wśród pracowników IZ i IP z zakresu zasady równości szans i niedyskryminacji oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Wynik stanowiłoby podstawę do przeprowadzenia specjalistycznych szkoleń dla pracowników z zakresu polityk horyzontalnych.	IZ/IP	Rekomenduje się przeprowadzenie specjalistycznych szkoleń dla pracowników IZ i IP na temat polityk horyzontalnych.	IV kwartał 2020	Programowa operacyjna	Polityki horyzontalne - zasada równości szans i niedyskryminacji oraz zasada równości szans kobiet i mężczyzn
6	Działania informacyjno-promocyjne nie poświęcały	Rekomenduje się, aby w Strategii komunikacji RPOWŚ w nowej	IZ	Szersze włączenie tematyki polityk	IV kwartał 2021	Programowa operacyjna	Polityki horyzontalne

<p>dużej uwagi promocji zasad horyzontalnych, co wynikało m.in. z tego, że Strategia komunikacji RPOWŚ nie zawierała takiego wymogu.</p>	<p>perspektywie finansowej uwzględnić kwestie odnoszące się do polityk horyzontalnych.</p> <p>Rekomenduje się także, aby działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez IZ w większym stopniu ukierunkowane były na zwiększanie świadomości odbiorców w zakresie polityk horyzontalnych i ich znaczenia.</p>		<p>horyzontalnych w działania informacyjno-promocyjne. Należy rozważyć możliwość zorganizowania osobnej kampanii promującej polityki horyzontalne.</p>	<p>(perspektywa finansowa 2021-2027)</p>		
--	--	--	--	--	--	--

